KÜLLİYAT

ALLAH'IN KİTABINDAKİ GİBİ TECELLİ EDEN
İSLAM İKİNCİ KİTAP

İMAN VE KÜFÜR KAVRAMI

Ali BAPİR

MÜTERCİM
MEHMET ALİ ARSLAN

ALLAHIN KİTABINDAKİ GİBİ TECELLİ
EDEN İSLAM
İKİNCİ KİTAB

İMAN VE KÜFÜR KAVRAMI

Meyveleri ve karşılaştırılması

ALİ BAPİR

MÜTERCİM
MEHMET ALİ ARSLAN

Eser Adı:	Allah'ın Kitabındaki Gibi Tecelli Eden İslam- 2 İman ve küfür kavramı meyveleri ve karşılaştırılması
Yazar:	ALİ BAPİR
Mütercim:	Mehmet Ali Arslan – fadlullah barlak- Mehmet Emin ulutaş
Kategori:	İslam Dini
Türü:	Akaid
Yayınevi:	 YAFES YAYINLARI Basım Yayım ve Dağıtım Merkezi Şafak Mahallesi 3416. Sk. No: 27 BATMAN
Sertifika No:	37263
ISBN:	978-6057480507
Baskı:	2020
Yayın Yönetmeni:	M. Ali ARSLAN
Editör:	Büşra ARSLAN
Kapak Tasarım:	Şule KAYKAÇ
Baskı ve Cilt:	Göksu Matbaası / İSTANBUL
Dağıtım:	Yafes Basım Dağıtım 0553 388 13 15
Web:	www.mütercimyayinlari.com
E posta:	yafesyayinlari@gmail.com
Youtube Kanalı:	Yafes Kitap Dünyası

YAZARIN TARİHÇESİ

Üstad Ali Bapir 1961 yılında Süleymaniye iline bağlı peşderde dünyaya geldi. İlköğrenimi bitirdikten sonra 1974 yılında İslam Enstitüsüne girdi. 1980 yılında Enstitünün lise bölümünü bitirdi ve aynı sene Kur'an-ı Kerim'in hıfzını tamamladı ve İslam şeriatı ve ilmi fakültesine girdi. Fakülte öğrenimin ikinci dönemi esnasında zalim Baas rejimi hakkında tutuklama kararı çıkardığı için 1981 tarihinde öğrenimi terk etmek zorunda kaldı ve hicret etti. 1983 tarihinde Erbil ili evkaf müdürlüğün imamlık ve hatiplik için açtığı sınavına girdi. Sınavı üstünlükle kazandığı için Ranye şehrindeki Nursi mescidine imam olarak tayin edildi.

1983 tarihinde ilk eserini "İslamın özü" başlığıyla Kürtçe olarak yazdı. Sonra yüze yakın eser yazmaya devam etti. Bu eserler arasında ansiklopediler, küçük ve büyük kitaplar da vardır.

1987 tarihinde zalim Baas rejimin zulmüne karşı Kürt milletinin haklarını müdafaa etmek için, silahlı İslami cihat hareketin saflarına katıldı. Hareketin önde gelen lider ve üyesi sıfatıyla 2001 yılına kadar görevini sürdürdü ve İslam cemaati adıyla bilinen cemaate emir seçildi. O zaman kürdistan topraklarının birçok yerinde bas rejimine karşı askeri konuşlamalar olmuştur. Mamoste 1988 tarihinde kandilin dağlarında "seyyidüşşüheda" isminde bir kuvvet oluşturdu.

1.7. 2003 tarihinde ABD güçleri tarafından tutuklanıp Bağdat hava alanı yakınındaki Kıruber cezaevine konuldu. 22 ay tek hücrede kaldı. İşte bu arada "Allah'ın kitabındaki İslam adlı eseri yazdı. 28.4. 2005 tarihinde serbest bırakıldı ve toplumun binlerce değişik fertleri tarafından coşkuyla karşılandı. 20.10. 2014 tarihinde Irak Parlamento seçimlerine Erbil ili İslami cemaat listesinden Milletvekili adayı sıfatıyla seçime girdi ve üstün başarıyla seçimi kazandı. Şu anda fikri, siyasi ve toplumsal alanda davasını yürütmekte olup, özellikle de kitap ve telifatlarıyla uğraşmaktadır. Özellikle de Kuran-ı Kerimin mübarek yüce

tefsiri ile uğraşmaktadır. Bugüne kadar da birkaç cildi basılmıştır. Daha fazla bilgi almak isteyenler aşağıdaki adres üzerinden ulaşabilirler.

www.alibapir.net
facebook/alibapir
youtube/MediaAmeerOffice

Yazarın telif ettiği kitapları
Kuran ve sünnet üzere yazılan kitaplar
Fatiha süresinin gölgesinde islamın özeti
Kuranın hizmetinde olalım
Mübarek Kur'an tefsiri birinci cild fatiha süresi
Mübarek Kur'an tefsiri ikinci cild Ali imran süresi
Mübarek Kur'an tefsiri üçüncü cild Nisa süresi
Mübarek Kur'an tefsiri dördüncü cilt maide süresi
Mübarek Kur'an tefsiri beşinci cild enam süresi
Mübarek Kur'an tefsiri altıncı cild araf süresi
Mübarek Kur'an tefsiri yedinci cild enfal süresi
Mübarek Kur'an süresi sekizinci cild tevbe süresi
Mübarek Kur'an tefsiri dokuzuncu cild yunus süresi
Mübarek Kur'an tefsiri onuncu cild hud süresi
Mübarek Kur'an tefsiri onbirinci cild yunus süresi
İfrat ve tefrit arasında sünneti nebiye ittiba etmek
Kürdistan bölgesinde temizleme ve islah
Peygamber yolu, tanımı ehhemmmiyeti ve zarureti
İslam fikri ve akidesi alanında yazılan kitaplar
İslam ve ideolojik akımlar
Proje: İslami çalışmada fikri yöntemler
Şeriat usullerini şerh, islami camia için gerekli adımlar
Gündemdeki popüler meseleler

Allahı, imanı ve dini tanıma yükselen islamın gerçeği ve çöken batıl fikirler

Esmaül hüsna

Vakıa ile vahiy arasında islami düşünce kitapları

Birinci kitab: islami fikirlerin ehemmiyeti

İkinci kitab: Müslümanlar için atılacak genel adımlar

Üçüncü kitab: Müslümanlar tarihinde entelektüel akımlar

Dördüncü kitab: İslami düşüncenin esasları

Beşinci kitab: çeşitli asri fikri meseleler

Kuran ve sünnetin gölgesinde İslam ve iman akidesi

Birinci cild: iman ve İslam akidesi nedir?

İkinci cild: yaratıcı ve rububiyette Allahı birleme

Üçüncü cild: Allahın isimlerinde ve ilahi sıfatlarında tevhid

Dördüncü kitab: Allaha, kitablarına ve resülüne iman

Beşinci kitab: mahşer gününe kaza ve kadere iman

Altıncı kitab: Hak yolunun takipçilerinin görüş ve özellikleri

Peygamberin yolu nedir?

Tam bir Müslüman ve mümin akidesi

İslami ve laik fikirler uzlaşılan ve ayrılan noktaları

Tahavi akidesinin kürtçe tercümesi

Tahavi akidesinin şerhi

Kürdistan deneyiminde laiklik ve demokrasi

İslami fıkıh alanındaki kitaplar

İslami ibadet külliyatı

Birinci cild: genel bir şekilde ibadet, yaratılış meseleleri, temizlik konusu

İkinci kitab: İbadet şeriatında en evla olan namazın ikamesi

Üçüncü kitab: Zekat ve infak

Dördüncü kitab: Hac, umre ve Allahın zikri

Mühim bir kaide: yerli yerinde olan şeriatla muameleyle beraber feri ihtilaflı meseleler

Şer'i ve akli değerlendirmelerle Bayram ve münasebetleri

Kur'an ve sünnetin gölgesinde fenni konular.

Allah yolunda infakta mühim esaslar

Nefsi tezkiye, ahlak ve suluk konusunda kitaplar

Allahı zikretme ve insan hayatında zikrin önemi

Allaha ulaşmada doğru yol, Kur'an ve sünnet çerçevesinde nefsin tezkiyesi

İmarat ve yıkım arasında kürdistan mescitleri

Allaha tövbe

Şehit kimdir? Konumu nedir?

Dünya ve ahirette Allahı görme meselesi

Ruh alemi, ibadet ve tezkiye

Kuran ve sünnet çerçevesinde islami yol ve yaratılış külliyatı

Dava ve islami çalışma ile ilgili kitaplar

Hizbullah

Müslüman ve mücahit peşmerge kimlerdir

İslami hareketin hastalık ve ilaçları

Kalma ve yok olma arasındaki islami hareketler

İslami hareket ve yeni merhaleleri

İslami hareket ve parlak fikirler

İslam ve güncel konular

İslam alimleri kimlerdir ve özellikleri nelerdir?

İslami cemat hedefleri ve tutumları

İnsanlarla nasıl muamele edelim?

Cihadı nasıl anlayalım?

Allah yolunda cihadta notlar ve uyarılar

Cihadımızda zarar görmeyelim!

Allah yolunda cihad nedir, hedefleri ve durumu?

Sürgündeki kardeşlerimize rehberlik

Kur'an ve sünnet çerçevesinde islami amel ve islam

Kuran ve sünnet çerçevesinde ittifak meselesi

Seçime ve parlementoya katılma konusunda aklı ve şer'i değerlendirmeler

Aşırı daeşin tasarrufatları ve fikirlerini yıkmak

Aşırılık ve aşırı gidenlerin alametleri, assşırılığın sebebleri sonuçları ve ilacı

İslami camialar için şeri kaidelerle ilgili kitaplar

Birinci bölüm: islami camiayı tesis etmede şeri deliller

İkinci ve üçüncü bölüm: halifeyi azletmenin hükmü, zülm ve sapmalarda Müslüman kesimin duruşu

Dördüncü bölüm: şeyh ebul basir ve fetvaları

İslami proje çalışması

İslami camialar için fikri, siyasi ve imani raporlar

İç ve dış gerçekliğimize bir bakış

Kavmiyetçilik ve Kürt meselesi ile ilgili kitaplar

Kürdistan niye yıkıldı nasıl imar edilir?

Tağutun boyunduruğuna dönmenin hükmü

İslami ölçüde kavmiyetçilik tutkusu ve ulusalcılık fikri

İnanç ve parlemento arasında kürdistan meselelerinin çözümü

Politika ve yönetim ile ilgili kitaplar

Akıl ve vahyin gölgesinde güncel siyasi konular

İslam ve devlet külliyatı birinci cild: islamda siyasi varlık

İkinci cild: islamda hükümet sisteminin temelleri

Üçüncü kitab: üç makam; yasama, yürütme yargı

Dördüncü kitab: İslam devletinde ve toplumunda gayrı müslimler

Çağdaş gerçekliğimize İslam çerçevesinden bir bakış

Kadın ve aile konusundaki kitaplar

Şeriatın gölgesinde kadın ve aile

Müslüman Kürt kadını şer'i hakları ve önemli vazifesi

Tarih alanındaki kitaplar

Resülüllahın hayatından dersler ve ibretler

Hatıralar kitabı

Hayatımdaki entelektüel ve politik olaylar

Sınırı aşmayın...

İşgalci hapishanelerde geçen 22 aylı işkence ve eziyet

Çağdaş kavramlarda gençlik

Güncel konularla ilgili kitaplar

Gerçek ve taklitçilik arasındaki gençliğimiz

Toplumumuzu uçuran ahlaki çöküş

Kadının islamdan uzaklaşmasıyla çekilen acılar

Nasıl rol model olalım? İslama göre nasıl bir cumhuriyet inşa edelim

İslami siyasette açıklamalar

Vaaz vermede mühim esaslar

İslami ilmi taleb etme

Faziletli ahlak islami bağlılığın standardıdır

Allaha davet

Bu durumda nasıl talebe olmak gereklidir

Kürdistan meselelerine islami bir bakış

Aile yapısı ve rükünleri, şeri ve akli değerlendirmeyle çok evlilik meselesi

İslami çalışma ve şüphe sislerinin dağılışı

İslamdan dönmenin hükmü konusunda bir değerlendirme

Molla kebir elkevi tefsiri

Kuranda neshin var olup, olmaması

Allahın kulllarına bela vermesi nedir ve nasıl oluyor?

Sürgündeki kardeş ve bacılarımıza rehberlik

Peygamber annesi güçlü ve nadir bir kadındı

Gençlik ve manevi kriz

İman çerçevesinde bir gençlik ve şüphelerin reddi

Arapça yazılan eserleri

Allah azze ve cellenin kitabında tecelli eden İslam külliyatı.

Birinci kitab: İslam yaratıcıyı ve yaratılanı gerçek bir şekilde tanımak

İkinci kitab: imanın tarifi

Üçüncü kitab: Allaha iman

Dördüncü kitab: Melekler ve cinlere iman

Beşinci kitab: Allahın kitabına iman

Altıncı kitab: Allahın peygamberlerine ve kerim olan resülüne iman

Yedinci kitab: Son peygamber resülüllah sallallahu aleyhi vesellem

Sekizinci kitab: kıyamet gününe iman ve kaderin özeti

Dokuzuncu kitab: insanın Allahın hidayetiyle hidayet bulması ve ferdin şeriata bağlılığı

Onuncu kitab: toplumun şeriata bağlılığı

Onbirinci kitab: toplumun şeriatı uygulaması islamda devletin özellikleri

Onikinci kitab: İslam insanlara doğru bakıştır. Onlarla güzel bir diyalogtur.

Aşrırı fikirleri çürütmek

Misafirlik ve dava

Özel bir röportaj

Irakla ilgili kısa bir söyleşi

Emniyetli bir şekilde Allaha yöneliş, kuran ve sünnet ışığında nefsin tezkiyesi

Emir demir parmaklar arkasında

Gündemdeki popüler meseleler

İhtilaflı ve feri meselelerle birlikte islamda şeri hükümlerin bakışı

İslam alimleri kimlerdir ve özellikleri nelerdir?

Fikri, fıkhı, isyaset ve davette güncel meseleler çerçevesinde sıcak tartışmalar

Kürdistan deneyimde laiklik ve demokrasi

Basılmaya hazılanan kitaplar

Kuranı kerim tefsiri 12. Cild rad, İbrahim ve hicir süresi

Fıtrat, akıl, ilim ve vahiy çerçevesinde islamın güzelliği ve ateizmin çürüklüğü

Siyasette ahlakın önemi

İslami çalışmayı gözden geçirme

Ümmet ve zor konumu, sebebleri ve ilacı

Sahih ve islam daveti çerçevesinde...

İçindekiler

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

İman Ve Küfür Kavramı Meyveleri Ve Karşılaştırılması

Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (iman ettiler). Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: "Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz." Şöyle de dediler: "İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır." [1]

[1] Bakara 2/285.

İTHAF

İslam anlayışını bireysel/özel, ailesel ve toplumsal açıdan somutlaştırmak ve Allahın rızasını elde etmek için, Kur'an-ı Kerim'de ve Resulullah'ın sünnetinde olduğu gibi derinlemesine ve kapsamlı olarak arzulayanlara…

İKİNCİ BASKININ ÖNSÖZÜ

Âlim ve Kadir olan Allah'a hamd olsun. Müjdeleyici ve uyarıcı Nebiye, her türlü hürmet ve saygıya layık Şerefli aline de salat ve selam olsun.

"El-İslamu kema yetecella fi Kitabillah" külliyatının 4 bab ve 17 başlık şeklinde dizayn edilen 8 ciltlik bir kitap halindeki ilk baskısından sonra, baskıyı her kitabın "ana bir temayı" kapsayacak şekilde 12 kitaplık bir seride yenilemeyi/tekrar düşündük.

Şonuç olarak;

İkinci şekilde Külliyatın muhtevasında bulunan 12 kitabın konularının dağılımı şöyle oldu:

Birinci başlık 4 bölümüyle "İslam Yaratıcı ve yaratılanın doğru bilgisidir" ismiyle olduğu gibi kaldı. Böylece külliyatın 1. kitabına dönüştü.

İkinci başlık 6 bölümüyle "İslam: Allah'a, meleklerine kitabına, peygamberlerine ve ahiret gününe imandır" ismiyle bu külliyatta her bir kitap imanın temel konularından birine tahsis edilerek 7 kitaba dönüştü. Bu, 5. Bölümün (Allah'ın resul ve enbiyalarına iman) 2 bölüme ayrılmasıyla meydana geldi. Bu her 2 bölümün 1. bölümünde "Resul ve Enbiyalar" konusunu genel olarak ele aldık. 2. Bölümünde ise; özellikle "Son Peygamberden" bahsettik.

Böylece 2. Başlık şu şekli aldı:

2. Kitap: İman Ve Küfür Kavramı
3. Kitap: Allah'a İman
4. Kitap: Melek Ve Cinlere İman
5. Kitap: Allah'ın Kitaplarına İman
6. Kitap: Allah'ın Resul Ve Enbiyalarına İman
7. Kitap: Son Peygamber Hz. Muhammed (Sav)
8. Kitap: Ahiret Gününe İman

Üçüncü Başlık 6 bölümüyle " İslam bireysel ve toplumsal alanda hukuka/şeriata ciddi bir bağlılıktır" ismiyle aşağıdaki şeklşyle 3 kitaba dönüştü:

9. kitap: Allah'ın doğru yoluna ulaşmak

10. kitap: Toplumun Allah'ın dinine bağlılığı

11. kitap: şeriatın topluma uygulanması

Dördüncü başlık 4 bölümüyle " İslam İnsanlara Karşı İsabetli/Münasip Bir Bakış Açısı Ve Onlarla Doğru Bir İlişkidir" ismiyle olduğu gibi kaldı. Böylece 12. En son Kitap şu şekli aldı:

12. Kitap: İslam İnsanlara Karşı İsabetli/Münasip Bir Bakış Açısı Ve Onlarla Doğru Bir İlişkidir

63 bölümden oluşan Bu 12 kitapta mantıksal hiyerarşi dizisine/tertibine dikkat ettik. Çünkü insan herşeyden önce varlığın/varoluş ve onun kendindeki konumunu ifade etmeye/açıklamaya ihtiyacı vardır. Böylece yaratılışın birinci hedefine uygun olarak, 1. Kitap "İslam Yaratıcı ve yaratılanın doğru bilgisidir" başlığıyla ifade edildi/meydana getirildi.

Varlıkla/varoluş ilgili doğru bilgi (.....) Halik, Rab ve Malik olan Allah'a ve imanın diğer esaslarına inanmaya neden olur. Daha sonra idrakinde ondan başkasına ihtiyaç duymadığımız Kur'an-ı kerimin harfleri üzerine koyduğu noktaların bu büyük gayesini incelemek ve bu yüce hakikatleri açıklamak için 2,3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Kitaplar "İslam: Allah'a, meleklerine kitabına, peygamberlerine ve ahiret gününe imandır" başlığıyla ifade edildi.

Allah Tealaya ve diğer iman rükünlerine olan bu iman bizi Allah'ın değerli dinine, hikmetli şeriatına bağlılığa sevkeder. Böylece 9, 10 ve 11. Kitaplar " İslam bireysel ve toplumsal alanda hukuka/şeriata ciddi bir bağlılıktır" başlığıyla Bireyin, toplumun ve devletin Şe-

riat-i Semha'ya bağlılığının keyfiyetini/usulünü bu 3 başlıkla açıklamak için ifade edildi:

Allah'ın doğru yoluna ulaşmak veya Allah'ın şeriatına bireysel bağlılık

Hak dini beyan etme/gösterme veya fikir, dini vazife ve adaplar açısından toplumun Allah'ın dinine bağlılığı

Hayatın tüm alanlarında şeriatın topluma uygulanması

Son olarak: doğru bilgi, sağlam/köklü iman ve şeriata ciddi bir bağlılıktan sonra, bireysel, toplumsal ve devletsel açıdan Müslümanların, Müslüman ve gayri müslimlerle uygun bakış esasları üzerinde, şer'i doğru şekilde, ifrat ve tefritten uzak olarak ilişkide bulunabilir. Bu mevzuyu açıklamakda İslam İnsanlara Karşı İsabetli/Münasip Bir Bakış Açısı Ve Onlarla Doğru Bir İlişkidir başlığı altında 12. son kitaba düştü.

Sonuç olarak 12 kitaplık bu külliyat boyunca Allah'ın kitabının tecellilerini beyan ettik:

Varlıkla/varoluş ilgili doğru bilgi (Yaratıcı ve mahlûkat)

Allah'a, meleklerine kitabına, peygamberlerine ve ahiret gününe iman

Üç seviyede/açıdan şeriata bağlılık: bireysel, toplumsal ve devletsel.

Külliyatın bu şekil üzere basılmasının asıl gayesi; okuyuculara ulaşmasını ve istedikleri her konuyu elde etmleri kolaylaştırmaktır.

Ayrıca belirtmemiz gerekir ki Biz bu baskıda başlıkları, bölümleri, konuları vb. çoğunlukla ilk baskıdaki hali üzere bıraktık.

Ayrıca bu üç başlığı bırakıp:

"Bu kitabın misyonu" başlığını " bu "külliyatın misyonu" şeklinde değiştirdik.

Kitabın yazılma hikâyesi" başlığı "külliyatın yazılma hikâyesi" başlığına değiştirdikten sonra olduğu hal üzere bıraktık. Bu başlıkta açıkladığımız hususlar;

Amerikan hapishanesinde bu işe nasıl başlanıldığı

Ana hatlarıyla kitabın planının Fatiha süresinin yedi ayetinden nasıl ortaya çıktığı

17 bölümlük 4 baba taksim edilme sebebi

"Mukaddime" başlığı bırakılıp "Bu Külliyatın Başlığı" şeklinde değiştirildi.

Kerim olan Allahtan bu emekle/çaba Müslümanların dinleriyle ilgili anlayışındaki pek çok gediği tıkamasını istiyorum. Bu külliyatın arzulanan İslam hukukunun bğnyesinde bir kerpiç olmasını ümit ediyorum.

Peşinen değerli okuyuculara teşekkürlerimi sunar, onlardan kendilerine ait değerlendirme ve tenbihlerini benden esirgememelerini umuyorum.

1/ Recep 1436 H

20 Nisam 2015 M

Erbil/Kürdistan/IRAK

"İslam: Allah'a, Meleklerine Kitabına, Peygamberlerine Ve Ahiret Gününe İmandır" Hususunu Açıklığa Kavuşturma/İzah Etme

Bu külliyatta 7 kitabı kapsayan Bu başlıktan kastettiğimiz:

2. Kitap: İman Ve Küfür Kavramı Meyveleri Ve Karşılaştırılması

3. Kitap: Allah'a İman

4. Kitap: Melek Ve Cinlere İman

5. Kitap: Allah'ın Kitaplarına İman

6. Kitap: Allah'ın Resul Ve Enbiyalarına İman

7. Kitap: Son Peygamber Hz. Muhammed (Sav)

8. Kitap: Ahiret Gününe İman

Evet bu başlıktan kasıtımız: Allah'ın kitabında tecelli eden ve şekillenen İslam yaratıcının ve mahlukatın doğru bilgisinden sonra (ki biz bunu birinci kitapta açıklamıştık) iman 5 temel esasından (Allah'a, Meleklerine Kitabına, Peygamberlerine Ve Ahiret Gününe İman) oluşmaktadır.

Bu insanın varlıkla/varoluş ilgili (yaratıcı ve yaratılan) doğru bilgiye sahip olduktan sonra Allah'a ve diğer iman esaslarına giden yol kolaylaşır demektir.

Şu bir gerçek ki iman, islamın esası ve özüdür. Allah'a kulluğun ve ruhu ve beynidir. Allahın yüce kitabı onu uygun lütufla üstlenmiştir. Çünkü iman konusunu beş esasıyla belirlenmiştir/tahsis edilmiştir (Özellikle imanın esası olan Allaha imanla beraber genel olarak İslam ve dindarlık). Bu husus kur'an-ı Kerim'de en büyük alandır. Bununla beraber tüm Kur'an ayetlerinin merkezinin ekseninde döndüğü husus imanın ta kendisidir. Biz de Allahın kitabına uyarak bu külliyatın ekseri kitabını ve en büyük alanını beş temel esasıyla beraber iman konusuna tahsis ettik.

TAKDİM

Hamdlerin her türlüsü Allahadır. Ona hamdeder ve ondan yardım dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden allaha sığınırız. Allah kime hidayet dilerse onu saptıracak yoktur. Kimi saptırırsa onu hidayete getirecek yoktur. Allahtan başka ilah olmadığına onun tek ve şerikinin olmadığına şehadet ederim ve aynı şekilde Hz. Muhammedin onu kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim.

"Ey iman edenler! Allah'a karşı gereği gibi saygılı olun ve ancak müslüman olarak can verin." (Âl-i İmrân; 102)

"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan, ikisinden birçok erkek ve kadın üretip yayan rabbinize itaatsizlikten sakının. Adını anarak birbirinizden dilek ve istekte bulunduğunuz Allah'a saygısızlıktan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir." (Nisâ; 1)

"Ey iman edenler! Allah'a itaatsizlikten sakının ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzeltsin, günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah'a ve resulüne itaat ederse gerçekten büyük bir kazanç elde eder." (Ahzâb; 70-71)

Sözlerin en doğrusu allah'ın kitabıdır. Hayat tarzlarının en güzeli muhammed(SAV) in hayat tarzıdır. İşlerin en şerlileri sonradan uyduranlardır. Her sonradan uydurulan şey bid'attır. Her bid'at sapıklıktır ve her sapıklık da cehennem'dedir.

Bu kitap "Allah'ın kitabında tecelli ettiği şekliyle İslam" kitap dizisinin 2. Kitabıdır. Bu Kitabın konusu "iman" ve "küfür" kavramlarının izahı ve bunlardan meydana gelen sonuçlardır. Son olarak da iman ve küfrün hem kendi arasında hem de netice ve sonuçları

arasında karşılaştırılmasının yapılmasıdır. Açıktır ki bireysel ve toplumsal alanda iman, dindarlığın ve islama bağlılığın esasısıdır. İlim amelden, yolu görmek ve ona aşina olmak ise yolculuktan önce olduğundan dolayı; Yüce Allah, Hz. Muhammed'e

"Bil ki, Allah'tan başka tanrı yoktur. Kendi günahın için, erkek kadın müminler için Allah'tan af dile. Ne yapacağınızı ve yerinizin neresi olacağını Allah bilir[2]" ayetiyle Allahın birliğinin bilgisini elde etmesini emretmiştir. Çünkü iman ve tevhid sadece ilim ve doğru bilgi üzerine bina edilebilir.

Bu kitapta yapmaya çalıştığımız Allah'ın kitabında imanın tecelli etmesinin manası, iman kavramı, köklerinin ve unsurlarının açıklanması sonrasında ise netice ve sonuçlarını ele almaktır. "Eşyalar zıtlarıyla ortaya çıkar" kaidesine binaen "küfür" kavramını, küfrün hakikatini aydınlatmayı, fikri ve kalbi köklerine inmeyi, küfrü oluşturan temel unsurları, netice ve sonuçlarını izah etmeye çalıştık. Sonra her bir kavramın izahını yapmak ve onları daha da netleştirmek için, bir açıdan "iman ile neticeleri" diğer bir açıdan da "küfür ve sonuçlarını" karşılaştırdık.

"İman kavramının tecellisi" konusunu tek bir kitapta ele almamızın sebebi, her bir konuda özel olarak ele alacağımız iman esaslarının her birinin bizzat "imanla" irtibatlı olmasındandır. Bu yüzden "iman kavramını tecellisi" iman esaslarından önce zikredilmesi gerekmektedir. Böylece imanın esaslarından her birini ele alırken tekrar tekrar iman kavramını izah etme zorunluluğuna düşmeyiz.

3 Recep 1436 H
22 Nisan 2015 M
Erbil/Kürdistan/IRAK

---

2 Muhammed 47/19.

BAŞLANGIÇ

Bu kitap şu başlıkları kapsayan 10 bölümden oluşmaktadır.

Bölüm: iman kavramı

Bölüm: mü'min kimdir

Bölüm: küfür nedir?

Bölüm: iman ile küfrün bileşenlerinin karşılaştırılması

Bölüm: imanın tarifi

Bölüm: küfrün tarifi

Bölüm: imanın dünyevi semereleri

Bölüm: imanın sonuçları ve uhrevî bereketleri

Bölüm: bir açıdan iman ve mümin diğer bir açıdan da islam ve müslüman arasındaki fark

Bölüm: imanla bağlantılı 7 mesele

BİRİNCİ BÖLÜM
İMAN KAVRAMI

İman kavramına genel hatlarıyla vakıf olmak için aşağıdaki ayetleri iyice düşünmemiz/tedebbür gerekmektedir.

"İşte sana da, emrimizle, bir ruh (kalpleri dirilten bir kitap) vahyettik. Sen kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu, kullarımızdan dilediğimizi, kendisiyle doğru yola eriştireceğimiz bir nur yaptık. Şüphesiz ki sen doğru bir yola iletiyorsun; göklerdeki ve yerdeki her şeyin sahibi olan Allah'ın yoluna. İyi bilin ki, bütün işler sonunda Allah'a döner." (Şûrâ; 52-53)

"Bedevîler "İman ettik" dediler. De ki: "İman etmediniz. (Öyle ise, "iman ettik" demeyin.) "Fakat boyun eğdik" deyin. Henüz iman kalplerinize girmedi. Eğer Allah'a ve Peygamberine itaat ederseniz, yaptıklarınızdan hiçbir şeyi eksiltmez. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."" (Hucurât; 14)

"Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiçbir topluluğun, babaları, oğulları, kardeşleri yahut kendi soysopları olsalar bile, Allah'a ve peygamberine düşman olan kimselere sevgi beslediğini göremezsin. İşte Allah onların kalplerine imanı yazmış ve onları kendi katından bir ruh ile desteklemiştir. Onları, içlerinden ırmaklar akan ve içlerinde ebedi kalacakları cennetlere sokacaktır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte onlar, Allah'ın tarafında olanlardır. İyi bilin ki, Allah'ın tarafında olanlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir." (Mücâdele; 22)

"Bilin ki, aranızda Allah'ın elçisi bulunmaktadır. Eğer o, birçok işlerde size uysaydı, sıkıntıya düşerdiniz. Fakat Allah, size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize

güzel göstermiş; inkârı, fasıklığı ve (İslam'ın emirlerine) karşı çıkmayı da çirkin göstermiştir. İşte bunlar doğru yolda olanların ta kendileridir." (Hucurât; 7)

"Firavun ailesinden, imanını gizlemekte olan mü'min bir adam şöyle dedi: "Rabbim Allah'tır, dediği için bir adamı öldürecek misiniz? Hâlbuki o, size Rabbinizden apaçık mucizeler getirdi. Eğer yalancı ise, yalanı kendi aleyhinedir. Eğer doğru söylüyorsa, sizi tehdit ettiği şeylerin bir kısmı başınıza gelecektir. Şüphesiz Allah, aşırı giden, yalancılık eden kimseyi doğru yola eriştirmez[3]. (Mü'min; 28)

"Kalbi imanla dolu olduğu halde zorlanan kimse hariç, inandıktan sonra Allah'ı inkâr eden ve böylece göğsünü küfre açanlara Allah'tan gazap iner ve onlar için büyük bir azap vardır[4].

"Onlar, inkâr edenler ve sizi Mescid-i Haram'ı ziyaretten ve (ibadet amacıyla) bekletilen kurbanlıkları yerlerine ulaşmaktan alıkoyanlardır. Eğer, oradaki henüz tanımadığınız inanmış erkeklerle, inanmış kadınları bilmeyerek ezmeniz ve böylece size bir eziyet gelecek olmasaydı, (Allah Mekke'ye girmenize izin verirdi). Allah, dilediğini rahmetine koymak için böyle yapmıştır. Eğer, inananlarla inkârcılar birbirinden ayrılmış olsalardı, onlardan inkâr edenleri elem dolu bir azaba uğratırdık[5].

"O, inananların imanlarını kat kat artırmaları için kalplerine huzur ve güven indirendir. Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir." (Feth; 4)[6]

---

3 Mü'min 40/28.
4 Nahl 16/106.
5 Feth 48/25.
6 Feth 48/4.

"Herhangi bir sûre indirildiğinde, içlerinden, (alaylı bir şekilde) "Bu hanginizin imanını artırdı?" diyenler olur. İman etmiş olanlara gelince, inen sûre onların imanını artırmıştır. Onlar bunu birbirlerine müjdelerler[7].

Şâyet kendilerine (niçin alay ettiklerini) sorsan, "Biz sadece lâfa dalmıştık ve aramızda eğleniyorduk", derler. De ki: "Allah'la, onun âyetleriyle ve peygamberiyle mi eğleniyordunuz? Boşuna özür dilemeyin! Çünkü siz, (sözde) iman ettikten sonra küfrünüzü açığa vurdunuz. İçinizden (tövbe eden) bir zümreyi affetsek bile, suçlarında ısrar etmeleri sebebiyle, diğer bir zümreye azap edeceğiz[8].

İki topluluğun (ordunun) karşılaştığı günde başınıza gelen musibet Allah'ın izniyledir. Bu da mü'minleri ortaya çıkarması ve münafıklık yapanları belli etmesi içindi. Onlara (münafıklara), "Gelin, Allah yolunda savaşın veya savunmaya geçin" denildi de onlar, "Eğer savaşmayı bilseydik, arkanızdan gelirdik" dediler. Onlar o gün, imandan çok küfre yakın idiler. Ağızlarıyla kalplerinde olmayanı söylüyorlardı. Oysa Allah, içlerinde gizledikleri şeyi çok iyi bilmektedir[9].

"Müslüman olmalarını bir lütufta bulunmuş gibi sana hatırlatıyorlar. De ki: "Müslüman olmanızı bir lütuf gibi bana hatırlatıp durmayın. Tam tersine eğer doğru kimselerseniz sizi imana erdirmesinden dolayı Allah size lütufta bulunmuş oluyor[10].

"Kendilerine ilim ve iman verilmiş olanlar ise onlara şöyle diyeceklerdir: "Andolsun, siz, Allah'ın yazısına

---

7 Tevbe 9/124.

8 Tevbe 9/65-66.

9 Âl-i İmrân 3/167.

10 Hucurat 49/17.

göre, yeniden dirilme gününe kadar kaldınız. İşte bu yeniden dirilme günüdür. Fakat siz bilmiyordunuz[11].

"Rabbimiz! Biz, 'Rabbinize iman edin' diye imana çağıran bir davetçi işittik, hemen iman ettik[12].

"Böylece, sizler insanlara birer şahit (ve örnek) olasınız ve Peygamber de size bir şahit (ve örnek) olsun diye sizi orta bir ümmet yaptık. Her ne kadar Allah'ın doğru yolu gösterdiği kimselerden başkasına ağır gelse de biz, yönelmekte olduğun ciheti ancak; Resûl'e tabi olanlarla, gerisin geriye dönecekleri ayırt edelim diye kıble yaptık. Allah imanınızı boşa çıkaracak değildir. Şüphesiz, Allah insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir[13].

"Bu gün size temiz ve hoş şeyler helâl kılındı. Kendilerine kitap verilenlerin yiyecekleri size helâl, sizin yiyecekleriniz de onlara helâldir. Mü'min kadınlardan iffetli olanlarla, daha önce kendilerine kitap verilenlerden olan iffetli kadınlar da, mehirlerini vermeniz kaydıyla; evlenmek, zina etmemek ve gizli dost tutmamak üzere size helâldir. Her kim de inanılması gerekenleri inkâr ederse bütün işlediği boşa gider. Ahirette de o, ziyana uğrayanlardandır.[14]

Şimdi ise çeşitli açılardan imanı ele alan ayetlere kendimizi teslim etmemiz ve iman hakikatine nispetle vardığımız sonuca mutmain olmamız için, her birini bağımsız bir konuda sunacağımız bu ayetler bize imanın bilgisi hususunda beş esas hakikati vermektedir.

---

11 Rûm 30/56.
12 Âl-i İmrân 3/193.
13 Bakara 2/143.
14 Mâide 5/5.

BİRİNCİ KONU (EL-MEBHASÜ'L-EVVEL)

İmanın Hakikatı Sadece Vahiy Yoluyla Bilinebilir

Bu hakikati tam manasıyla Şura suresinin 52. Ayeti izah etmektedir. Ayetin ifade ettiği mana şudur:

Allah Teâla ümmi ve son olan peygamberine (sav) "وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا" ayetiyle hitap etmektedir. Yani Allah'ın insanla iletişiminin yol ve şekillerini beyan eden bir önceki ayette zikredildiği şekilde sana vahyettik.

"Allah bir insanla ancak vahiy yoluyla yahut perde arkasından konuşur. Yahut bir elçi gönderip, izniyle ona dilediğini vahyeder. Şüphesiz O yücedir, hüküm ve hikmet sahibidir[15]."

Yüce Allah vahyini "ruh" olarak isimlendirmektedir. Çünkü vahiy gerçek anlamda insanlık hayatının ruhudur. Ceset ruhsuz yaşayamadığı gibi -aksine çürür ve kokar- aynı şekilde insan hayatı da ancak vahiy ile düzelir.

Sonrasında Yüce Allah resulüne; "Sen kitap nedir, iman nedir bilmezdin" diyor. Öyle ki Yüce Allah resulünün vahiyden önce ne kitabı ne de imanı bilmediğini beyan ediyor. Bu Kur'anî hakiketlerden de anlaşılıyor ki, iman; bid'at ehlinin iddia ettiği gibi sadece Allah'ın marifeti, ta'zimi iclali, korkusu ve muhabbeti değildir. Bu resulullahın aklen insanların en üstünü, fıtraten en sağlam olması sebebiyledir. Vahiy gelmeden önce Yüce Allah onu tüm beşeriyete en son ve en büyük peygamber kılmak için seçmiştir. O Allah'ın varlığını, Rab ve yaratıcı olarak onu severek, ondan korkarak, onu yücelterek şüphesiz olarak biliyordu. Onun Hira mağara-

---

15Şûrâ 42/51.

sında günler ve haftalar boyunca inzivaya çekilmesi de buna kessin bir delildir. Ancak tüm bunlara rağmen Yüce Allah, Muhammed b. Abdullah b. Abdulmuttalip'ten vahiy iletilmeden önceki kitap ve imana dair bilgisini reddetmektedir. Öyleyse Allah'a iman, bu şeyler dışında başka bir şeydir. Bu da sadece vahşiy yoluyla bilinebilir. Bu yüzden Yüce Allah Hz. Muhammed'in kitap bilgisinin reddini iman bilgisinin reddinin önüne geçirmiştir. Çünkü iman ancak Kur'an-ı Kerime uygun vahiy yardımıyla bilinebilir.

Sonra Yüce Allah; "Fakat biz onu, kullarımızdan dilediğimizi, kendisiyle doğru yola eriştireceğimiz bir nur yaptık" şeklinde buyurmaktadır. Kuranın, vahyi "ruh" diye isimlendirmesinden sonra "nur" diye isimlendirmesi hissi ışığın somut yolu aydınlattığı gibi Allah'ın manevi nurunun da insanların kalplerini ve akıllarını doğru bilgi ve hidayetle nurlandırdığını haber vermektedir. Buna Yüce Allah'ın نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا sözü hidayetin iman için teşrii ve tekvini olarak delalet etmektedir. Çünkü iman sadece Yüce Allah'tandır. Bu sonra açıklayacağımız bir husustur.

وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

Sözüyle de Yüce Allah Peygamberine hitap etmektetir. Yani sen her ne kadar vahiy olmadan kendin hidayete ermediysen de şimdi vahyin lütfuyla hidayete erdin. Sadece kendisi doğru yola ileten değil aksine aynı şekilde başkalarını da hidayet yoluna ileten oldun. İnsanları Allah'ın apaçık ve doğru yoluna iletmek Allah'a imanın ve kulluğun yoludur. Bu ayetten anlaşılanın özeti şudur: iman ancak Allah'ın peygamberlerine indirdiği vahiyle bilinebilir. Bu yüzden peygamberler ister son ister efendi ister en faziletlisi olsun "şeran

istenilen imanı" kendilerine vahiy iletilmeden ve kalplerini vahyin nur ve hidayetiyle parlatılmadan bilemezler.

İmanı bilme konusundaki bu hakikatler gerçekten de büyük hakikatlerdir. Bu yüzden bizim bu hakikati araştırmamızın son aşamasına ulaşana kadar hatırlamamız gerekmektedir.

İKİNCİ KONU (EL-MEBHASÜ'S-SANİ)

İnsanın Varlığında/Doğasında Yerleşen İmanın Yeri Kalptir

Bu hakikate delalet eden ayetler şunladır:

Hucurat 14

Mücadele 22

Nahl 106

Ğafir 78

Fetih 25

Fetih 4

Şimdi de sana imanın mahallinin kalp olduğuna dair zikredilen ayetlerin delaletinin mahiyetini açıklayacağız.

Hucurat 1. Ayette yüce Allah azze ve celle bedevilerin imanı iddia etmelerini anlattıktan sonra, resulüne onları bu iddiadan vazgeçirmesini ve henüz mümin olmadığını haber vermesini emretmiştir. İmansızlık ve yalan günahına nisbet edimesinler diye أٰمَنَّا yerine اَسْلَمْنَا desinler. Sonra yüce Allah bedevilerin bu sözü yönelmelerinin sebebini açıklayarak şöyle diyor:

وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ

Yani bırakın imanın kalbinize yer etmesini aksine iman kalbinize hiç girmedi bile. Bu yüzden bunu iddia etmesinler.

Dindarlıkta ihlaslı bir şekilde kendilerini Allah'a adayan kavmin (çünkü onlar allaha ve ahirette onunla karşılaşmaya olan imanlarından dolayı her ne kadar kendilerinin babaları, kardeşleri, çocukları ve aşireleri olmasına rağmen allah'a ve resulüne isyan ve muhalefet edenlerle olan ilişki ve bağlarını kestiler) methedilme makamı olan Mücadele 22. Ayette ise Yüce Allah onları şöyle vasıflandırıyor:

“İşte Allah bu müminlerin kalplerine imanı nakşetmiş ve onları katından bir ruh ile desteklemiştir. Onları -orada ebedî kalmak üzere- altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirecektir. Allah onlardan razı olmuştur, onlar da O’ndan razı olmuşlardır. İşte onlar Allah’tan yanadırlar; iyi bilinmeli ki kurtuluşa erecek olanlar da Allah’tan yana olanlardır!”[16]

Yani imanı onların kalplerine yerleştirdi ve kökleştirdi. Bundan dolayı kalp imanın yerleştiği ve yer edindiği yerdir.

Nahl 106. Ayet: yüce Allah Şiddetli eziyet ve baskılara duçar olan müminleri anlatırken ikrah altında olan kişinin kendisini ölümden veya güç yetiremeyeceği eziyetlerden kurtarmak için küfür kelimesini söylemesini kişinin kalbinin imanla mutmain olma şartına bağlamıştır.

Bu hususta söyle buyurmaktadır:

Kalbi imanla dolu olduğu halde zorlanan kimse hariç, inandıktan sonra Allah'ı inkâr eden ve böylece göğsünü küfre açanlara Allah'tan gazap iner ve onlar için büyük bir azap vardır.[17]

Öyleyse imanın mahalli/yeri kalptir. Buna ek olarak ayet baskı ve şiddetli ikrah altında olanın küfür sözlerini söylemesi ondan imanı kaldırmıyor/nefyetmiyor. Aksine bu ölüm, şiddetli baskı veya büyük zararlardan korunmak için Allah’ın baskı ve ikrah altında olan insanlara verdiği bir ruhsattır.

(Firavun ailesinden, imanını gizlemekte olan mü'min bir adam şöyle dedi...)[18]

---

16 Mücadele 22
17 Nahl 16/106.
18 Mü’min 40/28.

Mü'min süresinin 28. Ayetinde yüce allah zikri geçen adamın tavrını/tutumunu övmektetir. Bu kişi firavunun tehdit, kibir ve baskılarına karşı durarak Hz. Musa'yı a.s savunmuştur. Yüce Allah bu cesur mü'mini ise يَكْتُمُ إِيمَانَهُۥٓ sözüyle vasıflandırmaktadır. İmanın gizlenmesi ancak kalpte olduğu sürece caiz olduğu aşikârdır. Ayet imanın acil istisnai durumlarda her ne kadar gizlense de devam ettiğine, var olduğuna delildir. Buna rağmen iman sahibinin firavunun mümin ehlinin yaptığı gibi ihtiyaç anında bu imanını izhar etmesi gerekmektedir.

Feth 25. Ayette yüce Allah diğer şavaşlara nisbetle mekkenin Fethini barışçıl/kansız bir fetih olarak delillendirmektedir.

"Eğer, oradaki henüz tanımadığınız inanmış erkeklerle, inanmış kadınları bilmeyerek ezmeniz ve böylece size bir eziyet gelecek olmasaydı, (Allah Mekke'ye girmenize izin verirdi). Allah, dilediğini rahmetine koymak için böyle yapmıştır. Eğer, inananlarla inkârcılar birbirinden ayrılmış olsalardı, onlardan inkâr edenleri elem dolu bir azaba uğratırdık."[19]

Yani mekkede iman ehli erkek ve kadınlardan oluşan bir grup var. Bunlar imanlarını gizlediklerinden dolayı Medine'deki müminler onların varlığını hissetmiyorlardı. Eğer savaş olmuş olsaydı bunlardan bazıları zarar görecek ve müminler onların bu durumuna üzüleceklerdi. Bu husuta yüce Allah söyle buyurmaktadır فَتُصِيبَكُم مِّنْهُم مَّعَرَّةٌۢ بِغَيْرِ عِلْمٍ" (bilmeyerek ezmeniz ve böylece size bir eziyet gelecek olmasaydı). Bu yüzden tüm bunların olmaması için Yüce Allah Mekke'nin Fethini barışçıl yolla

[19]Feth 48/25.

yaptırmıştır. Bu konuda "bir gözün hatırına bin göze ikram edilir" darb-ı meseli örnek olarak verilebilir.

Ardından yüce Allah şöyle devam etmetedir: "

"Allah, dilediğini rahmetine koymak için böyle yapmıştır. Eğer, inananlarla inkârcılar birbirinden ayrılmış olsalardı, onlardan inkâr edenleri elem dolu bir azaba uğratırdık." Yani Allah imanını gizleyen müminlere tüm bunları rahmetinden dolayı yaptı. Eğer iman edenler, kâfirlerden ayrılmış olsalardı azabı hakkeden kâfirleri cezalandırmak için Yüce Allah Mekke'nin Fethini olduğu gibi değil, farklı bir şekilde cereyan ettirecekti.

Ayet-i Kerimenin şu hususlara işaret ettiği aşikârdır:

Mekke'de küfrün saltanatında olan bu müminler, öldürülme, baskı, şiddet ve tehditlerden dolayı imanlarını gizliyorlardı. Bu yüzden diğer müminler onların varlığından habersizdiler. Bu iki noktadan/açıdan anlaşılmaktadır.

Birincisi: imanın yeri/konumu insanın içi ve kalbidir. Eğer bu böyle olmasaydı imanını gizleyen kişiler nasıl övülmüş olurdu.

İkincisi: ehl-i iman bazen bu gizleme kendilerine zarar vermeksizin olağanüstü/zorunlu istisnai durumlarda imanlarını gizleme mecburiyetinde kalıyorlar.

Aynı şekilde Feth 4. Ayette yüce Allah müminlerin imanının artması ve kalplerine sekinenin inmesinden dolayı imanlarına başka bir şeyi ilave etmek için "sekineyi indirdiğinden bahsetmektedir. Sekinenin kalbe inmesinden ve varolan imanın artması hususlarında net olarak imanın yerinin kalp olduğu anlaşılmaktadır.

Hucurat 7. Ayette ise Yüce Allah müminlere imanı sevdirdiğini ve onlara onu süslü gösterdiğinden bahsetmektedir.

Fakat Allah, size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize güzel göstermiş. Öyleyse müminlere sevdirilen ve güzel gösterilen iman ancak kalplerde olur.

ÜÇÜNCÜ KONU (EL-MEBHASÜ'S-SALİS)

Allah'a İtaat Olarak Kabul Edilen Şeyler İmanı Artırır Ve Geliştirir

Bu hakikate işaret eden bu ayetler dizisidir. Onlardan bazıları şunlardır:

Sekineyi imanın artmasına sebeb kılan ve geçen ayet dizisinde zikrettiğimiz Feth Suresi 4. Ayet.

İmanın ve mutluluğun artmasına sebeb olan Kur'an surelerinden bir süre olarak kabul ettiğimiz ve aynı şekilde zikrettiğimİz Tevbe Suresi 124. Ayet.

"Ne zaman bir sûre indirilse, içlerinden "Bu hanginizin imanını arttırdı ki?" diye soranlar çıkar. Ama bu, iman etmiş olanların imanını pekiştirmiştir ve onlar sevinç içindedirler."

"Mü'minler ancak o kimselerdir ki; Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir. Onun âyetleri kendilerine okunduğu zaman (bu) onların imanlarını artırır" mealindeki Enfal Suresi 2. Ayet.

Öyleki ayetlerin müminler üzerine tilaveti imanın artmasına sebeb kılınmıştır.

"Onlar öyle kimselerdir ki, halk kendilerine, "İnsanlar size karşı ordu toplamışlar, onlardan korkun" dediklerinde, bu söz onların imanını artırdı ve "Allah bize yeter, O ne güzel vekildir!" dediler."[20] Bu ayette müminlerin düşmanların tehditlerini imanın artmasına sebeb kılınmıştır. Bu kesmede kullanılan orijinal kılıcın ancak parlaklık ve keskinliğinin artması gibidir.

"Mü'minler düşman birliklerini görünce, "İşte bu Allah'ın ve Resülünün bize vaad ettiği şeydir. Allah ve

[20] Âl-i İmrân Sûresi 173. Ayet:

Resülü doğru söylemişlerdir" dediler. Bu onların ancak imanlarını ve teslimiyetlerini artırmıştır."[21]

Her kim ki krizlerde şiddete karşı sabit/köklü ise çalışma veya zorlu spor ezersizleriyle bedenin güçlenmesi gibi tüm bunların neticesinde imanı artar ve gelişir.

Buna ek olarak: itaat sebebiyle imanın artması, gelişmesi ve olgunlaşması ise imanın mahiyetini bize açıklayan başka bir hakikattir.

21 Ahzap 22. Ayet:

DÖRDÜNCÜ KONU (EL-MEBHASÜ'R-RABİ')

İslamın Açık Amelleri Ve Şeriaata Bağlılık İman Diye İsimlendirilir

Bu başka büyük bir hhakikattir. Bu İmanın hakikatini bizlere tanıtan ve onun şer'i hakikatini bizlere açıklayan hakikatlerden başka bir hakikattir.

Bu hakikate işaret eden ayetler çoktur.

Tevbe 66 ve 66

Âl-i İmrân Sûresi 167

Bakara 143

Maide 5

Geçen ayet dizisinin içine aldığımız bu ayetlerin delaletinin keyfiyeti şeriatın zahiriyle amel etmenin ve İslami vecibeleri yerine getirmenin iman diye isimlendirilmesi ve kabul edilmesidir.

Tebük seferi dönüşünde Resulullah'ın komutasındaki ordu arasında bulunan islamla ve Müslümanlarla alay eden münafıklardan bahseden tevbe suresi 65-66. Ayetler. Onların haberi resulullah'a ulaşıp, onları hesaba çektiğinde kendilerini temize çıkarmak için sözlerinin mizah ve alay amacıyla olmadığını sadece yolun sıkıntısından kurtulmak için olduğunu söylediler. Ancak hâkim habir ve gönüllerdekini bilen Allah bunu yapmalarından ve özürlerinin kabahatlerinden daha kötü olmasından dolayı onların aleyhine hüküm verdi. Çünkü onlar imandan sonra küfre sapmışlardı.

Şâyet kendilerine (niçin alay ettiklerini) sorsan, "Biz sadece lâfa dalmıştık ve aramızda eğleniyorduk", derler. De ki: "Allah'la, onun âyetleriyle ve peygamberiyle mi eğleniyordunuz?" (65)

Boşuna özür dilemeyin! Çünkü siz, (sözde) iman ettikten sonra küfrünüzü açığa vurdunuz. İçinizden

(tövbe eden) bir zümreyi affetsek bile, suçlarında ısrar etmeleri sebebiyle, diğer bir zümreye azap edeceğiz. (66)

Bu iki ayetteki delil şudur:

Münafıklar ne islamla alaylarından ve çirkin özürlerinden önce ne de bu ikisinden sonra iman sahibi değillerdi. Bu yüzden قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيمَانِكُمْ sözünden kast edilen onların istenilen şeri imandan çıktıkları değildir. Aksine kendisiyle kastedilen şey "siz imanla ilgili açık olan, islamın Zahiri bazı amelleriyle desteklediğiniz iddianızı bozdunuz. Mesela onların nifaklarını gizlemek ve ganimet elde etmek için gönülsüzce Resulullah'la beraber tebük seferine çıkmalarıda bu meyandandır.

Öyleyse islamın zahirine yapışmak iman diye isimlendirilir. Ancak kendisiyle kalbi batını imanın olmadığı iman hakiki ve şeran istenilen iman diye addedilmez. Bu yüzden Yüce Allah, قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيمَانِكُمْ demiştir. Onlara iman nisbet etmesinin sebebi ise bu imanın zahiri ve sathi olmasından dolayıdır. Bu iman ise ahirette kendisi ve Allah arasında olan hususlarda hiçbir fayda vermeyecektir.

Aynı şekilde Yüce Allah imanın eşanlamlısı veya üstü olan şeri hakikatte kendileri için herhangi bir payları olmaksızın islamlarını/Müslümanlığını açıklayan ve iddia edenlerin (münafıklar ve bedeviler) her birine islamı izafe etmiştir. Bu hususu ilerde açıklayacağımız gibi. Öyleki Yüce Allah <u>münafıklar</u> hakkında Tevbe Suresi 74. Ayette şöyle buyurmaktadır:

"Bir şey söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Hâlbuki o küfür sözünü söylediler ve (sözde) Müslüman olduktan sonra inkâr ettiler. Ayrıca başaramadıkları şeye (peygamberi öldürmeye) de yeltendiler. Sırf, Allah ve Resûlü kendi lütfu ile onları zengin kıldığı için

intikam almaya kalktılar. Eğer tövbe ederlerse kendileri için hayırlı olur. Şayet yüz çevirirlerse Allah onları dünyada ve ahirette elem dolu bir azaba çarptıracaktır. Artık onlar için yeryüzünde ne bir dost ne de bir yardımcı vardır."

Bedeviler içinde Hucurat Suresinin 17. Ayetinde ise şöyle buyurmaktadır:

"Müslüman olmalarını bir lütufta bulunmuş gibi sana hatırlatıyorlar. De ki: "Müslüman olmanızı bir lütuf gibi bana hatırlatıp durmayın. Tam tersine eğer doğru kimselerseniz sizi imana erdirmesinden dolayı Allah size lütufta bulunmuş oluyor."

Uhud Savaşın'da Resulullah'tan geri duran, gevşeklik gösteren ve her ne kadar kendi vatan ve ırzlarını savunmak için olsa bile müşriklerle savaşmaktan yüz çeviren münafıklar hakkında Ali imran 167. Ayette şöyle buyurmaktadır:

"Bu da mü'minleri ortaya çıkarması ve münafıklık yapanları belli etmesi içindi. Onlara (münafıklara), "Gelin, Allah yolunda savaşın veya savunmaya geçin" denildi..."

Yüce Allah bu korkak ve gevşekleri "onlar o günde imandan daha çok küfre yakın idiler" sözüyle vasıflandırmıştır. Burda geçen iman kelimesinde kasıt şeri hakki iman değildir. Çünkü münafıklar ne davet edilen savaştan önce ne de sonra bu türden bir imana sahibi değillerdi. Öyleyse buradaki iman kelimesinden kasıt bazı islami vecibeleri yerine getirmek için şekli zahiri imandır. Münafıkların bu halde (savaştan katılmaktan yüz çevirme halleri) imandan çok küfre yakın olmaları diye tabir edilme sebebi, onların zikredilen gevşekliklerinden dolayı zayıf düştüler öyleki bu durum onlar için kaçınılmaz oldu. Onların bu tutumu onların savaşa

katılmadığını, Allah yolunda savaşmadıklarını hatta kendi vatan ve ırzlarını korumak için dahi savunmaya geçmediklerini ifade etmektedir.

Kıblenin mescidi aksadan mescidi harama döndürülmesi meelesini ifade Bakara 143. Ayette Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

Allah imanınızı boşa çıkaracak değildir. Şüphesiz, Allah insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir.

Yani Allah dah önceki kıbleye yönelerek kıldığınız namazlarınızı zayi eytmeyecektir. Yüce Allah'ın bu hakikati beyan etmesinin sebebi müminlerden bazılarının daha önceki namazlarının zayi olmasından korktuğundan dolayıdır. Böylece Yüce Allah onları bu açıdan tatmin etti/ferahlattı.

Evet/ kuşkusuz: Zahiri bir amel olduğu halde ve bağlamın delalet ettiğine ilaveten Yüce Allah namazı iman diye isimlendirdi. Ulema buradaki إِيمَانَكُمْ sözünden maksadın namaz olduğu hususunda icma etmişler.

Aynı şekilde Yüce Allah temiz olan her şeyin helallığını, ehli kitaptan olan iffetli kadınlarla mehirlerini verme ve erkelerin iffet vasfına sahip olması şartıyla evlenilmesi, zinadan sakınılması ve flört/metres edinilmemesi hususlarını açıklayan Maide Suresinin 5. ayetinde açıkladıktan sonra şöyle buyuruyor:

"Herkim de inanılması gerekenleri inkâr ederse bütün işlediği boşa gider. Ahirette de o, ziyana uğrayanlardandır."

Buradaki iman kelimesinden maksadın helal, haram, yiyecekler, kadınlar ve diğer pek çok hususta şeriatın gerektirdikleri ile amel etmek olduğu aşikârdır. Ayette geçen iman kelimesinden maksadın bu söylediğimiz şey ve buna ilaveten bağlamın delalet ettiği şey

olduğunun delili bu ve diğer ayeti kerimelerde bizim zikrettiğimiz şey dşında bir şeyin zikredilmemesidir.

O zaman İnanılması gerekenleri inkâr etmenin manası (وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْاِيمَانِ) şeriatın helal ve haramlarına uymamaktır. Şeriata ve hükümlerine uymamak küfür ise bunun zıttı olan şeriata uyma ve taat imandır.

BEŞİNCİ KONU (EL-MEBHASÜ'L-HAMİS)

Kişinin, imanı kendi çabasıyla kazanmasıyla beraber Allah'ın tevfiki Teysiri olmadan o, imanı elde edemez.

Bu imanın başka bir hakikatidir ve pek çok ayetten de anlaşılmaktadır.

Hucurat 17

Rum 56

Âl-i İmrân 193

Zikrettiğimiz üzere bu ayetlerin delalet/işaret ettiğinin özet şeklidir. Bu üç ayeti dah önce geçen ayetler dizisi arasına koymuştuk:

Hucurat 17. Ayette yüce Allah resulullaha gösteriş yapan bedevilere karşı tutumunu açıklayarak يمنون عليك ان اسلموا ayetiyle hitap etmektedir. Yani sana yüzeysel ve zahiri islamlarından dolayı sana minnet ediyorlar. قل لا تمنوا علي اسلامكم yani onları islamlarından dolayı sana minnet etmelerini yasakla/engelle ve onlara de ki:

" بل الله يمن عليكم ان هديكم للايمان ان كنتم صادقين "

Yani minnet etme hakkı sadece Allah'a aittir. Bu sizin şekli islamınızdan dolayı değil aksine size hidayet etmesinden dolayıdır. Tabi bu da eğer imanınızda doğru iseniz ve bu sadece boş bir iddia değil ise!

Öyleyse iman Allah'tan gelen bir nimettir. Ona karşı kullarına yarımcı olur ve onları hidayete götürür.

Rum suresi 56. Ayette ba's ve nüşuru inkâr edenlerin, tekrar diriltilip inkâr ettiklerini apaçık gördüğündeki tutumunu, hesabını yapmadıkları korkunç günün dehşet ve hayretini, dünya hayatının bir saat dışında olmadığını hakkında ettikleri yeminlerini ele almaktadır.

Yüce Allah ilim ve iman ehlinin konumunu ise şu ayetle açıklamaktadır:

"Kendilerine bilgi ve iman verilenler ise şöyle derler: "Andolsun ki siz, Allah'ın yazısına uygun olarak yeniden dirilme gününe kadar kaldınız. İşte bu, diriliş günüdür; fakat siz onu tanımıyordunuz."[22] Ayette وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ kısmı şahit olarak gösterilmektedir. Öyle ki yüce Allah ilim (kastedilen ilim vahiyden elde edilen ilimdir. Çünkü insanın ğayb, kıyamet saati vb. meseleler hakkında bilgi elde edebileceği kaynak vahiydir) ve imanın her birisinin ilim ve iman ehline verildiğini söylemektedir. Her ikisini de verenin Allah olduğu aşikârdır.

Ali imran 193. Ayette yüce Allah akıllı, zakir, mahlûkatın yaratılışında mütefekkir kullarınının dua ederkenki tutumlarını sunarken şöyle buyurmaktadır:

"Rabbimiz! Doğrusu biz 'Rabbinize inanın!' diyerek, imana çağıran bir davetçiyi işitip iman ettik."

Allahın resulü akıl sahiplerini çağırıp onlara imanı anlatmayana kadar imanı bilmiyorlardı.

Allah'ın iman konusunda kullarına tevfiki, hidayeti, teysirinin (ayetlerde gördüğümüze uygun olarak) iki şekilde ortaya çıktığını da belirtmek gerekmektedir.

Birincisi: elçisine vahiy aracılığıyla imanı ve kişinin kendisiyle mümin olduğu hususları açıklayan Allah'tır.

İkincisi: Müminlere iman ve imanın teysiri konusunda yardımcı olan da Allah'tır. Bu yüzden vahyiyle insanı iman yoluna götüren Allah'tır. Allah bu hususta kuluna kerem, lütuf ve fazlıyla yardımcı olmaktadır.

*** Şimdi ise "Mü'min kimdir?" Sorusunun cevabını bulmak için ikinci bölüme geçiyoruz.

---

22 Rûm 30/56.

İKİNCİ BÖLÜM
MÜ'MİN KİMDİR?

Mü'min insanı tanımak ve kişinin Allah katında kendisiyle mü'min olduğu huşuları bilmek için şu ayetleri tedebbür etmek gerekmektedir:

Enfâl Sûresi (2 - 4)

Müminler o kimselerdir ki, Allah'ın adı anıldığında yürekleri titrer, kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğunda bu onların imanlarını arttırır. Onlar yalnızca rablerine güvenirler. (2) Namazlarını özenle kılarlar, kendilerine verdiğimiz şeylerden bir kısmını Allah yolunda harcarlar. (3) Gerçek müminler işte onlardır. Rableri katında onlar için yüksek mevkiler, bağışlanma ve değerli rızık vardır. (4)

"Müminler ancak Allah'a ve resulüne iman edenlerdir ve onunla ortak bir iş için toplanmış iken kendisinden izin almadan çekip gitmeyenlerdir. Senden izin isteyenler, evet işte onlar Allah'a ve resulüne hakkıyla iman edenlerdir. Bazı özel işlerinden dolayı senden izin istediklerinde onlardan dilediğine izin ver ve Allah'tan onların bağışlanmasını dile. Kuşkusuz Allah çok bağışlar, çok esirger." (Nûr; 62)

"Hayır, rabbine andolsun ki, aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın onu kabullenmedikçe ve boyun eğip teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar." (Nisâ; 65)

""Allah'a da, resule de inandık ve boyun eğdik" diyorlar, bunu söyledikten sonra da içlerinden bir grup yan çiziyor. Bunlar inanmış kimseler değildir." (Nûr; 47)

"Allah, kendi yolunda çarpışırken öldüren ve öldürülen müminlerin canlarını ve mallarını, karşılığında cennet vermek üzere satın almıştır. Bu, Allah'ın Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da yer almış gerçek bir vaadidir. Kim Allah'tan daha fazla sözüne bağlı olabilir! O halde yaptığınız bu alışverişten ötürü sevinin. İşte büyük bahtiyarlık da budur." (Tevbe; 111)

"Müminler ancak kardeştirler, öyleyse iki kardeşinizin arasını düzeltin, Allah'a itaatsizlikten sakının ki rahmetine mazhar olasınız." (Hucurât; 10)

BİRİNCİ KONU

Mü'minler Yanlarında Allah Anıldığında Kalpleri Ürperen, Allah'ın Ayetlerini İşittiklerinde İmanları Artan Ve Sadece Allah'a Güvenenlerdir.

Kişinin mü'min sayılmasında şart koşulan bu üç sıfata, Enfal Suresi'nin 2. ayeti işaret etmektedir. Bu üç sıfatın hepsi de kalbi, batıni ve gizlidir. Kalbe yerleşmiş imanın ilk semeresinin insanın içinin nurlanması ve düzelmesi olduğu aşikârdır.

Bu kısa özet, bahsi geçen her üç sıfat hakkında olacaktır.

Ayeti kerime'de geçen " وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ" ibaresindeki الوجل lafzı Allah'tan korkarak, utanarak, saygı göstererek, çekinerek hem de yücelterek ve ta'zim göstererek sarsılmak ve ürpermektir

Allah'a iman ettiğini iddia ettiği halde tüyleri diken diken olmayanın durumu acayiptir. Allah'ın zikrinden dolayı bu kişinin kalbi en azından bazı durumlarda veya özel durumlarda ürpermiyor. Mesela Kur'an tilavetini dinleyip kalbinin ürpermemesi gibi. Bazen de onun kendisiyle aynı olan insanlarla karşılaşmaktan dolayı korktuğunu ve onu titremenin tuttuğunu görürsün.

وإذا تليت عليهم اياته زادتهم إيمانا bu paşadan maksat ise Allah'ın kelamından etkilenmektir. Her kim ki Allah'ın kelamını tefekkür ettikten sonra onu tedebbür ederse imanının artması kşçınılmaz olur. Kişinin Allah'ın kelamından tilavet ve istima açısından etkilenmesi ancak imanı ve allah'a yakınlığı ölçüsünde olacağı apaçık ortadadır. Yani her ne zaman insanın imanı ve Allah'ın kelamından etkilenmesi artarsa bunun sebebi var olan imanı ve Allah'a yakınlığıdır.

وعلى ربهم يتوكلون bu pasajdan kastedilen ise; yani müminler öyleleridir ki sadece rablerine dayanırlar. Allah'a tevekkül etmek demek senin işlerini kalbinin derinliklerinden gelerek Allah'a havale etmendir. Ardından onun seni asla zayi etmeyeceğine inanmandır. Asla anlamayacağın şekilde senin işlerini çekip çevireceğine, sorumluluğunu üstleneceğine, seni koruyacağına inanmandır. Onun yaptıklarının senin lehinde olduğuna mutmain olmandır. Ayrıca eğer ins ve cinnin hepsi de sana yardımcı da olsa o işi tek başına yapamacağına kani olmandır. Bu konuda Talak Suresinin 3. Ayetinde yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Kim Allah'a dayanıp güvenirse Allah ona yeter. Şüphesiz Allah dilediği şeyi sonuca ulaştırır. Allah her şey için bir ölçü koymuştur."

Yüce Allah'ın ومن يتوكل على الله فهو حسبه sözünden sonra إن الله بالغ أمره demesinin sebebi, tevekkül eden kulun Rabbine karşı kessin bir şekilde emin olması ve Rabbinin o işi kessin olarak yerine getireceğini ifade etmek içindir. Ardından قد جعل الله لكل شيء قدرا demesinin sebebi ise kulun her ne kadar süre uzasa Hâkim olan Allah'ın tedbirinden ümitsizliğe düşmememi içindir. Belki de kişinin kendisinden ferahlık ve arzulara ulaşmak için beklediği şey dünya ve ahirette kendisi için hikmet, fayda açısından rabbani bir hediye veya rahmani bir armağandır. İşte kişi bunu bilemez.

Şu da açıktır ki Allah'a tevekkül etmek sebebleri terk etmek manasına gelmiyor. Çünkü tevekkül kalbi bir ameldir. Kalbi amel ise bedenin ve organların hareketinin alternatifi değildir.

İKİNCİ KONU

Müminler Namazlarını Kılan Ve Allah'ın Kendilerine Rızık Olarak Verdiklerinden İnfak Edenlerdir.

İman ehlinin mümin olarak itibar edilmesi için namaz kılma ve Allah yolunda infak etme -zekât da bu kısımdandır- şartına enfal 3.ayet delalet etmektedir.

İnfakın kulun Allah'ın yarattıklarına karşı şefkatinin, iyiliğinin ve ihsanını ortaya çıkardığı gibi, Namaz da kendinde barındırdığı kıyam, tilavet, rükû, secde ve bunların da içindeki zikir, tesbih, hamd ve ta'zimle beraber kişinin Rabbine olan kulluğunu en açık şekilde ortaya çıkartmaktadır. Namaz ve infakın geçen üç vasıftan sonra zikredilmesinin sebebi kalbi amellerin bedensel amellerin esası ve ruhu olmasından dolayıdır. Bu yüzden namaz ve infak ancak zikredilen üç sıfatla bezenen bir kalpten kaynaklanıyorsa istenilen hakikat üzerinde olur.

Bununla beraber pek çok ulema namaz kılma ve zekât vermeyi mümin olmanın şartı olarak ifade etmişler. Bunu ifade eden şu ayeti kerimedir:

"Ama tövbe ederlerse ve namazlarını kılıp zekâtlarını verirlerse, artık onlar sizin din kardeşlerinizdir. Bilmek isteyenler için âyetlerimizi ayrıntılarıyla açıklıyoruz." (Tevbe; 11)

Ayet müşriklerden bahseden bağlamda gelmektetir. Öyle ki yüce Allah müşriklerin iman ehliyle kardeş olarak kabul edilmesini üç şarta bağlamaktadır. Bu şartlar şunlardır:

Tevbe etmeleri (yani şirkve küfürden tevhit ve imana dönün)

Namaz kılın

Zekâtı verin

Ayetten açıkça anlaşılmaktadır ki bu üç sıfatın hepsine beraber sahip olmayan kişi dinde Müslümanlara kardeş olamaz.

Yüce Allah geçen bu beş sıfata haiz kişileri zikrettikten sonra şöyle buyurmaktadır:

"Gerçek müminler işte onlardır. Rableri katında onlar için yüksek mevkiler, bağışlanma ve değerli rızık vardır." (Enfâl; 4)

Bu ayet zikredilen vasıflara haiz olmayanın bu vaatleri elde edemeyeceğini açıkça belirtmektedir.

ÜÇÜNCÜ KONU

MÜMİNLER o kimselerdir ki onların Allah'a ve Resulüne olan yakini imanlarına şüphe yol bilmez ve onlar Allah yolunda malları ve canlarıyla cihat etmektedirler.

Bu iki vasfı açıklayan ve izah eden hucurat Suresinin 15.ayetidir.

Yüce Allah müminleri آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا sözüyle tanıtmaktadır. Çünkü Allah'ı yaratıcı, rab, malik ve ilah olarak, Hz. Muhammed'i de nebi ve resul olarak kabul edip iman etmek şüpheden uzak sabit ve kessin olmadıkça iman diye itibar edilmez. Ayrıca bu iman istenilen ve sahibini kurtaran iman da değildir. Reyb, şekkin en düşük seviyesidir. Bu yüzden yüce Allah kitabını ذَلِكَ الْكِتَابُ لاَ رَيْبَ فِيهِ diye nitelemiştir. Yani bu kitapta onun Allah katından olması veya onun hak ve doğru olması huşularında şekkin az bir miktarı dahi yoktur.

Allah yolunda mal ve canla cihat ise eğer kişi şüphe ve tereddütten uzak yakini sabit bir imana sahip ise ona bunun kolay geldiği bilinen bir gerçektir. Rabbini hakkıyla bilip ona gereğince kulluk eden kişi sırf dinini yüceltmek için canını ve en değerlilerini Allah yolunda sarf eder. Peki, bu kişinin Allah yolunda cimrilik etmesi düşünülebilir mi?

Hem Allah kendisinden başka ilah olmayan değil midir?

Yüce Allah bu iki vasfın ardından أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ demesinin manası şudur: bu iki vasfın her birine beraber sahip olmayan kişi imanında sadık değildir demektir. Çünkü أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ tabiri geçen iki vasfa sahip olanların <u>doğruluğunun hasrını</u> ifade etmektedir. Yine bu haki-

kate en açık şekilde Tevbe Suresi 111. Ayet işaret/delalet etmektedir.

DÖRDÜNCÜ KONU

Müminler Öyle Kimselerdir Ki Allah'ın Hükümlerini Bilmek, Kabul Etmek Bağlanmak Ve Uygulamak İçin Mutlak I-Olarak Hazırdırlar.

Bu hakikati Nur Suresinin 51. Ayeti açıklamaktadır. Öyleki Allah imanı sadece Kur'an'ın daveti/çağrısı ve Resulullah'ın sünneti karşısında diyeceği olmayan müminlerle sınırlandırmaktadır. Onlar bu durumda Yüce Allah'ın:

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

Dediği gibi sadece سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا derler. إِذَا دُعُوا إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ sözü "kendileri Allah'ın kitabı ve Resulünün sünnetine çağırıldığında" manasındadır.

أَطَعْنَا sözünün taat, uygulama ve bağlayıcılığa tam olarak hazır olmak manasında olduğu gibi, سَمِعْنَا sözünden maksat da, indirilen hakkın tam olarak bilinmesi ve onu kabul edilmesine hazır/meyilli olmaktır.

Yüce Allah'ın ayet sonundaki وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ sözü ise; zikredilenlerin kurtuluşunun hasrını ifade etmektedir. Manası "onlar dışında kurtuluşa eren kimse yoktur."

BEŞİNCİ KONU

Müminler öyle kimselerdir ki Allah'a ve Resulüne imanla birlikte, özellikle musibet ve büyük olaylarda daima liderliğin/önderlik emirlerine uyarlar.

Bu hakikati nur suresinin 62. Ayeti açıklamaktadır. Öyleki Yüce Allah iman sahibi olmayı sadece kendisine, resulüne iman edenlere ve resulünün –veya onun vazifesini üstlenenlere- emirlerini yerine getirenlerle sınırlandırmıştır. Bu husuta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ"

أَمْرٍ جَامِعٍ sözünden maksat, özellikle güvenlik, şavaş ve barışla ilgili meselelerle alakalı olan istişare, seferberlik ve tüm gücü sarf etmeye ihtiyaç duyan tüm önemli meselelerdir.

Felaketler, ölüm kalım meseleleri vb. durumlarda önderliğin etrafında olma, emirleri yerine getirme, izinsiz oraya buraya giderek ondan uzaklaşmamak hususu sadece Resulullah'ın zamanına has bir özellik değildir. Aksine bu her zamana her topluma ve Resulullah'ın yolunu izleyen İslami toplumlar içindir de. Bu Resulullah'a hitap halinde/şeklinde inen diğer tüm hükümler gibidir. Ancak Peygamberliğin özelliklerinden her biri gibi sadece Resulullah'a ait olduğuna delalet eden herhangi bir delil de yoktur. Mesela;

"Ey peygamber! Kadınları boşayacağınız zaman iddetlerini gözeterek boşayın ve bekleme sürelerini iyice hesap edin. Rabbiniz Allah'a saygısızlıktan sakının. Apaçık bir hayâsızlık yapmış olmadıkça onları evlerinden çıkarmayın, kendileri de çıkmasınlar. Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Kim Allah'ın koyduğu sınırları aşarsa aslında kendisine yazık etmiş olur. Bilemez-

sin ki; belki Allah bundan sonra yeni bir durum ortaya çıkarıverir." (Talâk; 1)

Bu ayetin hükmü resulullah'a ve ondan sonraki ümmet için ammdır. Ancak Ahzap suresinin 28. ayetin hükmünün sadece Resulullah'a has olduğu da nettir.

"Ey peygamber! Eşlerine şöyle de: "Dünya hayatını ve güzelliklerini istiyorsanız gelin size bir şeyler vereyim sonra da güzellikle sizi serbest bırakayım." (Ahzâb; 28)

ALTINCI KONU

Müminler öyle kimselerdir ki problemlerinin ve çekişmelerinin çözümü için sadece Allah'ın şeriatine başvururlar. Ardından her ne olursa olsun şeriatın hükmünü kabul eder, ona razı olur ve ona boyun eğerler.

Yüce Allah bu hakikati Nisa Suresinin 65 ve Nur Suresinin 47. ayetinde izah etmektedir.

Nisa Suresinin 65. Ayetinde Yüce Allah resulüne kendi rububiyetine yemin ederek hitap etmektedir. Allah'ın şeriatine hüküm ikin başvurmayı reddedenler ve tağutla hüküm vermeyi isteyenler şu üç şartı kendilerinde barındırmadığı müddetçe iman ehli diye itibar edilmezler.

Resulullah'ı hakem tayin etme/kabul etme

يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ

Hüküm verildiğinde kişinin herhangi bir sıkıntı ve darlık hissetmemesi

ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجاً مِمَّا قَضَيْتَ

Tam bir şekilde kabul etme, teslim olma ve rızanın olması وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا Hiç şüphesiz Allah'ın hakem kılınmasından maksat, onun dininin ve şeriatinin hakem kılınmasıdır. Eğer يُحَكِّمُوكَ sözünden maksadın Resulullah'ın aralarında hâkim, hakem kılınmasıdır dersek; o zaman hüküm ve şeriatte resulullah'ın yerine geçenin de itaat ve problemleri halletme gibi meselelerde hakem olarak kabul edilmesinin vucubiyeti resulullah'a itaat etmekle eşdeğerdir.

Bu üç şartın tertibindeki hikmette gördüğümüz şudur;

Teslim olmak akli bir amel olduğu gibi Hakem edinme bedeni, herhangi bir sıkıntı ve darlık hissetmemek de kalbi bir ameldir. Bu yüzden Yüce Allah insanın müsüman-mümin olarak kabul edilmesini şu üç şarta bağlamıştır:

İlmi bağlılık

Kaşbi rıza

Akli kanaat/inanma

Nisa Suresinin 65. ayeti resulullah'ın ve ona vekâlet edenin uyguladığı Allah'ın hükmü ile ilgilidir. Nur Suresi 47. Ayetinde ise Yüce Allah kendisinin ve resulünün itaatından yüz çevirenlerin imanını reddediyor.

""Allah'a da, resule de inandık ve boyun eğdik" diyorlar, bunu söyledikten sonra da içlerinden bir grup yan çiziyor. Bunlar inanmış kimseler değildir."[23]

[23] **Nûr; 47**

YEDİNCİ KONU

Müminler öyle kimselerdir ki aralarında kardeşliği tesis ederler.

Bu hakikati bize Hucurat Suresinin 10. Ayeti açıklamaktadır. Öyle ki Allah mü'minlerin varlığını kardeş oldukları hal ile sınırlandırmakta ve şöyle buyurmaktadır: إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ. Bu pasajın manası; müminler ancak kardeş olduklarında mümin olurlar. Bu yüzden aralarında kardeşliği tesis etmediklerinde, iman vasfının onlarlardan kaldırılmasına müstahak olurlar!

Şüphesiz Kardeşlik dostluğun esasıdır. Kâfirlerle dosluk imanı çürüten etkenlerden olduğu gibi Dostluğun ise iman sahipleri (ilerde açıklanacak) ile olması da imanın şartlarındandır.

Kardeşlik ve dostluk meselesini 4. Babta açıklayacağımızdan dolayı sözü burda kesmeyi uygun görüyoruz.

إِخْوَة kelimesinin hem erkek hem de kadınlar için kullanıldığını da söylemek gerekmektedir. Bunu delili şu ayeti kerimedir: 24وَإِن كَانُوا إِخْوَةً رِّجَالًا وَنِسَاءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ .

Bu yüzden إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ ayetinden mü'minlere şunların vacip olduğu anlaşılmaktadır:

Mü'minlerin erkekleri kendi aralarında kardeştirler.

Mü'minlerin kadınları kendi aralarında kardeştirler.

---

24 Nisa 4/176.

Mü'minlerin erkek ve kadınları kendi aralarında kardeştirler.

Erkek müminler kadın müminlerle, kadın müminler de erkek müminlerle kardeş olarak kabul edilir. Kardeşlik sadece dille söylenen bir söz değildir. Aksine başta dostluk olmak üzere pek çok şeyi gerektiren büyük bir hakikattir. Bu hususu yeri geldiğinde tafsilatlı bir şekilde açıklayacağız.

İman ehlinin kardeşleriyle imanlarından kaynaklı olan dostlukları, her durumda batıl dinlerinden dolayı düşmanlarından masumiyetini gerektirmektedir.

"İbrâhim'de ve ona uyanlarda size güzel bir örneklik vardır; onlar kavimlerine şöyle demişlerdi: Bilin ki bizim sizinle ve Allah'ı bırakıp da taptıklarınızla bir ilişiğimiz yoktur. Sizi (ve değerlerinizi) reddediyoruz. Sizinle bizim aramızda, siz bir tek Allah'a iman edinceye kadar sürüp gidecek bir düşmanlık ve nefret açıkça ortaya çıkmıştır. Ancak İbrâhim'in, babasına "Hiç şüphen olmasın bağışlanman için dua edeceğim, ama Allah'tan sana geleceklere karşı yapabileceğim bir şey de yoktur" demesi başka. Rabbimiz! Sadece sana dayanıp güvendik, sana yöneldik; dönüş de ancak sanadır."[25] Bu konuyu dördüncü babta tafsiletlı olarak ele alacağız inşallah.

Şimdi ise iman ve mü'min kavramlarıyla ilgili ayeti kerimelerin nurunu açığa çıkardıktan sonra, imanın zıddı olan küfür kavramını ele almak için üçüncü bölüme geçeceğiz.

---

25 ***Mümtehine; 4***

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KÜFÜR NEDİR?

Küfür, küfrü oluşturan parçaları, temel sonuçlarını bilmemiz için şu ayeti kerimeleri iyice düşünmemiz lazım:

"Ve de ki: Gerçek, rabbinizden gelendir. Artık dileyen iman etsin dileyen inkâr etsin.[26]

Bâtıla inanan ve Allah'ı inkâr edenlere gelince, işte hüsrana uğrayacak olanlar onlardır. [27]

İnkâr edenleri uyarsan da uyarmasan da onlar için birdir, asla iman etmezler. Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir, gözlerinde de kalın bir perde bulunmaktadır ve onlar için büyük bir azap vardır. [28]

"Kim iman ettikten sonra Allah'ı inkâra saparsa - kalbi imanla dolu olduğu halde baskı altında kalanın durumu müstesna olmak üzere- kim kalbini inkâra açarsa işte Allah'ın gazabı bunlaradır; bunlar için çok büyük bir azap vardır.[29]

Ne zaman rahmândan kendilerine yeni bir uyarı gelse mutlaka bundan yüz çevirmektedirler. Hep yalanladılar, fakat alay edip durdukları şeylere ait bilgiler yakında onlara gelecektir![30]

"Mûcizeleri açık ve kesin olarak görüp idrak ettikleri halde zulüm ve kibirlerinden ötürü onları inkâr ettiler. Bozguncuların sonunun nice olduğuna bir bak![31]

---

[26]Kehf, 18/29
[27]Ankebût, 29/52.
[28]Bakara, 2/6-7.
[29]Nahl,16/106.
[30]Şuarâ, 23/5-6.
[31]Neml, 27/14.

Allah'ın vaadi gerçektir, kıyamet konusunda da bir kuşkuya yer yoktur" denildikçe, "Kıyamet nedir bilmiyoruz, biz bu konuda zannetmenin ötesinde bir şey yapamayız, kesin bir bilgiye sahip değiliz" dediniz.32

Daha önce onu inkâr etmişlerdi, gayb hakkında da körü körüne atıp tutuyorlardı. Artık kendileriyle arzuladıkları arasına bir set çekilmiştir; tıpkı daha önce benzerlerine yapıldığı gibi. Çünkü onlar sürekli şaşkınlığa iten bir kuşku içindeydiler. [33]

Allah'a ve âhiret gününe iman edenler, kendilerini mallarıyla ve canlarıyla cihad etmekten muaf tutman için senden izin istemezler. Allah, buyruğuna karşı gelmekten sakınanları çok iyi bilir. Senden izin isteyenler sadece, Allah'a ve âhiret gününe iman etmeyenler ve şüpheye kapılmış olanlardır; onlar şüpheleri içinde bocalayıp dururlar.[34]

"(Allah ona şöyle diyecek:) "Hayır! Vaktiyle âyetlerim sana gelmişti ama sen onların asılsız olduğunu söylemiştin, büyüklük taslayıp inkârcılar arasında yer almıştın.[35]

"Meleklere, "Âdem'e secde edin" dediğimizde İblîs dışındakiler derhal secde ettiler; o direndi, büyüklendi ve kâfirlerden oldu.[36]

"Ne zaman tek başına Allah'ın ismi zikredilse âhirete inanmayanların kalplerindeki nefret yüzlerine vurur; ama Allah'ın dışındakiler (putlar) anıldığında hemen sevinçten yüzlerinin parladığını görürsün.[37]

---

32 Câsiye, 45/32.
33 Sebe', 34/53-54.
34 Tevbe, 9/44-45.
35 Zümer, 39/59.
36Bakara, 2/34.
37 Zümer, 39/45.

İnkâr edenlere gelince onların sonu felâkettir, amellerini de Allah boşa çıkarmıştır. Bu onların, Allah'ın indirdiğinden nefret etmeleri sebebiyledir. Allah da onların yaptıklarını sonuçsuz kılmıştır.[38]

"Erkek olsun, kadın olsun, Allah hakkında kötü zan besleyen münafıkları ve müşrikleri de cezalandırsın. Kötülük ve belâ çemberi asıl onların boyunlarına geçmiştir. Allah onlara gazap etmiş, kendilerini lânetlemiş ve onlar için cehennemi hazırlamıştır. Orası ne kötü bir varış yeridir![39]

Seni yalancılıkla itham ediyorlarsa, bil ki daha öncekiler de (peygamberlerini) yalancılıkla itham etmişlerdi. Peygamberleri onlara açık kanıtlar, sahifeler ve aydınlatıcı kitap getirmişlerdi. Sonra ben o inkârcıları yakalayıverdim; bilsen nasıl bir cezalandırıştı o![40]

Ey peygamber! İnkârcılara ve münafıklara karşı cihad et, onlara sert davran; onların varacağı yer cehennemdir ve bu ne kötü bir sondur! Söylemediklerine dair Allah adına yemin ediyorlar. Oysa inkârcılık içeren sözü söylemişler, müslüman olduklarını beyan ettikten sonra inkârcılığa sapmışlar ve başaramadıkları o işe yeltenmişlerdir. Onların öç almaya kalkışmaları için Allah'ın ve O'nun lutfu sayesinde resulünün kendilerini zengin etmesinden başka bir sebep de yoktu! Eğer pişman olup tövbe ederlerse bu kendilerinin iyiliğine olur; yüz çevirirlerse Allah onları dünyada da âhirette de elem verici bir azaba uğratır; artık yeryüzünde onlara ne bir dost ne bir yardımcı bulunur.[41]

---

[38] Muhammed, 47/8-9.

[39] Feth, 48/6.

[40] Fâtır, 25/25-26.

[41] Tevbe, 9/73-74.

"Onlara soracak olsan mutlaka, "Biz lafa dalıyor eğleniyorduk, hepsi bu!" derler. De ki: "Siz Allah ile, O'nun âyetleriyle ve peygamberiyle mi eğleniyordunuz?[42]

""Allah'a da, resule de inandık ve boyun eğdik" diyorlar, bunu söyledikten sonra da içlerinden bir grup yan çiziyor. Bunlar inanmış kimseler değildir.[43]

Bir kısım yüzler ise o gün insanın belini kıracak bir felâketi sezerek sararıp solacaktır. (24-25) Hayır artık çok geç! Can boğaza gelip dayandığında; (26) "Yok mu bir şifacı?" dendiğinde; (27) (Hasta) bunun beklenen ayrılış olduğunu anladığında; (28) Ve bacaklar birbirine dolaştığında; (29) İşte o gün sevkedilen yer sadece rabbinin huzurudur. (30) Vaktiyle o hakka inanmamış, namaz da kılmamıştı. (31) Aksine inkâr etmiş, haktan yüz çevirmişti. (32) Sonra da çalım sata sata yürüyüp yandaşlarına gitmişti. (33) (Ey insan!) Acı sonun yaklaştıkça yaklaşıyor! (34) Evet o sana yaklaştıkça yaklaşıyor! (35)[44]

Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.[45]

Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını ileri sürenleri görmedin mi? Onu tanımamaları kendilerine emredildiği halde tâğūtun önünde mahkemeleşmek istiyorlar. Şeytan da onları büsbütün saptırmanın yollarını arıyor. Onlara, "Allah'ın indirdiğine ve peygambere gelin" denildiği zaman münafıkların senden iyice uzaklaştıklarını görürsün.[46]

---

[42]Tevbe. 9/65.
[43]Nûr, 24/47.
[44] Kıyâmet, 75/24-35.
[45] Mâide, 5/44.
[46] Nisâ, 4/60-61.

"Allah'ın gazabına uğramış bir toplulukla iş birliği yapanları görüyorsun değil mi? Bunlar ne sizdendir ne onlardan. Bile bile yalan yere yemin de ederler.[47]

"Şeytan onları hâkimiyeti altına alıp kendilerine Allah düşüncesini unutturmuştur. İşte onlar şeytanın yandaşlarıdır. İyi bilin ki kaybedecek olanlar da şeytanın yandaşlarıdır!" (Mücâdele; 19)[48]

Doğru yol kendileri için apaçık hale geldikten sonra ona arka dönenlere şeytan bunu güzel göstermiş ve kendilerine yanlış yolda ilerleme cesareti vermiştir. Bu da onların, Allah'ın gönderdiği vahiyden hoşlanmayanlara, "Bazı hususlarda sizin dediklerinizi yapacağız" demeleri yüzünden olmuştur. Allah onların gizlediklerini bilir.[49]

"Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanlardan yemeyin. Kuşkusuz bu büyük günahtır. Gerçekten şeytanlar dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşmuş olursunuz.[50]

"Müminler müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin. Kim bunu yaparsa artık Allah'la olan bağını koparmış demektir. Ancak onlardan gelebilecek bir tehlikeden korunmanız başkadır. Allah kendisi hakkında sizi uyarıyor. Sonunda dönüş Allah'adır.[51]

Kim iman ettikten sonra Allah'ı inkâra saparsa - kalbi imanla dolu olduğu halde baskı altında kalanın durumu müstesna olmak üzere- kim kalbini inkâra açarsa işte Allah'ın gazabı bunlaradır; bunlar için çok

---

47 Mücâdele, 58/14.
48 Mücâdele, 58/19.
49 Muhammed, 47/25-26.
50 En'âm, 6/121.
51 Âl-i İmrân, 3/28.

büyük bir azap vardır. Bu, onların dünya hayatını âhirete tercih etmelerindendir. Allah kâfirler topluluğuna hidayet vermez.[52]

Allah'ı ve peygamberlerini inkâr edenler, Allah ile peygamberlerini birbirinden ayırmak isteyenler, "Bir kısmına inanırız ama bir kısmına inanmayız" diyenler ve bunlar arasında bir yol tutmak isteyenler yok mu, işte gerçek kâfirler bunlardır ve biz kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır.[53]

"Ey iman edenler! Allah'a, peygamberine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve âhiret gününü inkâr eden kimse iyice sapıtmıştır.[54]

"Göklerde ve yerde nice deliller vardır ki onlar bu delillerden yüz çevirerek geçip giderler.[55]

Bu ayeti kerimeler bizi küfür ve oluşumlarıyla ilgili her birini sunacağımız 13 hakikatin bilgisine götürür.

[52] Nahl, 16/106-107.
[53] Nisâ, 4/150-151.
[54] Nisâ, 4/136.
[55] Yûsuf, 12/105.

BİRİNCİ KONU

Küfür, kâfir insanın Allah'ın kendisine vermiş olduğu özgür iradeyle yaptığı ameldir/eylem.

Kehf Suresinin 29. Ayeti bu hakikati açık bir şekilde ifade etmektedir.

Burda göze çarpan Yüce Allah'ın kâfirin küfür ve dalaletini üç yöne nisbet etmesidir:

Kulun bizzat kendisi:

İnkâr edenlerin malları da çocukları da Allah'a karşı kendilerine hiçbir fayda sağlamayacaktır.[56]

Şeytan:

Ancak onun ve halkının Allah'ı bırakıp güneşe secde ettiklerini de gördüm. Şeytan onlara yaptıklarını güzel göstermiş, böylece onları yoldan alıkoymuş; bu yüzden doğru yolu bulamıyorlar.[57]

Allah Teâla:

"Allah sağlam söze iman edenleri hem dünya hayatında hem de âhirette sağlam tutar; Allah zalimleri de şaşırtır ve Allah dilediğini yapar.[58]

Bunun sebebi şudur: kâfir kul, küfrünün faili ve kasibidir. Şeytan ise ona vesvese vererek ona yaptığını güzelleştirir. Yüce Allah ise mülkünde hiçbir şeyin onun irade, ilim ve takdirinin dışında meydana gelmemesindendir. Tabi bu durum kulun hürriyet ve ihtiyarından hiçbir şeyi eksiltmeksizin olmaktadır. Bu konu inşallah ikinci bölümün sonunda – külliyatın sekizinci kitabı- açıklanacaktır.

---

56 Âl-i İmrân, 3/116.
57 Neml, 27/24.
58 İbrâhîm, 14/27.

İKİNCİ KONU

Küfür imanın karşıtı ve zıttıdır. Bu yüzden kim ikisinden biriyle vasıflanırsa diğerinden yoksun olur.

Bu hakikate pek çok ayet işaret etmektedir. Yüce Allah küfür ve iman kavramlarını pek çok yerde iki zıt, iki karşıt olarak karşılaştırıyor ve aralarında ilişki kuruyor. Kehf 29, Ankebut 52. Ayetlerde olduğu gibi. Bu ayette geçen iman kelimesinin batıl inancı ifade etmek üzere kullanıldığı tek yer olduğunu belirtmek gerekir.

ÜÇÜNCÜ KONU

İmanda olduğu gibi, insan varlığında küfrün yeri de kalptir.

Aynı şekilde bu hakikate de pek çok ayet işaret etmektedir. Bakara 7, Nahl 106 vb.

Yüce Allah bakara suresinde kâfirin kalbini mühürlediğini söylemektedir. Bu ayette geçen mühürlemek, Allah'ın hidayetine kâfirlerin kalbinin kapanması/tıkanması manasında kinayedir. Çünkü mektup yazma işlemi bittiğinde, mühürlenir ve kapatılır.

Yüce Allah nahl suresinde kalbini küfre açanın kendisin azabına müstahak olduğunu açıklamaktadır. Göğsün kalp yerine zikredilmesinin sebebi göğsün kalbin yeri/mahal olmasındandır. Buna benzer Yüce Allah söyle buyurmaktadır:

Şu bir gerçek ki gözler körleşmez, fakat göğüslerdeki kalpler körleşir.[59]

Göğüs kelimesinin kalp yerine kullanılmasın hikmeti -benim anladığım kadarıyla en iyisini Allah bilir- küfrün bu kâfirlerden kaynaklı olarak ortaya çıkmasındandır. Öyleki kalpleri bu küfürle dolar, ardından kalplerinin dış zarına varıp kalıp tutar ve ğöğse kadar taşar. Böylece göğüsleri dolar!

Belağatçılar bu üslubu "ıtlaku lafzi'l-mahal ve iradeti'l-hal" şeklinde ifade etmektedirler.

---

59 Hac, 22/46.

DÖRDÜNCÜ KONU

Bilgisizlik, inkâr, şüphe, zan ve kuşkunun her biri akılla bağlantılı küfrün kökleridir/kaynak.

Küfrün idrak (akıl) gücüyle bağlantılı kökleri vardır. Başka kökler de irade (kalp) ile bğlantılıdır. Küfrün kalbi köklerini gelecek bölümde ele alacağız.

Bilgisizlik, inkâr, şüphe, zan ve kuşkunun her birinin küfrün kökü olduğuna dair delil Kur'an-ı Kerimde mevcuttur. O deliller şunlardır:

Birincisi: Cehaleti, Şuara Suresinin 5-6 ayetleri ele almaktadır. Yüce Allah kâfiri burada, Rahman'dan gelen her yeni zikre muarız olarak vasıfandırmaktadır. Ardından onların yalanladıklarını ve alay ettikleri şeyin haberlerinin geleceğini buyurmuştur.

Her iki ayette ki delil/şahit Yüce Allah kâfirlerin kendisinin zikir ve ayetlerinden yüz çevirdiğini beyan ettikten sonra onların küfür ve tekzibini söylemiştir.

Bir şeyden yüz çevirenin cehalet içinde kalacağı ve o şeyi bilmenin ona kolaylaşmayacağı bilinen bir gerçektir. Bununla beraber Yüce Allah yüz çevirmelerinden kaynaklı cehaletlerini küfür ve yalanlama olarak ifade etmiştir.

Bu kasıtlı cehaletin, sahibini mazeretli kılan cehaletten farklı olduğu da apaçıktır.

Aynı şekilde yüz çevirmekten kaynaklı hak din hakkındaki bilgisizlik küfrün köklerinden bir köktür, yapı taşlarından bir taştır. Buna şu ayet delalet etmektedir:

Hayır, onların çoğu hakkı bilmezler; bunun için de inatla yüz çevirirler.[60]

---

60 Enbiyâ, 21/24.

İkincisi İnkâr: inkâr cehaetin zıttıdır. İnkâr, görünüşte ikrar etmeksizin hakkın ve kaben boyun eğmenin bilgisidir. Bu hakikate Neml Suresinin 14. Ayeti işaret etmektedir. Söz konusu ayette Yüce Allah, Firavunu ve kâfir kavmini Musa'nın sıdkının ve mucizelerinin kesin olarak bildikleri halde zulmen ve büyüklük göstererek ikrar etmediklerini belirtmektedir.

Üçüncüsü şüphe (şek) : şüpheyi ulemalar; psikolojik bir durum olup bununla beraber zihin olumlu ile olumsuz arasında gidip gelmektedir ve kişi hüküm vermekten kaçınır. Şüphenin küfrün köklerinden bir kök olduğu ile ilgili bir başka delil sebe suresinin 53 ve 54. Ayetleridir. Öyle ki yüce allah cehennemlik kâfirleri şu şekilde vasıflandırmaktadır:

"Hâlbuki daha önce onu (hakkı) inkâr etmişlerdi. Uzak bir yerden gayb hakkında atıp tutuyorlardı."

Ardından onların küfürlerini şu ayeti kerimeyle açıklamaktadır.

Şüphesiz onlar, kendilerini endişeye düşüren bir korku içindeydiler." (Sebe'; 54)

Dördüncüsü zan: ulema zannı şöyle tarif etmişlerdir: zihnin bir şeyi tercihile beraber kavramasıdır. Bu bazen yakin ile olur. Zannın küfrün köklerinden başka bir kök olduğu ile ilgili deli şu ayeti kerimedir:

"«Allah'ın vâdi gerçektir, kıyamet gününde şüphe yoktur» dendiği zaman: Kıyametin ne olduğunu bilmiyoruz onun bir tahminden ibaret olduğunu sanıyoruz; (onun hakkında) kesin bir bilgi elde etmiş değiliz, demiştiniz." (Câsiye; 32)

Ayetten anlaşılacağı üzere zan, yakinden başka bir şeydir. İman ise ancak kesinik ve kökleşmiş yakin dışında başka bir şey ifade etmez.

Beşincisi reyb: reyb ise şek ve kişiyi tek bir hal üzerinde bırakmayan tereddütten daha düşük mertebede olan bir durumdur. Reyb ve tereddüdün küfrün kökerinden bir kök olduğunun delili tevbe suresinin 45. Ayetinde geçmektedir. Öyle ki yüce allah bu ayeti kerimede savaşa gitmemek için resululahtan izin isteyen münafıkları şöyle vasıflandırmaktadır: " kuşkuları içinde bocalayanlar." [61]

61 ***Tevbe; 45***

BEŞİNCİ KONU

Aynı şekilde büyüklük taslama (istikbar), küçümseme, Allahın zikrinden nefret etme, başkasını Allah gibi sevme, onun dininden nefret etme ve din hakkında suizan (etme güvensizliğe kapılma) küfrün kalbi kökleridir.

Birincisi: Allah'ın ayetlerine, dinine, peygamberine yönelik İstikbarın küfrün kalbe ait kökü olduğunun delili zümer 59 ve bakara 34.ayetlerdir. Öyleki yüce allah zümer suresinde geçen ayette kıyamet günü Allaha yönelik, işlediklerinden dolayı pişmanlık ve üzüntülerini izhar eden Kâfirlere şu ayetiyle hitap etmektedir. Onlar elinden kaçırdıklarını tedarik etmek için dünyaya ikinci defa gelmeyi temenni ederler. Bu hususu şu ayet açıklamaktadır.

"Hayır (dönemeyeceksin)! Âyetlerim sana gelmişti de sen onları yalanlamış, büyüklük taslamış ve inkârcılardan olmuştun."[62]

Öyle ki Allahu teala kâfirlerin küfrünü Allahın ayetlerini yalanlamaya ve onlara karşı büyüklük taslamaya bağlamıştır.

Allahu teala bakara suresindeki ayette ise şeytanı Hz. âdem e secdeyi reddetme ve istikbar ile vasıflandırmıştır. İşte bu sebeple kâfir olmuştur.

İkincisi: küçümseme (iba):

Bakara suresinde geçen ayette şeytanın küçümseme ve istikbarla vasıflandırılması onu küfre götüren asıl etkendir. Bu hususta yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

---

62 ***Zümer; 59***

"Hani biz meleklere (ve cinlere): Âdem'e secde edin, demiştik. İblis hariç hepsi secde ettiler. O yüz çevirdi ve büyüklük tasladı, böylece kâfirlerden oldu."[63]

Bu konuda Resulullah (sav) şöyle buyurmuşlardır: "İmtina edenler hariç bütün ümmetim cennete girecektir." Başka bir hadiste ise, "kim bana itaat ederse cennete girer, kim asi olur (itaat etmezse o imtina etmiş sayılır.)"[64] Küçümseme (iba), kabul etmeme ve kaçınma demektir. Bundan maksat taat ve imtisalden kaçınmaktır. Bu istikbarın dışında birşeydir. Öyle ki Allah ikisini beraber zikretmişler. İstikbar küçümseme ve daha fazlasıdır ya da sadece küçümsemedir deriz.

Üçüncüsü: kalbin Allahın zikrinden nefret etmesi (hoşnutsuzluk ve rahatsızlık) kalbi küfrün köklerinden bir köktür bunun delili şu ayeti kerimedir.

"Allah, tek olarak anıldığı zaman, ahirete inanmayanların içlerine sıkıntı basar. Ama Allah'tan başkası anıldığı zaman hemen yüzleri güler."[65]

وَاِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَحْدَهُ sözünün Allah ve onun tevhidi ile bağlantılı olan her şeyi kapsadığı hususu apaçıktır. Bu yüzden her kim İslam'ın, hakikatlerinin ve ahkâmının anılmasıyla sıkıntı duyuyorsa işte o mübarek ayetin kapsamına girenlerdendir.

Aynı şekilde Allah dışındakilerin Allah gibi sevilmesi başka kalbi bir küfürdür. Bunu ifade eden şu ayeti kerimedir:

"İnsanlardan bazıları Allah'tan başkasını Allah'a denk tanrılar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler."[66]

---

63 ***Bakara; 34***
64 Buhari,7280
65 ***Zümer; 45***

Dördüncüsü: Allah'a ve kitabına nefretin kalbi küfrün köklerinden bir kök olmasının delilleri ise şu ayetlerdir:

Muhammed Sûresi (8 - 9)

İnkâr edenlere gelince, onların hakkı yıkımdır. Allah onların yaptıklarını boşa çıkarmıştır. (8)

Bunun sebebi, Allah'ın indirdiğini beğenmemeleridir. Allah da onların amellerini boşa çıkarmıştır. (9)

Beşincisi: Allah hakkında suizan etmenin kalbi küfrün köklerinden bir kök olduğunun delili şu ayettir:

"(Bir de bunlar) Allah hakkında kötü zanda bulunan münafık erkeklere ve münafık kadınlara, Allah'a ortak koşan erkeklere ve ortak koşan kadınlara azap etmesi içindir. Müslümanlar için bekledikleri kötülük çemberi başlarına gelsin! Allah onlara gazap etmiş, lânetlemiş ve cehennemi kendilerine hazırlamıştır. Orası ne kötü bir yerdir!"[67]

Aynı şekilde şu ayette delil olarak gösterilmektedir:

...Kendi canlarının kaygısına düşmüş bir gurup da, Allah'a karşı haksız yere cahiliye devrindekine benzer düşüncelere kapılıyorlar"[68]

66 **Bakara; 165**

67 ***Feth; 6***

68 ***Âl-i İmrân; 154***

ALTINCI KONU

Akli Ve Kalbi Küfrün Köklerinin İnkârda Somutlaşması

Yüce Allah ehli küfrün resullere ve enbiyalara karşı saldırgan tutumlarını yalanlamada (tekzib) özetlemiştir. Tekzib, karşı tarafı yalanla suçlamaktır. Tekzipte akıl, kalp ve lisan herbirisi ortaktır. Bu hususta yüce Allah şöyle buyurmuştur: Fâtır Sûresi (25 - 26)

Eğer seni yalanlıyorlarsa (üzülme), onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. (Oysaki) peygamberleri onlara açık âyetler (mucizeler), sahifeler ve aydınlatıcı kitap getirmişlerdi. (25) Sonra ben, o inkâr edenleri yakaladım. (Bak ki) cezam nasıl oldu! (26)

Öyleyse tekzib akli ve kalbi küfrün köklerinin neticesidir. Sonuç olarak tekzib bu kökler üzerine durmuş ağaç gibidir.

YEDİNCİ KONU

Dille Ortaya Çıkan Açık Küfrün Çeşitleri

Aynı şekilde Yüce Allah kendisi, dini, kitabı, elçisi ile ilgili küfür, alay, küçümseme kelimelerinin telaffuz edilmesini Tevbe 65,66,73,74 ayetlerinde küfür olarak ifade etmiştir.

Kendisinde şüphe barındırmayan hususlardan birisi de küfür, söz ve tabirlerinin telaffuz edilmesi aynı şekilde dinle alay etme ve küçümseme hayatın pek çok yerinde ortaya çıkmaktadır. Bazı alimler bu hususu özel kitaplarda açıklamışlardır.

SEKİZİNCİ KONU

Küfür yüz çevirme ve sakınma sonucu ortaya çıkan küfür

Allah'a itaatten, şeriate uymaktan yüz çevirme ve sakınma diğer küfür çeşitleri gibi akıl ve kalpte yerleşmiş olan küfür ağacının meyveleridir.

Bunu pek çok ayet ifade etmektedir. Biz sadece iki örnekle yetineceğiz.

BİRİNCİSİ: yüce Allah münafılardan bahsederken şöyle buyurmaktadır:

"(Bazı insanlar:) «Allah'a ve Peygamber'e inandık ve itaat ettik» diyorlar; ondan sonra da içlerinden bir gurup yüz çeviriyor. Bunlar inanmış değillerdir."[69]

Ayete dikkatle baktığımızda Yüce Allah, kendisine itaat etmekten yüz çevirenlerden iman ettiklerini iddia etmelerine rağmen imanlarını nefyetmiştir.

İKİNCİSİ: kıyame suresinin 24-34. Ayetlerinin bağlamında yüce Allah kâfir insanın yüzünün kıyamet günü kapkara kesileceğini ifade etmektedir. Ayrıca bu bağlamın sonunda da kâfir insanın ansızın karşılaşacağı bu uğursuz sonucu da delillendirerek şöyle buyurmaktadır:

İşte o, (Peygamber'in getirdiğini) doğru kabul etmemiş, namaz da kılmamıştı. (31) Aksine yalan saymış ve yüz çevirmişti. (32) Sonra da çalım sata sata yürüyerek kendi ehline (taraftarlarına) gitmişti. (33)[70]

Aynı şekilde bu yüzü kapkara kararmış kâfirin uğursuz sonucunun sebebine açıklamasına baktığı-

---

69 ***Nûr; 47***

70 Kıyâmet Sûresi (31 - 33)

mızda Yüce Allah bu bedbahtın tasdik ve namazınını asılsız olduğunu söylemiştir. Bununla beraber tasdik ve namazın yerine onlarda tekzib ve yüz çevirmenin olduğunu isbat etmiştir. Bundan tasdik ve namazın olmaması [(فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلَّىٰ (٣١))] tekzip ve yüz çevirmeyle [(وَلَٰكِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ (٣٢))] eşdeğer olduğu anlaşılmaktadır.

Bu namazı terk etmenin dinden çıkaran küfür olduğunun delilidir. Biz şuan bu konuyla ilgili konuşmayacağız. Genel olarak namazı terk eden ve onun Müslüman olarak sayılmaması hakkında pek çok delil zikredeceğiz. Tabiinden Abdullah bin Şekik bu görüşü tüm sahabeye nisbet etmiştir. Ancak bu görüşle şu kaide uygulanırsa caiz olur.[şartın varlığı ve engelin yokluğu] Bir kişi hakkında uzman âlimler tarafından küfürle hüküm vermeden önce bulunması gereken şartlar şu üçüdür:

Akıl
Büluğ
Açık tebliğin ulaşması
Olmaması gereken engeller ise şu altı husustur:
Acziyet
Cehalet
İkrah
Hata
Nisyan
Tevil

DOKUZ VE ONUNCU KISIM

Allah'ın İndirdiğiyle Hükmetmeme Ve Onun Şeriati Dışındaki Şeriatlerle

Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeme ve onun şeriati dışındaki şeriatlerle hükmetmek küfür ağacının diğer iki meyvesi ve onu meydana getiren iki esastır.

Birinci hususa şu ayeti kerime işaret etmektedir:

" Kim Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir."[71]

İkinci hususa ise Nisa 60 ve 61. Ayetler işaret etmektedir.

"Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını ileri sürenleri görmedin mi? Tâğut'a inanmamaları kendilerine emrolunduğu halde, Tâğut'un önünde muhakemeleşmek istiyorlar. Hâlbuki şeytan onları büsbütün saptırmak istiyor. Onlara: Allah'ın indirdiğine (Kitab'a) ve Resûl'e gelin (onlara başvuralım), denildiği zaman, münafıkların senden iyice uzaklaştıklarını görürsün."[72]

Şimdi ise bu iki ayetle ilgili değerlendirmeleri ele alalım.

(الحكم بغير ما انزل الله) bunun küfür sebeplerinden birinin olması yöneticilerle ilgilidir. Çünkü insanlara bu hükmü uygulayanlar onlardır. Ancak (التحاكم الى غير شريعة الله) hususu yöneticileri ve onların dışında olupta problemlerin çözümü için Allah'ın hükmüne başvurmayı kabul etmeyen herkesi kapsamaktadır.

[71] ***Mâide; 44***

[72] Nisâ Sûresi (60 - 61)

Yüce Allah kendisinin indirdiğiyle hükmetmeyen herkesin kâfir olduğu sözünü mutlak kılmış hiçbir şeyle sınırlamamış kimseyi istisna etmemiştir. Bundan dolayı kendisini müslüman olarak addedip Allah'ın şeriatını esas olarak kabül etmeyen ve onun yerine başka düzenleri getiren hangi yönetim sahibi olursa olsun, ismi ve ünvanı ne olursa olsun bu sultan ameliyle kâfir olur her ne kadar daha önce islamı güzel yaşayan bir Müslüman da olsa.

Ayeti kerimenin bunu kasdetmediğini iddia edenler ise şöyle demektedirler. Onlara göre ayeti kerimede bahsedilen husus sadece allah'ın hükmünün hak olduğuna inanmayan yöneticileri kapsamaktadır veya kastedilen sadece ehli kitaptır. Bu yüzden kendilerini Müslüman olarak addedenleri kapsamamaktadır! Bunu söyleyenler-ben öyle düşünüyorum Allah sinelerde saklı olanı ve işlerin batınını daha iyi bilendir- bu sözleriyle Müslümanların başına musallat olmuş diktatörleri aklama peşindedirler. Ancak bu tağutlar böylesi bir savunmaya bile layık değiller. Aynı şekilde bu birbiriyle çelişen savunma meydana gelmesi için uğraştıkları bu problemli hedeften daha düşük bir durumdur.

Her durumda bu konunun geniş bir şekilde ele alınması için başka bir yere ihtiyacımız vardır. Bu yüzden burada sadece bu açıklamayla yetineceğiz.

Tağut kavramını tüm âlimler açıklamıştır. İbni cerir ettaberi ise şöyle tefsir etmiştir: Tağut ister beşer ister taş ister yıldız olsun Allah dışındaki her mabuttur. Bana göre –tağut kelimesinin geçmiş olduğu ayetlerin bağlamından edindiğim düşünceye göre- tağut kavramıyla, hevalarına göre insanlar üzerinde hüküm koyan yöneticiler ve vahiyle desteklenmyen cahili sistemlerle hüküm koyanlar dışındaki kimseyi kastetme-

mektedir. Bu yüzden yüce Allah insanların nurdan karanlığa sürüklenmesini tağutlara nisbet etmiştir. Bunu destekleyen ayeti kerime şudur:

"... İnkâr edenlere gelince, onların dostları da tâğuttur, onları aydınlıktan alıp karanlığa götürürler..."[73]

İnsanların nurdan karanlığa çıkartılması sadece iradeli, şuurlu ve hayat sahibi kişilerin yaptığı birfiildir. Bu hayat, şuur ve irade sahibi kişilerden kaynaklanan bir durumdur. Bunu yapnlarda insanlar ve cinlerden başka kimse değildir. Çünkü melekler sapmaktan masum varlıklardır. Biz insanlar ve cinler dışında hayat sahibi, şuur ve hür iradeye sahip başka bir yaratık bilmiyoruz (Kur'an'da gördüğümüz kadarıyla). Bundan dolayı tağutlara nisbet edilen bu gibi fiiller sadece isyankâr insi ve cinni şeytanlardan meydana gelen fiillerdir.

Ele aldığımız ayetlerden olan Nisa Suresinin 60 ve 61. Ayetlerinin sebebi nüzulü de Allah'ın indirdiklerinin dışındakilerle hükmedenlerin tağut olduğuna dair bir başka delildir. Bu ayet bir biriyle tartışan iki adam (Yahudi ve Münafık) hakkında inmiştir. Münafık meselenin halledilmesi için kâhine (Ebu Berze El-Eslemi) veya Yahudilerin hayber'deki başına (Ka'b b. El-Eşref) gitmeyi istedi. Böylece Yüce Allah bu ayetleri indirdi. Yahudi'nin başvurmak istediği kişi tağut olarak isimlendirildi.

---

[73] **Bakara; 257**

ON BİRİNCİ KONU

Allah'ın Düşmanlarının Dost Edinilmesi

Allah'ın düşmanlarıyla dostluk, küfür ehlinin akıl ve kalplerinin derinliklerinde kökleşmiş küfür ağacının meyvelerinden başka bir meyvedir. Bu hakikate işaret eden pek çok ayeti kerime vardır. Biz sadece bu ayeti kerimelerle yetineceğiz.

Allah'ın kendilerine gazap ettiği bir topluluğu dost edinenleri görmedin mi? Onlar ne sizdendirler ne de onlardan. Bilerek yalan yere yemin ediyorlar. (14) Allah onlara çetin bir azap hazırlamıştır. Gerçekten onların yaptıkları şey çok kötüdür! (15) Onlar yeminlerini kalkan yapıp Allah'ın yolundan alıkoydular. Bu yüzden onlara küçük düşürücü bir azap vardır. (16) Şeytan onları etkisi altına aldı da kendilerine Allah'ı anmayı unutturdu. İşte onlar şeytanın yandaşlarıdır. İyi bilin ki şeytanın yandaşları hep kayıptadırlar. (19)"[74]

Bu ayetlerde dediklerimize delil olacak hususlar şunlardır:

Birincisi: Yüce Allahın kendisinin gazap ettiği kimseleri (ki onlar genel olarak kâfirler, özel olarak da Yahudilerdir) dost edinenleri şöyle ifade etmiştir: (ما هم منكم). Böylece onların gerçke manada ehl-i imana olan aidiyetlerini redeetmiştir.

İkincisi: bu ayeti kerimelerin sonunda Yüce Allah şeytanların onları ele geçirdiğini ve onlara kendisini anmayı unutturduğunu söyleyerek vasıflarını bizlere açıklamaktadır. Ardın onları "şeytanın yandaşları" olarak isimledirmiş ve bu yandaşları başarısızlıkla vasıflandırmıştır.

74 Mücâdele Sûresi (14 - 19)

ON İKİNCİ KONU

Küfre İtaat

Küfre itaat, küfür ehlinin akıl ve kalplerinin derinliklerinde kökleşmiş küfür ağacının meyvelerinden başka bir meyvedir.

Bu hakikate Muhammed suresinin 25 ve 26, En'am suresinin 121 ayetleri delalet etmektedir. Muhammed suresinin bu iki ayetinde mürtetlerden bahsederken irtidad etme sebeblerini şu ayette izah etmiştir.

"Bunun sebebi; onların, Allah'ın indirdiğinden hoşlanmayanlara: Bazı hususlarda size itaat edeceğiz, demeleridir. Oysa Allah, onların gizlediklerini biliyor."[75]

Yüce Allah bu mürtedlerin irtidat etme sebebini onların Allah'ın indirdiği kitabından hoşnut olmayan kâfirlere bazı hususlarda (her hususta değil) kendilerine (kâfirlere) itaat etmeyi vaat etmeleri olarak açıklamıştır. Tek gerekçe budur.

Öyleyse kâfirlere her halükârda itaat edenin durumu nasıldır? Eğer Kur'an'ın nüzulünden hoşnut olmayan kâfirlere sadece belli hususlarda itaat etmeyi vaat etmek küfür ise o zaman her durumda istisnasız olarak onlara itaat edenin küfrü daha şiddetli ve daha çirkindir.

(cinni) kendi müşrik dostlarına üzerinde Allah'ın adının anılmadığı hayvanlar hakkında vesvese verdiğini haber vermektedir. Ardından ayet şöyle devam etmektedir:

"Eğer onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz."[76]

---

75 ***Muhammed; 26***

76 ***En'âm; 121***

Öyleyse Müslümanın gönüllü olduğu müddetçe az veya çok helal-haram durumlarda küffara itaat ettiği müddetçe bu onun irtidatına (İslam’dan çıkış) küfrün ve şirkin himayesine girmesine sebeb olur. Delil olarak getirdiğimiz her iki ayeti teemmül eden herkes için bu durum apaçıktır.

ON ÜÇÜNCÜ KONU

Küfre Zorlanmak Bu Hükümden İstisnadır

Müslümanın ehl-i küfre itaatinden dolayı irtidat etmesini istisna eden bir durum vardır ki o da Müslümanın esaret gibi aciz ve ve zayıf olduğu durumlardır. Kişinin fiilen ve kavlen aşırı ve ciddi bir baskıya maruz kalması ona kurtulma yollarına iltica etmeyi, takiyyeye girişmesini vb. caiz kılar. Bu hakikate delalet eden ayetler şunlardır: Âl-i İmrân 28, Nahl 106-107.

Bu konuyı 4. Bölümde ele alacağımızdan dolayı bu konuya burada değinmeyeceğiz. Ancak şunu da söylemek gerekir ki Şia'da var olan ve Müslümanlar dışındakilere hiçbir baskı altında olmaksızın yapılan "takiyye" nin bu ayetler yakından uzaktan hiçbir bağlantısı yoktur ve bu hakikatten uzak bir durumdur. Şüphesiz kişinin gönlünde olduğunun tersiyle Müslümanlarla ilişkide bulunması münafıklığın alametlerindendir. Kendisini Müslüman olarak addeden herkesin münafıklarla karıştırılmaması için bu hasletlerden sakınması gerekmektedir. Bununla beraber başka bir hakikati de zikretmeyi uygun görüyoruz ki oda şu ayeti kerimededir:

" Allah, kendisine karşı (gelmekten) sizi sakındırıyor. Dönüş yalnız Allah'adır."[77]

Burada Yüce Allah kişinin zayıflık ve acizlik durumunda takiyyeye sığınabileceği ruhsatını verdikten sonra zaruret miktarından çıkılıp ruhsatta aşırıya gitmemeleri için Müslümanları uyarmaktadır. Çünkü "zaruretler kendi miktarınca takdir olunur" ilkesi kişiyi buna engellermektedir. Buna ilaveten ruhsat verilen

---

[77] ***Âl-i İmrân; 28***

durum kişinin sadece diliyle söylemesi veya zahiren bir fiii yerine getirmesidir. Bunların her ikisi de insanın zahirinden batınına siraat etmemelidir. Bu hususta bizim için şu ayeti kerime açık ve net bir delildir.

"Kim iman ettikten sonra Allah'ı inkâr ederse -kalbi iman ile dolu olduğu halde (inkâra) zorlanan başka- fakat kim kalbini kâfirliğe açarsa, işte Allah'ın gazabı bunlaradır; onlar için büyük bir azap vardır."[78]

[78] ***Nahl; 106***

KÜFÜR MESELESİ/KONUSU

Daha önce zikrettiğimiz her şey hakikat vemahal açısından olduğu gibi kökleri, etkileri ve sonuçları açısından da insan varlığında/tabiatında bulunan küfür meselesiyle alakalıdır. Peki küfür ile ne meydana gelmektedir? Ya da küfrün konusu nedir? İşte busorulara Nisa suresinin 136, 150,151 ve Yusuf suresinin 105 ayeti ışığında cevap vereceğiz. Bu ayetleri daha önce zikretmiştik. Ayetlerin barındırdığı hakikatler şunlardır:

Birincisi: peygamberlerden herhangi birine iman etmeyen, özellikle de gelmiş geçmiş tüm peygamberleri tasdik eden Hatemu'l-Enbiyayı inkâr eden ayrıca kendinden önceki kitapları doğrulayan son kitabı inkâr eden herkes kâfirdir. Her ne kadar bunlar diğer peygamberlere inandıklarını söyleseler de yine de bunlar kâfirdir. Bu hakikati ortaya koyan ve açıklayan ayetler nisa suresinin 150 ve 151'dir. Öyle ki ister sözle ister haliyle kimine iman edip diğerlerine iman etmediğini söyleyenlere karşı Yüce Allah kessin bir hüküm vermektedir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"İşte gerçekten kâfirler bunlardır. Ve biz kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır."[79]

Binaen aleyh: Yahudiler, Hristiyanlar, sabiinler ve Mecusiler ve rabbani şeriate bağlanmayı iddia eden her kes Hz. Resulullah'a inanmadığı müddetçe kâfir olarak kabul edilirler. Onların diğer peygamberlere olan imanları da onlara imanı sağlamaya yetmez. son peygambere inanmayan kişi onu ve kitabını inkâr ederek, kendisinin diğer peygamberlere olan imanını da çürütmektedir. Çünkü daha önce gönderilmiş peygamberlerin hep-

---

[79] ***Nisâ; 151***

si kendi millet ve kavimlerine son peygamberin geleceğini söylemiş onlara kendisine uymalarını tavsiye etmişlerdir. Bunanla alakalı şu ayetler bize bu hakikati göz önüne sermektedir.

Hani Allah, peygamberlerden: «Ben size Kitap ve hikmet verdikten sonra nezdinizdekileri tasdik eden bir peygamber geldiğinde ona mutlaka inanıp yardım edeceksiniz» diye söz almış, «Kabul ettiniz ve bu ahdimi yüklendiniz mi?» dediğinde, «Kabul ettik» cevabını vermişler, bunun üzerine Allah: O halde şahit olun; ben de sizinle birlikte şahitlik edenlerdenim, buyurmuştu. (81) Artık bundan sonra her kim dönerse işte onlar yoldan çıkmışların ta kendileridir. (82)"[80]

Yüce Allah'ın kendilerinden kendilerini tasdik edici peygamberlere inanma ve onlara yardımcı olma hususunda söz ve misak aldığı peygamberlerin hepsinin bu söz ve misaklarına vefa gösterdiği apaçık bir hakikattir. Yani tüm peygamberler kendilerine uyanlara son peygambere uymayı ve ona yardımcı olmalarını tebliğ etmiştir. Bu yüzden Ehl-i Kitap olan birisi eğer son peygambere inanmazsa öncelikle kendisini mensubu olduğu peygamberi inkâr etmektedir. Çünkü kendisi kendi peygamberinin vasiyet ve ahdin yerine getirmemiştir.

İkincisi: Allah'a, meleklere, kitaplara, peygamberlere veya ahiret gününe inanmayan herkes küfre girmiştir. Bunlar kâfir olarak addedilir. Bu Nisa Suresi 136. Ayetin izah ettiği bir hakikattir.

Allah'ı inkâr etmek şu hususları barındırmaktadır:

Yaratıcılığı, rabliği ve malikiyetini inkâr

Esma-i Hüsna ve yüce sıfatlarını inkâr

---

80 Âl-i İmrân Sûresi (81 - 82)

İlahlığı, hakimiyeti ve eğemenliğini inkâr melekleri inkâr etmek, onların var olmadığı kabul etme manasına gelmektedir. Ya da onaları Allah'ın vasıflandırmadığı vasıflandırmak demek olur.

Allah'ın Kitapları inkâr etmek, Allah'a nisbeti sahih olan diğer kitapları inkâr etme veya onları Allah'a layık olmayan vasıflarla vasıflandırma manasına geldiğinden dolayı kişi kâfir olarak addedilir.

Resulullah'ı inkâr, Kuran'da ismi geçen geçmeyen tüm peygamberlerin bübüvvet ve risaletinin inkârını ya da onlaradan birine karşı hürmetsizlik ve küçümsemeyi meydana getirir.

Ahiret gününü inkâr, onun gelişine imanın olmadığı ya da Yüce Allah'ın ahiretle alakalı Kur'an'da haber verdiği her şeyi tasdik etmeme manasına gelmektedir.

Allah'a, meleklere, kitaplara, peygamberlere ve ahiret gününe imaın keyfiyeti hususunu ilerde gelecek olan beşinci fasılda tafsilatlı olarak açıklayacağız.

Üçüncüsü: yüce Alla'ın küfür olarak nitelediği yaratılış ve emirle alakalı herhangi bir ayeti inkâr kişiyi küfre götürür.

Yaratılışla alakalı alametlerden maksat, Allah'ın nefis ve ufuklarda yayılmış olan rububiyyet, hâkimiyet ve ulûhiyetiyle ilgili belirtilerdir. Yüce Allah bu konuda şöyle buyurmaktadır:

"İnsanlara ufuklarda ve kendi nefislerinde âyetlerimizi göstereceğiz ki onun (Kuran'ın) gerçek olduğu, onlara iyice belli olsun. Rabbinin her şeye şahit olması, yetmez mi?"[81]

Yüce Allah'ın nefis ve ufuklarda tecelli eden rububiyetinin tezahürlerini ayetler olarak isimlendirmesinin

---

81 ***Fussilet; 53***

sebebi, hepsinin Esmaü'l-Hüsna ve yüce sıfatlarına alamet ve işaret olmasından dolayıdır.

Her şeyde onu bir olduğuna dair alametler vardır. Buna benzer şekilde bir alim şöyle demiştir: "Allah'ın birliği yarılmışın birliğinde, Allah'ın kudreti de sanatının eşsizliğinde kendini gösterir."

Emirlerle alakalı alametler den maksat ise, Allah'ın sadece kendisine nisbet ettiği ve ortak kabul etmediği yaratılış ve emirle alakalı peygamberlerine vahiyle indridiği ayetlerdir. Öyle ki Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Bilesiniz ki, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir!"[82]

Yüce Allahın yaratılış ve emirle alakalı ayetleri inkâr etmenin küfür sayıldığıyla ilgili şeri istilahi manada şu ayet bizim için delildir.

Birincisi: "Göklerde ve yerde nice deliller vardır ki, onlar bu delillerden yüzlerini çevirip geçerler."[83]

Bu ayette kâfir ve müşriklerden bahsetmektedir. Yaratılışla ilgili alametler bu ayette kastedilenin ta kendisidir.

İkincisi: "Hayır (dönemeyeceksin)! Âyetlerim sana gelmişti de sen onları yalanlamış, büyüklük taslamış ve inkârcılardan olmuştun."[84]

Ayetten de anlaşılacağı üzere kastedilenler emirle ilgili alametlerdir.

Yaratılışla ilgili ayet/alametleri inkâr etmek Yusuf 105 ayette açıklandığı gibi ya onlardan yüz çevirmek ya

---

82 ***A'râf; 54***

83 ***Yûsuf; 105***

84 ***Zümer; 59***

yaratıcısını inkâr etmek ya ona şirk koşmak ya da isim ve sıfatlarını inkâr etme manasına gelmektedir. Buna "tabiat" kelimesini "Halik" cc yerine kullanmak örneğini verebiliriz.

Emirle ilgili ayet/alametleri inkâr etmek, ya onların Allah tarafından gelişine imanın olmadığını ya onları inkâr etmeyk ya onlarla alay etmek ya da onlara bağlanmamak anlamına gelmektedir. Yüce Allah kâfirlerden bahsederken, kendisinin yaratılış ve emirle ilgili ayetleri inkârı tek bir ayette toplamış ve şöyle buyurmuştur:

"De ki: «Göklerde ve yerde neler var, bakın (da ibret alın!)» Fakat inanmayan bir topluma deliller ve uyarılar fayda sağlamaz."[85]

Yüce Allah Bu ayette peygamberinden belki dikkat eder ve iman ederler diye kâfirlerin bakışlarını yerde ve gökte tezahür eden ayetlerine çekmesini istemiştir.

[وَمَا تُغْنِي الآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لاَ يُؤْمِنُونَ] bu pasajın manası; mahlûkatların tezahürlerinde somutlaşmış Allah'ın parlak delilleri ve indirilmiş ayetlerinde yer edinmiş uyarılar imansızlıkta karar kılmış bir kavme ne fayda verir ne de onlar imanı isterler. Bu ayeti kerime yaratılışla illgili alametlerin emirle ilgili alametlerle aynı olduğunun delilidir. Bunlar iman ve hidayeti isteyenleri için, iman ve hidayet yollarının vesilesidir.

Küfrün mefhumu, yeri, kökleri, etkileri, sonuçları, semereleri, konusu vb. hususları barındıran küfür meselesini şu iki mülahaza ile bitiriyorum:

Küfrü oluşturan her bir unsur, olsun akli, kalbi, lisani veya duyularla alakalı olan durumlarda zahiren ya da batinen de olsa her biri ayrı ayrı küfür olarak kabul

---

85 ***Yûnus; 101***

edilir. Çünkü yüce Allah bu tür durumları küfür olarak addetmiştir. Öyleyse bizim de Yüce Allah'ın isimlendirdiği gibi bu tür durumları küfür olarak kabul etmemiz gerekmektedir.

Küfrün sonuç ve semereleri bizimsaydıklarımızdan ibaret değildir aksine pek çok sonuçları vardır. Fakat bizim bu bölümde zikrettiğimiz hususlar küfrü meydana getiren hususlardır. Yani küfür bu hususlardan meydana gelir ve oluşur. Ancak diğer sonuç ve semerelerin küfrü oluşturup onu meydana getirmesi şart değildir. Yani bu diğer sonuçların bir şahısta bulunması onun küfrünün varlığına delil olmaz.

Küfrün sonuç ve semereleri hususunu inşallah dördüncü babta elealacağız. Şimdi ise dördüncü bölüme geçiş yapıyoruz:

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İMANIN UNSURLARI İLE KÜFRÜN UNSURLARINI KARŞILAŞTIRMA

Bu karşılaştırmadan maksadımız: Kur'an-ı Kerim ışığında iman ve küfür meselesine daha çok ele almaktır. Şu da açıktır ki bu şekilde bu meseleye değinmek küfür ve kâfirin mahiyetini bize da açık bir şekilde belirtecektir. Çünkü eşyalar zıddıyla bilinir.

Bu bölüm 3 konudan oluşmaktadır:

Birinci konu: imanın ve küfrün unsurlarını sırayla anlatarak ikisi arasında bir mukayese yapıp açıklama

İkinci konu: iman meselesi

Üçüncü konu: imanın unsurları ile küfrün unsurlarını karşılaştırma

BİRİNCİ KONU

İmanın Ve Küfrün Unsurlarını Sırayla Anlatarak İkisi Arasında Bir Mukayese Yapıp Açıklama

İman ve küfür 3 şeyde ortaktır:

Kalbin her ikisinin yerleştiği yer olması

Her ikisinin de insanın kesb ve fiilinden meydana gelmesi

Her birinin diğerini geçersiz kılması

Bu konuları İman ve küfür meselelerine nisbetle açıkladığımızdan dolayı daha önce zikrettiklerimizle iktifa edeceğiz.

Küfrün akılla irtibatlı kökleri cehalet, inkâr, şek, şüphe, zan ve tereddütte ortaya çıktığı gibi İmanın akılla irtibatı; ilim, doğru bilgi ve yakinde ortaya çıkmaktadır.

Daha önce geçen konularda küfrün kökleriyle alakalı pek çok ayeti delil olarak gösterdik. Burdaki bazı ayetlerde ilim, bilgi ve yakinin mümin kişinin imanının akılla irtibatını bize açıklamaktadır:

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Rabbinden sana indirilenin hak olduğunu bilen kimse, (inkâr eden) kör kimse gibi olur mu? (Fakat bunu) ancak akıl sahipleri anlar."[86]

Bu ayette yüce Allah Kur'an'ın hak olmasına kör kesilene karşı ilmi vermiştir. Ardından, indirdiği kitabın hak olmasına muttali olmalarından dolayı düşünüp ibret alanların asıl akıl sahipleri olduğunu açıklamıştır. Bu yüzden Kur'an'ın hak olmasından bihaber olan kişi akıl v idrakını devre dışı bırakan kişidir.

[86] ***Ra'd; 19***

"Resûle indirileni duydukları zaman, tanış çıktıkları gerçekten dolayı gözlerinden yaşlar boşandığını görürsün. Derler ki: «Rabbimiz! İman ettik, bizi (hakka) şahit olanlarla beraber yaz.»"[87]

Burada yüce Allah Hristiyanlardan insaf sahibi olanların indirilen hak kitabı duyduklarında tevavu içerisinde gözlerinden yaşların döküldüğünü açıklmaktadır. Ardından onların bu şekilde etkilenip ağlamalarını onların son peygambere indirilen kitabın hak olması hususundaki bilgilerine bağlamaktadır. Öyleyse doğru bilgi imanın etmenin sebebidir.

Buna benzer şekilde yüce Allah ehl-i küfrü cehalet, zanna tabi olma, şirke, şüphe ve tereddüte düşmekle vasıflandırmaktadır. Ehl-i imanı ise pek çok ayeti kerimede yakin ve basiret sahibi olarak nitelemektedir. Bu ayetlerden birkaç misal verecek olursak:

"(Ey Muhammed!), Kuvvetli ve basiretli kullarımız İbrahim, İshak ve Ya'kub'u da an."[88]

"Sabrettikleri ve âyetlerimize kesinlikle inandıkları zaman, onların içinden, buyruğumuzla doğru yola ileten rehberler tayin etmiştik."[89]

"Yine onlar, sana indirilene ve senden önce indirilene iman ederler; ahiret gününe de kesinkes inanırlar."[90]

Yakin, doğru bilgiden kaynaklanan sağlam ve sabit inanç Ya da şek, zan ve reybin karışmadığı sağlam ve köklü ilimdir. Bunu lüğavi olarakta şöyle izah edebiliriz:

---

87 ***Mâide; 83***

88 ***Sâd; 45***

89 ***Secde; 24***

90 ***Bakara; 4***

[91] يقن الماء أي ثبت و ركد ولم يتحرك

Bununla beraber ayetleri düşünerek dinlemek ve ardından onlarla olumlu bir etkileşime girmek, Allah'ın dini hakkında ilim ve doğru bilgiyi elde etmenin temelidir. Bu yüzden Yüce Allah ehl-i imanı ayetleri gereği gibi dinleyip anlamaya çalıştıklarından dolayı övmüş ve şöyle buyurmuştur:

"Kendilerine Rablerinin âyetleri hatırlatıldığında ise, onlara karşı sağır ve kör davranmazlar;"[92]

İmanın kalple bağlantılı kökleri: boyun eğme, huşu, haşyet, rıza, ferahlık, müjdeleme, Allah'ı resulünü ve dinini sevme, güzel inanç, umut ve tevekküldür. Bu sayılanlar küfrün kalple bağlantılı kökleri olan; istikbar, imtina', zikrullahtan hoşnutsuzluk, Allah dışındakileri onu seviyormuşçasına sevme, dinine ve kitabına nefret besleme ve su-i zanda bulunmanın karşısında bulunmaktatır.

Daha önce küfrün kalbi kökleri ile ilgili ayetleri serd ettiğimizden dolayı şimdide aynı şekilde imanın kalbi kökleri hakkındaki ayetleri serdedeceğiz:

"İnanıp da güzel işler yapan ve Rablerine gönülden boyun eğenlere gelince, işte onlar cennet ehlidir. Onlar orada ebedî kalırlar."[93]

"Gerçekten müminler kurtuluşa ermiştir; (1) Onlar ki, namazlarında huşû içindedirler; (2)"[94]

91 Mu'cemu'l-Vasit.

92 ***Furkân; 73***

93 ***Hûd; 23***

94 **Mü'minûn Sûresi (1 - 2)**

"Onlar Allah'ın gözetilmesini emrettiği şeyleri gözeten, Rablerinden sakınan ve kötü hesaptan korkan kimselerdir."[95]

"Muhammed Allah'ın elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükûya varırken, secde ederken görürsün. Allah'tan lütuf ve rıza isterler..."[96]

"De ki: Ancak Allah'ın lütfu ve rahmetiyle, işte bunlarla sevinsinler. Bu, onların (dünya malı olarak) topladıklarından daha hayırlıdır."[97]

"İnsanlardan bazıları Allah'tan başkasını Allah'a denk tanrılar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgileri ise (onlarınkinden) çok daha fazladır..."[98]

"Hem bilin ki, içinizde Allah'ın elçisi vardır. Şayet o, birçok işlerde size uysaydı, sıkıntıya düşerdiniz. Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize sindirmiştir. Küfrü, fıskı ve isyanı da size çirkin göstermiştir. İşte doğru yolda olanlar bunlardır."[99]

"Peygamber, müminlere kendi canlarından daha yakındır. Eşleri, onların analarıdır. Akraba olanlar, Allah'ın Kitabına göre, (mirasçılık bakımından) birbirlerine diğer müminlerden ve muhacirlerden daha yakındırlar; ancak, dostlarınıza uygun bir vasiyet yapmanız müstesnadır. Bunlar Kitap'ta yazılı bulunmaktadır."[100]

---

95 ***Ra'd; 21***
96 ***Feth; 29***
97 ***Yûnus; 58***
98 ***Bakara; 165***

99 ***Hucurât; 7***
100 ***Ahzâb; 6***

"Herhangi bir sûre indirildiği zaman onlardan bir kısmı der ki: «Bu sizin hanginizin imanını artırdı?» İman edenlere gelince (bu sûre) onların imanlarını artırır ve onlar sevinirler."[101]

"Bir kısım insanlar, müminlere: «Düşmanlarınız olan insanlar, size karşı asker topladılar; aman sakının onlardan!» dediklerinde bu, onların imanlarını bir kat daha arttırdı ve «Allah bize yeter. O ne güzel vekîldir!» dediler."[102]

"Müminler ise, düşman birliklerini gördüklerinde: İşte Allah ve Resûlü'nün bize vâdettiği! Allah ve Resûlü doğru söylemiştir, dediler. Bu (orduların gelişi), onların ancak imanlarını ve Allah'a bağlılıklarını arttırdı."[103]

"Size söylediklerimi yakında hatırlayacaksınız. Ben işimi Allah'a havale ediyorum. Şüphesiz Allah, kullarını çok iyi görendir."[104]

"... (O müminler şöyle dediler:) Rabbimiz! Ancak sana dayandık, sana yöneldik. Dönüş de ancak sanadır."[105]

Mümin in imanındaki tasdik, kâfirin küfredeki yalanlamanın karşısındadır. Bu yüzden Kur'an-ı Kerim'de zıt ve çift yönlü olan birbirine bağlantılı kavramlar çokça zikredilmektedir.

Bu konuyla ilgili ayetlerden bir kısmı şöyledir:

Allah'a karşı yalan uyduran, kendisine gelen gerçeği (Kur'an'ı) yalan sayandan daha zalim kimdir? Kâfirlerin yeri cehennemde değil mi? Doğruyu getiren ve

---

101 ***Tevbe; 124***

102 **Âl-i İmrân; 173**

103 **Ahzâb; 22**

104 **Mü'min; 44**

105 **Mümtehine; 4**

onu tasdik edenler var ya, işte kötülükten sakınanlar onlardır."[106]

Artık kim verir ve sakınırsa, en güzeli de tasdik ederse, biz de onu en kolaya hazırlarız (onda başarılı kılarız. Kim cimrilik eder, kendini müstağni sayar, en güzeli de yalanlarsa, biz de onu en zora hazırlarız. Düştüğü zaman da malı kendisine hiç fayda vermez."[107]

Tasdik ve tekzib kavramlarının her ikisinde de akıl, kalp ve dil ortaktır. Çünkü tasdik karşı tarafın itikat ve ikrarını doğrulamaktır. Tekzip de bunun tam tersidir. Yani karşı tarafın itikad ve ikrarını yalanlamak demektir.

İmanın ikrarı, zikrullah, Allah'ı övme, ve yüceltme, Kur'an'ı ve Resulullah'ı yüceltme ve onlara karşı kavli olarak saygı göstermek vb. hususların hepsi, kâfirin inkâr, alayla ilgili kavli tabirlerinin karşısında bulunan müminin imanıyla irtibatlı tabirlerdir.

Daha önce de küfür ve alay bildiren söz ve tabirlerin küfür olduğuyla irtibatlı bazı ayetleri serdetmiştik. Şimdi de bu sözlerin zıtlarının iman olarka kabul edildiğiyle alakalı bazı ayetleri vereceğiz.

"«Biz, Allah'a ve bize indirilene; İbrahim, İsmail, İshak, Ya'kub ve esbâta indirilene, Musa ve İsa'ya verilenlerle Rableri tarafından diğer peygamberlere verilenlere, onlardan hiçbiri arasında fark gözetmeksizin inandık ve biz sadece Allah'a teslim olduk» deyin."[108]

" ...De ki: Ben Allah'ın indirdiği Kitab'a inandım ve aranızda adaleti gerçekleştirmekle emrolundum..."[109]

"Öyleyse ulu Rabbinin adını tesbih et."[110]

---

106 **Zümer Sûresi 32 - 33**
107 **Leyl Sûresi5 - 11**
108 **Bakara; 136**
109 **Şûrâ; 15**

"Yaratıp düzene koyan, takdir edip yol gösteren, (topraktan) yeşil otu çıkarıp sonra da onu kapkara bir sel artığına çeviren yüce Rabbinin adını tesbih (ve takdis) et."[111]

Rabbine hamdederek O'nu tesbih et ve O'ndan mağfiret dile. Çünkü O, tevbeleri çok kabul edendir"[112]

"«Çocuk edinmeyen, hâkimiyette ortağı bulunmayan, âcizlikten ötürü bir dosta da ihtiyacı olmayan Allah'a hamd olsun» de ve tekbir getirerek O'nun şanını yücelt!"[113]

Hayır! Yıldızların yerlerine yemin ederim ki, Bilirseniz, gerçekten bu, büyük bir yemindir. Şüphesiz bu, korunmuş bir kitapta bulunan değerli bir Kur'an'dır. Ona ancak temizlenenler dokunabilir. O, âlemlerin Rabbinden indirilmiştir.[114]

"Eğer biz bu Kur'an'ı bir dağa indirseydik, muhakkak ki onu, Allah korkusundan baş eğerek, parça parça olmuş görürdün. Bu misalleri insanlara düşünsünler diye veriyoruz."[115]

"Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber'in sesinin üstüne yükseltmeyin. Birbirinize bağırdığınız gibi, Peygamber'e yüksek sesle bağırmayın; yoksa siz farkına varmadan amelleriniz boşa gidiverir."[116]

---

110 **Vâkıa; 74**
111 **A'lâ; 1-5**
112 **Nasr : 1-3**
113 **İsrâ; 111**
114 **Vâkıa Sûresi 75 - 80**
115 **Haşr; 21**
116 **(Hucurât; 2**

"Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salevât getirirler. Ey müminler! Siz de ona salevât getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin."[117]

Şüphesiz biz seni, şahit, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Ta ki (ey müminler!) Allah'a ve Resûlüne iman edesiniz, Resûlüne yardım edesiniz, O'na saygı gösteresiniz ve sabah akşam Allah'ı tesbih edesiniz"[118]

Bu ayetlerin İmanın ikrarı, zikrullah, Allah'ı övme ve şükretme, Kur'an'ı ve Resulullah'ı yüceltme ve onlara karşı kavli olarak saygı göstermek vb. hususları belirtme şekli kişiyi hem mümin olarak isimlendirir hem de genel anlamda iman dairesine girmesini sağlar. İşte bu durumda Yüce Allah özelde Resullah'a genelde ehl-i imana bu huşuları kendi nefislerinde yerleştirmeleri için hitap etmektdir. Öyleyse tüm bu sayılanlar imanın gerektirdikleri olup mümin kimse için kaçınılmaz unsurlardır.

Allah'a ve resulüne itaat (işittik ve itaat ettik demek suretiyle) ve şeriatine bağlılık imanın gerekliliklerinden olup aslaondan ayrılmayan unsurlardır. Aynı şekilde bu saydılarımızn zıttı olan yüz çevirme (tevelli ve i'rad) de küfrün gerekliliklerindendir.

Bunun delili Yüce Allah'ın ehli imanı şu nitelemsinde saklıdır:

"... İşittik, itaat ettik. Ey Rabbimiz, affına sığındık! Dönüş sanadır» dediler."[119]

9-10. Allah'ın indirdiğiyle hükmetme, onun şeriatine başvurma ve hükümlerine teslim olma vb. hususlar imandan asla ayrılmaması gereken huşulardır. Buna

---

117 **Ahzâb; 56**

118 **Feth Sûresi 8 - 9**

119 **Bakara; 285**

benzer Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeme, onun şeriatine başvurmama hususları bir öncekinin zıttı olup küfrün kendisinden ayrılmayan sonuç ve semereleridir.

Yüce Allah, Allah'ın indirdiğiyle hükmetme ve onun şeriatine başvurmaya olan zaruret hususunu imanın sartlarından saymış ve şöyle buyurmuştur:

"... Artık aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet; sana gelen gerçeği bırakıp da onların arzularına uyma..."[120]

"Yoksa onlar (İslâm öncesi) cahiliye idaresini mi arıyorlar? İyi anlayan bir topluma göre, hükümranlığı Allah'tan daha güzel kim vardır?"[121]

Ehl-i imanı dost edinme, sadece onlara bağlanma ve ehl-i küfürden uzak olma da imanın gereklerinden olup asla ondan ayrılmayacak durumlardır. Tabi bunun mukabilinde ehl-i küfrü dost edinme de küfrün gereklerindendir:

Sizin dostunuz (veliniz) ancak Allah'tır, Resûlüdür, iman edenlerdir; onlar ki Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılar, zekâtı verirler. Kim Allah'ı, Resûlünü ve iman edenleri dost edinirse (bilsin ki) üstün gelecek olanlar şüphesiz Allah'ın tarafını tutanlardır."[122]

"Bir zaman İbrahim, babasına ve kavmine demişti ki: Ben sizin taptıklarınızdan uzağım." [123]

Küfrün liderlerine kısmen ya da külliyen itaat küfrün gereklerinden e sebeblerinden olduğu gib aynı şekilde Ehl-i imanın kendi şeri önderlerinin etrafında kenetlenmesi, her durumda özellikle de felaket, kriz vb durumlarda onların emir ve yönlendirmelerine bağlılık

---

120 **Mâide; 48**
121 **Mâide; 50**
122 **Mâide Sûresi 55 - 56**
123 **Zuhruf; 26**

göstermesi imanlarının gerekliliklerindendir. Bu konuda Yüce Allah şeri önderlerinin emirlerine bağlananlara imanı hasrederek şöyle buyurmaktadır:

"Müminler, ancak Allah'a ve Resûlüne gönülden inanmış kimselerdir. Onlar, o Peygamber ile ortak bir iş üzerindeyken ondan izin istemedikçe bırakıp gitmezler. (Resûlüm!) Şu senden izin isteyenler, hakikaten Allah'a ve Resûlüne iman etmiş kimselerdir. Öyle ise, bazı işleri için senden izin istediklerinde, sen de onlardan dilediğine izin ver; onlar için Allah'tan bağış dile; Allah mağfiret edicidir, merhametlidir."[124]

[124] **Nûr; 62**

İKİNCİ KONU: İman Meselesi

İman meselesi ve kişinin kendisine iman ettğinde onu mümin kılan hususlar şunlardır:

Birincisi: Allah'a, meleklere, kitaplara, peygamberlere ve ahiret gününe iman. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir. Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki, Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaplara, peygamberlere inanır..."[125]

İkincisi: kbütün peygamberlere iman edip hiçbiri arasında ayırım yapmamak:

"Peygamber, Rabbi tarafından kendisine indirilene iman etti, müminler de (iman ettiler). Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine iman ettiler. «Allah'ın peygamberlerinden hiçbiri arasında ayırım yapmayız..."[126]

Üçüncüsü: yaratılış ve emirle alakalı ayetlere iman edip üzerlerinde gereği gibi tefekkür edip anlamaya çalışmak:

"Kendilerine Rablerinin âyetleri hatırlatıldığında ise, onlara karşı sağır ve kör davranmazlar;"[127]

Bana göre burada geçen (بِآيَاتِ رَبِّهِمْ) sözünden maksad yaratılış ve emirlerle alaklı tüm ayetlerdir. Buna şu hususu delil olarak getirebiliriz:

Yüce Allah ibadur-Rahman diye vasıflandırdığı tüm kullarından bu ayetlere yönelik her kulak tıkama ve görmezden gelmeyi reddetmektedir. Eğer kulak tıka-

---

125 **Bakara; 177**

126 **Bakara; 285**

127 **Furkân; 73**

mama okunan ve işitilen ayetlerle olumlu etkileşimi gerektiriyorsa, o zaman ayetleri görmezden gelmeme de görülen mahlûkatlarla ilgili ayetlerden etkilenmeyi de gerekli ve zaruri kılar.

(و اذا سمعوا) ve (واذا يتلى عليهم) sözlerinin aksine, (التذكير) kelimesinin bu her iki çeşit ayete uygun olduğu aşikârdır. Çünkü (و اذا سمعوا) ve (واذا يتلى عليهم) sözleri sadece okunan ayetlere has olur.

ÜÇÜNCÜ KONU: Küfrü Meydana Getiren Unsurlarla İmanı Meydana Getiren Unsurların Mukayesesi

Hadi şimdi konunun kolayca anlaşılmasına ve ortaya konulmasına bir göz atalım. Küfrü meydana getiren unsurlarla imanı meydana getiren unsurların mukayesesini daha önceki konularda geçenlerden anladıklarımızın ışığında çizelgeyle göstereceğiz. Öncelikle şunu söylemek isterim ki küfür ve imanı meydana getiren unsurların hepsini bu cetvelde bir araya getirmeye elimden geldiğince çalıştım. Olur da belki bazılarını gözden kaçırmış isem bunu bana hatırlatıp haber verenlere Allah rahmetiyle muamele etsin. Şunu da söylemem gerekir ki küfür ve imanı meydana getiren unsurlarla alakalı daha önceki çalışmalarımda, kişiyi kâfir kılan hususları ayrı ayrı, mümin kılan hususları da toplu olarak zikrederek iktifa ettim. Diğer sonuç ve semereleri ise İman ve küfrü meydana getiren hususlardan görmediğimden dolayı onları ilave etmedim. Bu hususları ilerdeki çalışmalarımda inşallah ele alacağım.

İMANI VE KÜFRÜ MEYDANA GETİREN UNSURLARI İCMALEN TOPARLAYAN ÇİZELGE	
Akıl ve idrakle irtibatlı olanlar	
KÜFRÜN UNSURLARI	İMANIN UNSURLARI
Yüz çevirmekten kaynaklı olarak iman edilmesi gereken şeylere şeyleri bilmemek (cehalet) İman edilmesi gereken şeyleri bilmekle beraber onları inkâr edip ikrar etmemek İman edilmesi gereken şeylere yönelik zan, şek, reyb veya tereddüt edilmesi	Kendisiyle iman edilmesi vacip olan her doğru bilgi ve şek, zan, reyb ve tereddütten uzak kessin bilgi.
Kalple irtibatlı olanlar (iman ve küfrün kalbi amelleri)	
KÜFRÜN UNSURLARI	İMANIN UNSURLARI
Allah'a dinine ve kitabına karşı büyüklük taslama (istikbar) Hakkı kabul etmek ve ona teslim olmaktan kaçınmak (iba ve imtina') Allah'ın dinine ve onunla irtibatlı olan herşeyden nefret etmek. Başklarını Allah'ı seviyor gibi sevmek Küfürden dolayı sevinmek Tevhid, Zikrullah ve tilavetin duyulduğunda kalbin ondan rahatsızlık duyması Allah hakkında su-i zanda bulunma	Allah'a teslim olmak ve boyun eğmek Allah'a karşı saygılı olmak ve kendinin zelil görmek Allah en şiddetli şekilde sevmek, aynı şekilde makamına göre Allah'ın sevilmesini emrettiği şeyleri sevmek Allah'tan gereği gibi korkmak (haşyet ve havf) Allah'ın verdiği lütuflardan, dinine ve kitabına imtisal etmekten

	ötürü sevinmek Allah'a güzel bir şekilde inanmak ve niyazda bulunmak (yakin ve reca) Sadece Allah'a tevekkül etmek ve sadece ona dayanmak
Dille veya başka vesilelerle küfür kelimelerini kullanma	
Allah'la alay etmek Kur'an ve ayetleriyle alay etmek Resulullah'la alay etmek	İman ve imanın kapsadığı her şeyi ikrar etmek Allah'ı tesbih, tahmid, ta'zim ve teemcid etmek Allah'ın kitap ve dinini yüceltmek ve bu uğurda iyilik yapmak Resulullah'a hürmet etmek onu desteklemek ve ona saygı duymak
Dil ve ifadeyle (tabir) alakalı olanlar Akılla (bilişsel Güç), kalple (idari güç) veya dille (ifade gücü)	
KÜFRÜN UNSURLARI Resulullah'ın Allah'tan getirdiği iman ve ikrar edilmesi gereken bir hususu yalanlama.	İMANIN UNSURLARI Allah'ı rab, yaratıcı ve ilah olarak Hz. Muhammed'i nebi ve resul olarak tasdik etmek ve onun getirdiği her şeye iman etmek.

İnsanın içi (akıl ve kalp) ve dışıyla (dil ve diğer organlar) irtibatlı olanlar	
KÜFRÜN UNSURLARI	İMANIN UNSURLARI
Allah'a itaat etmekten yüz çevirmek ve şeriate tam anlamıyla bağlanmamak Bu durum küfür olarak addedilir ve imanı geçersiz kılar.	Şeriatte ortaya çıktığı üzere Allah'a ve resulüne genel anlamda itaat etmek
Şari'in imanın oluşumunda şart koştuğu amelleri terk etmek; namaz kılmamak ve zekâtı vermemek gibi.	Namaz ve oruç gibi şeriatın imana şart olarak kabul ettiği durumları yerine getirmek
Allah'ın indirdiğinin dışındakilerle hükmetme ve Allah'ın hükmünü esas olarak reddetme	Hayatın her alanında Allah'ın şeriatıyla hükmetmek
Allah'ın şeriati dışındakilerle mahkemelik olma	Problemlerin çözümü ve anlaşmazlıkları çözmek için Allah'ın şeriatına ve hükmüne uymak.
Ehl-i iman yerine ehl-i küfrü dost edinme veya küfür sayılacak şekilde dostluğu karıştırma	Müminleri dost edinmek ve dostluğu sadece ehl-i iman ile sınırlandırmak Kâfirin küfründen beri olduğunu ve İslam'a savaş açmayı ilan edenlere karşı düşmanlığı ilan etmek
İmanla çelişen durumlarda az veya çok durumda ehl-i küfre itaat etmek	Şeri önderlerin emirlerine tam anlamıyla uymak ve özellikle felaketlerde izinsiz oraya buraya gitmemek.

Şimdi iman ve küfür meselelerini ele aldıktan sonra her birinin tanımını yapmak üzere 5. ve 6. bölüme geçiş yapacağız inşaallah. Bu bölümde öncelikle işin özü ve ana fikri olan imanın tarifiyle başlangıç yapıp, küfür meselesiyle alakalı her hangi bir hususa değinmeyeceğiz.

ALTINCI BÖLÜM: İMANIN TANIMI

İman kavramını Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim ışığında tarif etmeye çalışacağız.

İman:

(İman, insanın Allah'ın tevfik, teysir ve hidayetiyle elde ettiği ve yeri kalp olan nurdur. Ancak onun ışığı insanın batınına yansıyor böylece insanın gönlünde yakin, tumanine ve tasdik meydana geliyor. Bununla beraber bu nur insanın zahirine etki edip, kişiyi ikrar, itaat ve ittiba gibi hasletlerle donatıyor. Güneşin ışığıyla etrafını ve uzağını aydınlattığı gibi Bu nur da kişiyi ahlaki erdemlerle donatıyor.)

Şimdi de bu tarifi kelime kelime dizi halinde açıklamaya başlayacağız:

İman Nurdur

İmanı nur diye isimlendirmemizin sebebi Yüce Allah'ın Kur'an-ı Kerim'in pek çok yerinde nur kelimesini iman, hidayet, kitap ve resulullah kavramlarının yerine kullanmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü kitap hidayeti, imanın hakikat ve tarifini barındırmaktadır. Resulullah ise insanları Allah'ın izniyle doğru yola sevketmektedir. Bu konuyla ilgili ayeti kerimeler şunlardır:

İman açısından

"Ölü iken dirilttiğimiz ve kendisine insanlar arasında yürüyebileceği bir ışık verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde kalıp ondan hiç çıkamayacak durumdaki kimse gibi olur mu? İşte kâfirlere yaptıkları böyle süslü gösterilmiştir."[128]

---

128 **En'âm; 122**

"Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır..."[129]

"Elif. Lâm. Râ. (Bu Kur'an), Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa, çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır."[130]

Kur'an açısından

"... Gerçekten size Allah'tan bir nur, apaçık bir kitap geldi."[131]

"...Sen, kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle doğru yola eriştirdiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz ki sen doğru bir yolu göstermektesin."[132]

"Onun için Allah'a, Peygamberine ve indirdiğimiz o nûra (Kur'an'a) inanın..."[133]

Nebiyye nisbetle

Ey Peygamber! Biz seni hakikaten bir şahit, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik. Allah'ın izniyle, bir davetçi ve nûr saçan bir kandil olarak (gönderdik).[134]

İnsanın Allah'ın Tevfik, teysir ve hidayetiyle elde ettiği

Burada iman ve imanın meydana gelişi iki kaynağa dayandırılmaktadır:

Birincisi: insanın kesb, amel ve çabasıyla elde etmesi. Yüce Allah Kur'an-ı Kerimde hayır olsun şer olsun insanın tüm amellerini insanın kendisine nisbet

---

129 **Bakara; 257**
130 **İbrâhîm; 1**
131 **Mâide; 15**
132 **Şûrâ; 52**
133 **Tegâbün; 8**
134 **Ahzâb Sûresi 45 - 46**

etmiş ve bunların yerine şu kavramları kullanmıştır: Amel, kesb, fiil, sa'y, cühd, kedh, iktiraf ve ictirah.

Bu kavramların ifade edilme sebebi insanın faaliyet/güç ve fiilerine vurgu yapmak içindir. Konuyu izah eden ayetler şunlardır:

"Kim iyi bir iş yaparsa, bu kendi lehinedir..."[135]

"Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar. Herkesin kazandığı (hayır) kendine, yapacağı (şer) de kendinedir..."[136]

"Bunu ilâhlarımıza sen mi yaptın ey İbrahim? dediler."[137]

"Bilsin ki insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur."[138]

"Cihad eden, ancak kendisi için cihad etmiş olur"[139]

"Ey insan! Şüphe yok ki sen Rabbine karşı çaba üstüne çaba göstermektesin; sonunda O'na varacaksın."[140]

"İşte Allah'ın, iman eden ve iyi işler yapan kullarına müjdelediği nimet budur. De ki: Ben buna karşılık sizden akrabalık sevgisinden başka bir ücret istemiyorum. Kim bir iyilik işlerse onun sevabını fazlasıyla veririz. Şüphesiz Allah bağışlayan, şükrün karşılığını verendir."[141]

"Yoksa kötülük işleyenler ölümlerinde ve sağlıklarında kendilerini, inanıp iyi ameller işleyen kimseler ile

---

135 **Fussilet; 46**
136 **Bakara; 286**
137 **Enbiyâ; 62**
138 **Necm; 39**
139 **Ankebût; 6**
140 **İnşikâk; 6**
141 **Şûrâ; 23**

bir mi tutacağımızı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar!"[142]

Mutezilenin insanın fiilleri için “halk” kavramını kullandığı gibi, Kur’an-ı Kerim “halk” kavramını kullanmamıştır. Bunun sebebi insanların kendi fiillerinin sahibi olduğunu tekid etmek ve insanın fiillerine karşı etkisiz konumda olduğunu savunan Cebriyeye karşı bir tepki olduğunu söyleyebiliriz! Mutezile kendi görüşüyle Allah’ın adalet ve hikmetiyle beraber insanın fiillerinde hür ve bağımsız olduğunu vurguladığı gibi , Cebriyye de kendi görüşüyle Allah’ın yaratma gücü ve kapsayıcı iradesine vurgu yaparak bu düşünceyi tekid etmek istemektedir! Biz burada kaza ve kader konusuyla Mu’tezile ve Cebriyye’nin ifrat ve tefrite düşme sebeblerine değinmeyeceğiz. Ama yine de kısaca şunu söyleyebiliriz:

Bizim Yüce Allah’ın mutlak irade, kudret ve yaratmasını tekid etmemiz bizi insan iradesinin yokluğuna ve insanın hem aciz hem de mecbur olduğu tasavvuruna götürmek zorunda değil. Çünkü insanı özgür iradesi ve bunun neticesinde meydana gelenler bizi insanın “fiillerinin yaratıcısı/haliku ef’alihi” demeye mecbur kılmıyor ve buna ihtiyaç da yoktur. En doğru tutum bizim Kur’an’a uyup, Kur’an’ın Allah’a nisbet ettiği vasıfları Allah’a, insanlara nisbet ettiği vasıflarıda insanlara nisbet etmemizdir. Yüce Allah’ın halik, insanların da mahlûk olması gibi. Bu başlangıç için bir girizgâh olup, bunun şerh ve açıklamasını muhtasar bir şekilde ikinci kitabın sonunda ele alacağız.

İKİNCİSİ: Allah’ın Tevfik, teysir ve hidayeti. Tevfikin manası Allah’ın hedefi istenilene uygun gerçekleştirme-

---

142 **Câsiye; 21**

sidir. Teysir tef'il babından olup (اليسر) kökünden gelmektedir. Teshil (kolaylaştırma) manasına gelmektedir. Hidayet bir şeye yönlendirme ve onu göstermedir. Daha önce delil olarak gösterdiğimiz ayetlerde insanın imanın sadece Allah'ın izin, teysir ve hidayetiyle meydana geldiğini açıklamıştır. Bu da ister iman nurunun kalpte meydana gelmesi veya imanın hakikat ve unsurları açısından...

Tevfik

" Fakat başarmam ancak Allah'ın yardımı iledir. Yalnız O'na dayandım ve yalnız O'na döneceğim."[143]

Eşler arasında meydana gelen problemlerde her ikisinin kişisel çabasını neticesiz kaldığı durumlarda her iki tarafı temsil edecek hakem tayiniyle alakalı ayeti kerime şöyledir:

"... eğer Bunlar barıştırmak isterlerse Allah aralarını bulur...."[144]

Teysir

Artık kim verir ve sakınırsa, en güzeli de tasdik ederse, biz de onu en kolaya hazırlarız (onda başarılı kılarız)"[145]

"... Allah, bir güçlükten sonra bir kolaylık yaratacaktır."[146]

"... Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez..."[147]

Bu ayetler Allah'ın oruç tutan kişiye hastalık, sefer veya meşakkat halinde verdiği ruhsattan bahsetmektedir. Bu durum Allah'ın bir kolaylaştırmasıdır/teysir.

---

143 **Hûd; 88**
144 **Nisâ; 35**
145 **Leyl Sûresi 5 - 7**
146 **Talâk; 7**
147 **Bakara; 185**

Hidayet

"O kitap (Kur'an); onda asla şüphe yoktur. O, müttakîler (sakınanlar ve arınmak isteyenler) için bir yol göstericidir."[148]

"... Şüphesiz ki sen doğru bir yolu göstermektesin."[149]

Bu iki ayette kastedilen hidayet vahiy yoluyla gelen şer'i hidayettir.

Bunun dışında kaderi ve kevni hidayet vardır. Bununla ilgili şu ayetleri örnek olarak verebiliriz:

"Ama bizim uğrumuzda cihad edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz. Hiç şüphe yok ki Allah iyi davrananlarla beraberdir."[150]

"Allah, doğru yola gidenlerin hidayetini artırır..."[151]

Sonuç olarak; insan imanı kesb, ve çabasıyla elde eder. Ancak insanın bu kesbi Allah'ın izni, tevfiki ve hidayeti (şer'i ve kaderi) olmadan kendisine hiçbir fayda sağlamaz. Bununla beraber Yüce Allah, kendi yolunda nefsini yoran, çaba gösteren kişiye de hidayetini, yardımını ve teysirini vaad etmiştir.

İmanın Konumu/Yeri Kalptir

Bu konuda bize delil olacak ayetleri zikrettiğimizden dolayı tekrardan bu ayetleri burda zikretmeyeceğiz. Ancak kalbin iman için tahsil edilmesi hususunu açıklamayı zorunlu bir ihtiyaç olarak görüyorum. Mesele biri şöyle bir soru yöneltebilir: akıl, idrak dil ve diğer organların imanda etkisi olduğu halde neden Yüce Al-

---

148 **Bakara; 2**
149 **Şûrâ; 52**
150 **Ankebût; 69**
151 **Meryem; 76**

lah kalbi imanın konumu olarak tahsis etmiştir? Bunun hikmeti nedir?

Cevap: istenilen istenilmeyen, sevilen sevilmeyen iradenin merkezi olan kalp, insanın hak ya da batıl olarak inanması gereken meseleleri bina edendir. Çünkü doğru veya yanlış da olsa insanın ilim ve idraki bir inancı değiştirmez. Bu yüzden bir amel, davranış veya uygulamada değişiklik, ancak bu etkenlerin akıldan kalbe intikalinden sonra meydana gelir. Çünkü kalp artık buna inanır, onu sever ardından benimser ve tüm bu amel, davranış ve tutumları somutlaştırmaya başlar. En basit anlammıyla şunu örnek verebiliriz: çoğu insanlar kessin olarak sigaranın zaralı olduğunu ve kendilerini hasta ettiğini bildikleri halde yine ondan vazgeçmiyorlar. Bunun gibi insanlar içki içiyor, kumar oynuyor, hırsızlık yapıyor ve zina yapıyorlar. Allah'ın şiddetli bir şekilde haram kıldığı bu günahları işlerken Kendilerini bekleyen büyük cezayı bildikleri halde yine de bunlardan sakınmıyorlar. Bu acayip durumun sebebi insanın (pek çok zamanda) yararlı-zararlı, güzel-çirkin vb huşuları keşfeden akıl ve idrakla beraber; sevdiği veya sevmediği şeyleri tayin eden bir kalbe sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yüden inşa ya kabul eder ya da reddeder.

Özetle: tasarı, irade, seçme ve karar vermenin merkezi sadece kalptir. Ancak bu imanın elde edilmesinde aklın rolünün olmadığı manasında değildir. Çünkü akıl olmasaydı kişide şer'i sahih ilim bir araya gelmezdi. O zaman kalp tek başına imanı hangi esas üzerine bina edecekti!!

Bununla beraber Kur'an "kalp" kelimesini pek çok yerde akıl, veya idrak gücü manasında kullanmıştır. Bu hususta şu ayetleri misal olarak verebiliriz:

"(Seni yalanlayanlar) hiç yeryüzünde dolaşmadılar mı? Zira dolaşsalardı elbette düşünecek kalpleri ve işitecek kulakları olurdu. Ama gerçek şu ki, gözler kör olmaz; lâkin göğüsler içindeki kalpler kör olur."[152]

"Andolsun, biz cinler ve insanlardan birçoğunu cehennem için yaratmışızdır. Onların kalpleri vardır, onlarla kavramazlar; gözleri vardır, onlarla görmezler; kulakları vardır, onlarla işitmezler. İşte onlar hayvanlar gibidir; hatta daha da şaşkındırlar. İşte asıl gafiller onlardır."[153]

İnsanın akıl ve bilgisiyle hükmetmesinin bağlayıcı olmamasının sebebi şudur: Yüce Allah insanı imtihan ve iptila için yaratmıştır. Bunun için kendisine yeri kalp olan özgür bir irade vermiştir. Bu ister akıl ve ilmine muvafık olsun ister muhalif olsun, kişi bununla dilediğini yapar veya dilediğini seçer. Çünkü iradeye rağmen insanda seçmeksizin ilim hâsıl olmaktadır. Bu yüzden insan akli muhakeme ve zihni malumatlarına karşı tam anlamıyla özgür değildir. Ancak insan bu akli muhakeme ve zihni malumatlarını nasıl kullanacağı hususunda ise tam anlamıyla özgürdür. Peki, insan bu akli muhakeme ve zihni malumatlara önem verip onlara riayet ediyor mu etmiyor mu?

Akıl her ne kadar bir konuda doğru ve net bilgi bilgiyle dolu olsa da kabul ve ret konusunda son kararı veren merci değildir. Çünkü karar almak, aklın keşfetmek-kavramakla sınırlı olan imkân ve kudretinde olan bir durum değildir. Firavun ailesinin Hz. Musa'ya ve delillerine karşı inkârcı red tutumu bu konuda bize açık bir örnektir. Firavun ve maiyeti Hz. Musa'nın ve mucilerinin hak olduğuna inanıyorlardı ama inanmala-

152 **Hac; 46**
153 **A'râf; 179**

rına rağmen kibir ve zulüm etkenleriyle küfrü seçip imanı reddettiler. Bu husuta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

Mucizelerimiz onların gözleri önüne serilince: «Bu, apaçık bir büyüdür» dedil Kendileri de bunlara yakînen inandıkları halde, zulüm ve kibirlerinden ötürü onları inkâr ettiler. Bozguncuların sonunun nice olduğuna bir bak!"[154]

Bu akıllarıyla hakkı bildikleri halde sözleriyle redden bütün tağutların tututmudur. Ebu Cehil'e "Muhammed'in (sav) davasında hak olduğuna inanıyor musun?" diye sorulduğunda şöyle dedi: muhakkak Muhammed (sav) davasında haktır. Kırk yaşına varana kadar Ondan kimse yalan bir söz işitmemişken kırk yaşından sonra Allah adına nasıl yalan söylesin?

Ardından inkâr etme sebebinin (aralarında bahse tutuşturulan iki at gibi) kendisinin Adüş-Şems oğularına, Resulullah'ın da Beni Haşim'e bağlı olmasından kaynaklandığını söyledi. Öyleyse kendi kabilesi naıl olur da Haşimi olan Hz. Muhammed'e tabi olurdu? Bunu ardından kendi kabilesi Beni Haşim'e tabi konumuna düşmez miydi?

Burada değinmek istediğm bir mesele var. Çünkü bu meselenin şimdi ele aldığımız "iman meselesinin birinci derecede kalbi ve iradi olması" konuyla güçlü bir irtibatı var.

Mesele şudur: "son dönem Kelam ulamasının pek çoğu H. 4. Yüzyıdan günümüze kadar iman kavramını (kapsam ve genişliğinden sonra) zihni bilgi ve dil ile ikrar çerçevesinde inhisar ederken iman kelimesine alternatif ve muradif olarak "tasdik" kavramını ortaya

---

154 **Neml Sûresi 13- 14**

koydular. Çoğu zaman "tasdik" kavramının mefhumunu daralttılar ve bu kavramı zihni bilgi ve dil ile ikrar manasında inhisar edip imanı özü ve esası olan kalbi amellerden soyutladılar!

Onların kitaplarını okuyan "Allah'a iman" sözünden Allah'ın halik, rab ve malik olarak varlığı dışında başka bir şeyi kast etmediklerini açıkça hisseder. Bu yüzden iman, inanç meseleleri ve bu ikisine karşı zındıkların, inkârcıların, ehl-i kitabın, felsefecilerin ve diğer toplulukların saldırılarına karşı Kelam alanında yazılmış özel kitaplarında zikretmemeye başladılar. Evet bu kitaplarında zikretmemeye başladılar. Tevhid ve Allah'a iman konusunu ele aldıklarında, sadece Allah'ın varlığı ve ispatını, İslam ve tevhite zıt fikirlerin iptalini, şüphe ve batıl fikirlerine cevap verme hususlarını zikretmektedirler.

Kelam İlmi alanında yazılmış eserler benim söylediklerim ve gördüklerim konusunda tıka basa doludur. Onlardan en meşhurlarını ve en çok rağbet görülenleri örnek olarak bazılarını serdedeceğim.

Şerhu'l-Akaidi'n-Nesefiyye

Şerhu'l-Mevakif fi İlmi'l-Kelam

Tehzibu'l-Kelam

Bu alanda büyük ve meşhur bir müfessir olan Fahreddin Razi'nin et-Tefsiru'l-Kebir diye meşhur olan "mefatihu'l-Ğayb" adlı eserindeki sözlerine bakalım. Razi ğafir süresinin başındaki ayetlerin tefsiri şöyledir:

Ayetler:

"Arş'ı yüklenen ve bir de onun çevresinde bulunanlar (melekler), Rablerini hamd ile tesbih ederler, O'na iman ederler. Müminlerin de bağışlanmasını isterler: Ey Rabbimiz! Senin rahmet ve ilmin her şeyi kuşatmış-

tır. O halde tevbe eden ve senin yoluna gidenleri bağışla, onları cehennem azabından koru! (derler)."[155]

Tefsir: ayet hamele-i arş ve etrafındaki meleklerden bahsederken [(وَيُؤْمِنُونَ بِهِ)] demektedir. Bunun manası: yani hamele-i arş ve etrafındaki melekler "Allah'a iman etmektedir". Razi Keşşaf sahibinin sözlerini naklederken bu konudaki şiddetli şaşkınlığını izhar etmektedir. Çünkü bu bahsedilen meleklerin [(وَيُؤْمِنُونَ بِهِ)] vasfına haiz olmasının manasını şu şekilde özetlemiştir. [(وَيُؤْمِنُونَ بِهِ)] kelamı da meleklerin Allah'ı görmediğine ve onu görmeyeceklerine delalet etmektedir. Çünkü eğer melekler Allah'ı görmüş olsalardı Allah'ın onları övmek için imanlarının pek bir ehemmiyeti olmazdı.[156]

Ki Mutezili olan Zemahşerinin, bu söz ve varsayımıyla Mutezile itikadını desteklemeyi hedeflediği açıktır. Mutezileni kast ettiğimiz görüşü şudur: (ان الله تعالى لا يرى في الدنيا و لا في الاخرة)

Biz şimdi bu yanlış itikada değinmek istemiyoruz ama burada ben İmam Razi'nin bu konudaki tutumuna bir nebze de olsa değinmek/yorumlamak istiyorum.

Razi, Zemahşeri ve bunlar dışındaki pek çok ulema, Allah'a iman kavramının mefhumunu "Allah'ı halik ve rab olarak görme" olarak ihtisar/sınırlandırma ettiklerinden dolayı, bu mananı dışında herhangi bir mananın olduğunu tasavvur etmiyorlar. Ardından iman mefhumunun bu yanlış tasavvurundan sonra, Allah'ın melekleri övme sebebinin iman olması onların Allah'ı görmediğinin delili olduğu sonucuna varıyorlar. Çünkü bir şeyi gören kişi imanından dolayı övülmez!

---

155 **Mü'min; 7**

156 Tefsiru'l-Kebir, razi, c. 14, s.30-31.

Bu değerli zatlar, Allah'ın varlığına, halikiyetine ve rububiyetine inanma meselesinin tüm mezhep ve fırkaların ittifak ettiği bir mesele oluşunu kaçırmışlar. Bu mesele kişinin üzerinde yaratıldığı fıtrat ve aklın ilham yoluyla elde ettiği hakikat meselelerdendir. İnsanlardan haberdar ve akıl ile fıtratalarını bilen 0Kur'an-ı Kerim Allah'ın varlığına inanma konusuyla Allah'ın yer ve göklerin yaratıcısı olması hususunu beşeri düşüncenin bir problemi olarak ele almamıştır. Bilakis herkesin kabul edeceği ve bileceği bir husus olarak ele almıştır. Örnek olarak şu ayeti kerimeleri verebiliriz:

"(Resûlüm!) De ki: «Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?»..."[157]

"Peygamberleri dedi ki: Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında şüphe mi var?"[158]

Bu zikredilen ulemanın, genel olarak felsefeden özelde ise Yunan Felsefesinden etkilendiği apaçık ortadadır. Günümüzde kültürel, siyasal, şarkiyatçı, batıcı, bazı fikir ve akımların revaçta olduğu gibi o asırda da yabancı kültürü olarak kabul edilen felsefe de revaçta idi. İşte bu unsurlar o zamanda bile etki etmiş ve kişilerin böyle bir metodu izlemelerine daha çok sebep olmuştur. Bu düşüncede olanlar imanı kalbi ve ameli tüm etki ve unsurlarından tecerrüd ederek, sadece zihin/akıl unsuruyla sınırlandırmaktadırlar. Bu âlimlere göre eğer iman sadece Allah'ın varlığı, halikiyeti ve rububiyetine iman ile sınırlandırılmazsa, o zaman sanki Müslümanlar imanlarında/itikat bu konuda hiç şüpheye düşmeyen şeytan ile eşit olurlar. Hâlbuki Allah şeytanla bu konuda tartışmış o da batıl ile Allah'la mücadele etmişti! Aynı şekilde Hz. Musa'nın doğruluğuna

157 **Ra'd; 16**
158 **İbrâhîm; 10**

inanan Firavun ehli ile Hz. Muhammed'in doğruluğuna inanan Ebu Cehil'i bir tutuyorlar. Şuda açıktır ki Müşrikler asla Allah'ın varlığı, halikiyeti ve rububiyeti konusunda asla mücadele etmememişlerdir!

Ancak durum düşündükleri gibi değil. Bizim ve daha önceki ulemanın da açıkladığı gibi, iman meselesinin durumumu bundan daha önemli ve daha büyüktür. Biz bu alanda dinde derinleşmiş ulemanın metodunu -Kur'an-ı Kerim ışığında-takip edeceğiz. Rabbim onları en güzel

Allah'ın meleklerine iman hususundan kastedilen, iman lafzının kapsadığı her bir kavramdır. Bunu daha önce şöyle açıklamıştık: Allah'a teslim olmak, onu sevmek, yüzeltmek, ona itaat etmek, saygı göstermek, tevekkül etmek vb. sadece onun halikiyetine iman etmek değil.

Ancak Onun Işığı İnsanın Batınına Yansıyor Böylece İnsanın Gönlünde Yakin, Tuma'nine Ve Tasdik Meydana Geliyor

Evet, imanın konumlandığı yer her ne kadar kalp ise de (daha önceki konularda anlatıp konuyla ilgili ayetleri serdettik) imanın nuru insanın tüm bedenine yansımaktadır. Bunun neticesi olarak da insanda yakin, tuma'nine ve tasdik meydana gelir.

Bana göre "yakin" kavramı, ilimle kuşanmış akıl ile iradeyi kappsamış kalp arasında meydana gelen uygunluktur/tevafuk. Böylece insan ilmi bu uygunluk neticesinde, huduri[159] ve şuhudi[160] bir ilme dönüşür. İnsan ilmiyle amel etmeye ve ona göre hareket etmeye

emin/kani olur. Akıl ile kalp de birleşir hatta bir noktada bir olurlar.

Tuma'nine, kişinin iman nuru ile nurlanıp Allah ile irtibatlandığında kalple ruha hâkim olan sakinlik, durgunluk ve mutluluktan ibarettir. Bununla beraber kişi Allah'ın celali, azameti ve yüceliği yanında rahmet, fazilet, lütuf ve yakınlığını da hisseder.

Tasdik, akıl ve kalple irtibatlı olan yakin ve tumaninenin yanında, dille ikrarı da kendinde barındırmaktadır.

Bu konuyu daha önce ele aldığımızdan dolayı tekrar burada değinmeye ihtiyaç duymuyoruz. "insanın batını/içi" kavramı ile bu kavramı içeren diğer manalara dağinmeyi de gerekli görüyorum.

"insanın batını/içi" kavramından insanı gizli ve manevi yönünü kastetmekteyiz. Biz bu tabiri (وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ) "Günahın açığını da gizlisini de bırakın!..."[161] Ayetinden almaktayız. Çünkü günahın açık olanı insanın görünen beden ve organlarıyla, gizli olanı ise insanın kalbi ruhu ve gizli manevi gücüyle yapmış olduğu fiillerdir. Kur'an-ı Kerim pek çok yerde "ruh, nefs, kalp, fuad, lüb, hicr, nühye, hülm" kavramlarıyla insanın manevi yönünü ifade etmektedir. Öyleyse bu kavramların her birini anlamak için tek tek ele almamız gerekmektedir.

[161] En'am, 6/120.

RUH

Nefsin ruhu araştırmak için katlanacağı sıkınlar konusunda Yüce Allah bize kâfidir. Çünkü Allah (cc) Resulullah'a ruh hakkında yöneltilen bir soruya şöyle cevap vermiştir:

"Sana ruh hakkında soru sorarlar. De ki: Ruh, Rabbimin emrindendir. Size ancak az bir bilgi verilmiştir."[162]

Öyleyse ruhun hakikat ve keyfiyetini incelemek için çabalamaya gerek yok. Çünkü ruh meselesi rabbani ve özel bir durum olup insan da kendi kıt ve sınırlı bilgisiyle ruhun bilgi ve özüne ulaşamaz.

NEFS

Yüce Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de bize bildirdiği üzere Adem (as) ve zürrüyetini iki şeyden yaratmıştır: toprak ve ruh. Bu yüzden insan sadece toprak bedeninden ve rabbani ruhundan ibaret değildir. Binaenaleyh nefs neseb açısından ruha döndürülür. Çünkü ruh gözle müşahede edilecek bir şey değldir. nefs insan varlığının diğer yarısıdır. Bu yüzden ikisi arasında da bir ihtlaf kaçınılmazdır.

Dikkatle baktığımızda Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de ruhu ne övgüyle/medh ne de kötülemeyle/zem zikretmemiştir. Fakat övgü ve kötülemeyi nefs kavramınıyla birlikta anmıştır. Farklı vasıflarından dolayı nefsi bazen överken bazen de kötülemiştir.

Bu konuyla ilgili ayetler şunlardır:

Yûsuf Sûresi (53 - 53)

---

162 **İsrâ; 85**

... Çünkü nefis aşırı şekilde kötülüğü emreder; Rabbim acıyıp korumuş başka. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayan, pek esirgeyendir"[163]

Bu kelam Hz. Yusuf'un sözü olup, kendisini kötülüğe çağıran Aziz'in eşine duyduğu kaygıdan dolayı söylemiştir. Nefsini en kötü tehlikeye koymuştur. Ancak imanından dolayı tüm bu musibetler zail olmuştur. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Andolsun ki, kadın ona meyletti. Eğer Rabbinin işaret ve ikazını görmeseydi o da kadına meyletmişti..."[164]

Yusuf (as) burada nefsini çok kötü işler yapmakla vasıflandırmıştır. Yusuf (as)ın temiz ve pak nefsi bu mesabede ise o zaman diğer nefisler hakkında ne düşünürsün!

"Güneşe ve kuşluk vaktindeki aydınlığına, güneşi takip ettiğinde aya, onu açığa çıkarttığında gündüze, onu örttüğünde geceye, gökyüzüne ve onu bina edene, yere ve onu yapıp döşeyene, nefse ve ona birtakım kabiliyetler verip de iyilik ve kötülüklerini ilham edene yemin ederim ki, nefsini kötülüklerden arındıran kurtuluşa ermiş, onu kötülüklere gömen de ziyan etmiştir."[165]

Buradan nefsin ruhun kendisi olduğu anlaşılmaktadır. Fakat ruhun nefis diye isimlendirilmesi bedene giydirilmesinden sonra olmuştur. Bazen medh ile bazen de kötüleme ile anılmış olması, ruhun bedene giydirilmesinden sonra kendisinden hayır ve şerrin mey-

---

163 Yûsuf Sûresi 53 - 53

164 **Yûsuf; 24**

165 Şems : 1-10

dana gelmesinden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden bazen övülür bazen de kötülenir. Fakat cesede giydirilmeden önce ruh böyle değildi.

Sonuç olarak: ruh cismi kendine binek ve vesile kılan binici gibidir. Hayra doğru onu hareket ettirirse övülür, şerre doğru hareket ettirirse kötülenir. Ruh bedende olduğu sürece nefs diye isimlendirilir. Cesetten ayrıldığı andan itibaren de tekrar eski ismiyle anılır. Bu konuda Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: Ruh kabzedildi mi göz de onu takip eder.[166]

Bu ruh ile nefis bakımından böyleydi.

KALP

Kur'an-ı Kerim'in kullanımında kalp, ruhtaki irade, azim ve karar alma kısmının/yön ismidir. Yani kalp de iradi yönüne itibarla ruhun kendisidir. Durum güneş gibi apaçık ortadadır ki ruhun iradi kısmının yer ve merkezi göğüstür/sadr. Bu somut bir durum olup Yüce Allah bu hususta şöyle buyurmaktadır:

"... Ama gerçek şu ki, gözler kör olmaz; lâkin göğüsler içindeki kalpler kör olur."[167]

Burada –ve Kur'an'ın pek çok yerinde- Kalpten maksat etten müteşekkil ve kozalak şeklindeki et parçası değildir. Etten meydana gelmiş kalp ile manevi kalp arasında bir bağ olmakla beraber, insan manevi kalbin sadece kalpte değil de göğsün her yerinde olduğunu açık bir şekilde hissetmektedir.

166 Müslim 960.
167 **Hac; 46**

FUAD

Her ne kadar ilim ehl-i, fuad kavramını kalbe müradif bir lafız olduğunu sansalar da, Kur'an-ı iyice araştırıp düşündükten sonra benim anladığım şudur:

"Fuad kavramı, ruhtaki (kalp) idrak ve marifet yönü olsada bu idrak kuvvetinin merkezinin baştaki beyin olduğu aşikârdır. Yani beyin, ruhun bilgi ve marifet elde etmek için kullandığı alettir. Bundan önce de düşünme, tahlil ve neticeye varmak/ çıkarsama vardır.

Benim bu görüşümü savunmadaki delilim; hayır veya şerre yönelmedeki farklı durumlarına göre kalp için medh ve zem kavramlarının kullanılmasıdır. Bunu ele alan ayeti kerimeler şunlardır:

Yalanlayan kâfirlerden bahsedillirken:

"Hayır! Bilakis onların işlemekte oldukları (kötülükler) kalplerini kirletmiştir."[168]

Hilekâr Yahudilerden bahsederken:

"Onların kalblerinde bir hastalık vardır. Allah da onların hastalığını çoğaltmıştır..."[169]

Katı kalplilerden bahsederken:

" ...Allah'ı anmak hususunda kalpleri katılaşmış olanlara yazıklar olsun!..."[170]

Müteşabih ayetllere uyanlardan bahsederken:

"... Kalplerinde eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onu tevil etmek için ondaki müteşâbih âyetlerin peşine düşerler...[171]

168 **Mutaffifîn; 14**

169 **Bakara; 10**

170 **Zümer; 22**

171 **Âl-i İmrân; 7**

Bu ayetler zemmedilen fasit ve hasta kalp hakkındaki ayetlerdi.

Övülen Temiz ve Sağlam kalp hakkındaki ayetler ise şunlardır:

"Bunlar, iman edenler ve gönülleri Allah'ın zikriyle sükûnete erenlerdir. Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur."[172]

Şüphesiz İbrahim de onun (Nuh'un) milletinden idi. Çünkü Rabbine kalb-i selîm ile geldi."[173]

"Müminler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen kimselerdir..."[174]

"İman edenlerin Allah'ı anma ve O'ndan inen Kur'an sebebiyle kalplerinin ürpermesi zamanı daha gelmedi mi?"[175]

Bu izahatlar kalp açısından yapıldı. Fuad kavramına baktığımızda ona ne bir medh ne de bir zemmin yöneltilmediğini görmekteyiz.

Bu izahatlar kalp için, fuad kavramına ne bir medh ne de bir zem yöneltilmemiştir

Aksine pek çok ayette "fuad" kavramı, Dinlerin ve fikirlerin doğru-yanlış, hak-batıl hususlarına vakıf olmak amacıyla ilim ve marifet elde etmek için işitme ve görme gibi Allah'ın kullarına verdiği nimetlerdendir.

Aşağıda verdiğimiz ayetlerde bu hakikat gün yüzü gibi ortaya çıkmaktadır:

Yüce Allah fuadın (kalp), onun işitme ve görme ile beraber illim ve marfifeti elde etmek için bütünün son parçası olduğuna atıfta bulunmuştur.

---

172 **Ra'd; 28**
173 **Sâffât Sûresi 83 – 84**
174 **Enfâl; 2**
175 **Hadîd; 16**

"Siz, hiçbir şey bilmezken Allah, sizi analarınızın karnından çıkardı; şükredesiniz diye size kulaklar, gözler ve kalpler verdi."[176]

İşitme, görme ve fuad organlarının herbirinin sorgu ve suale tabi tutulacağına vurgu yapılmıştır:

"Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur."[177]

Yüce Allah, kardeşleri Hud (as)'ın davetine icabet etmeyen Ad kavminden bahsederken, helak sebeplerinin sanki işitme, görme ve fuada sahip değilmişçesine onları kullanmamaları olarak belirtmiştir.

"Andolsun ki, onlara da size vermediğimiz kudret ve serveti vermiştik. Kendilerine kulaklar, gözler ve kalpler vermiştik. Fakat kulakları, gözleri ve kalpleri kendilerine bir fayda sağlamadı. Zira bile bile Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlardı. Alay edip durdukları şey, kendilerini kuşatıverdi."[178]

Yüce Allah'ın medh ve zem vasıflarını kalbe yöneltmesinin sebebi, kalbin karar alma, kabul, red, hayır veya şerre yönelme ya da kendini tutma merkezi olmasından dolayıdır. Ancak fuad (akıl) keşf ve idrak aracından başka bir şey değildir. Eğer tek başlarına ilim ve idrak üzerine, hayır veya şerr bina edilmeyince medh ve zemme müstahak olmazlar. Çünkü fuad iki tarafı keskin kılıç ve vesileden başka bir şey değildir. Araçlar ancak, kendisiyle gerçekleşen maksatlarına göre değerlendirmeye tabi tutulur. Her kim fuadını fıtri vazifesinde kullanıp, hayırlı fiiller için ondan istifade ederse o kişi rabbinin nimetine şükretmiş olur. Her

---

176 **Nahl; 78**
177 **İsrâ; 36**
178 **Ahkâf; 26**

kim ki fuadını ihmal edip onu şerli maksatlarını elde etmede kullanırsa o kişi rabbinin nimetine karşı nankörlük etmiş olur. Öyleyşe insan fuadını kullanmasına göre methedilir veya zemmedilir. Fakat fuad haddi zatında –aynı şekilde kulak ve göz- ne methedilir ne de zemmedilir. Çünkü medh ve zem ancak irade sahibine yöneltilir. Yani eğer ne irade ne de ihtiyar yoksa o zaman ne medh vardır ne de zem.

5-6-7-8. özel olarak nühye, lüb, hicr ve hilm kavramlarının her birinin fuadın (akıl) vasıfları olduğu aşikârdır:

Nühye (النّهية) kavramının çoğulu (نهى) olup insanı kötü ve çirkin olandan nehyettiği için fuad kavramına isim olarak kullanulmaktadır.

Lüb (اللب) çoğulu (الباب) olup, aklın insanı hayvandan ayıran öz /esas olduğundan dolayı fuada isim olarak kullanılmaktadır. İnsan aklı olmadan, danesiz kabuk gibidir.

Hicr insanı kendisine layık olmayan şeylerden engellediğinden dolayı fuada isim olarak kullanılmaktadır.

Hilm insanı halim yaptığından dolayı fuada isim olarak kullanılmaktadır.

Şu ayetleri bu kavramları barındırdığından dolayı burada serdediyoruz:

" Şüphesiz bunda akıl sahipleri için (Allah'ın kudretine) işaretler vardır."[179]

" (Fakat bunu) ancak akıl sahipleri anlar."[180]

Akıl sahibi için bunlarda elbette bir yemin (değeri) var, değil mi?”[181]

---

179 **Tâhâ; 54**

180 **Ra'd; 19**

"Onlara akılları mı bunu emreder, yoksa onlar, azgın bir topluluk mudur?"[182]

Kur'an-ı Kerim'in "akl" lafzını ismi müfed veya çoğul isim olarak kullanmamış olması değerlendirilmeye değer bir husustur. Fakat mazi ve muzari siğalarında kullanmıştır.

Ayeti kerimeler şunlardır:

"Şimdi (ey müminler!) onların size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Oysaki onlardan bir zümre, Allah'ın kelâmını işitirler de iyice anladıktan sonra, bile bile onu tahrif ederlerdi."[183]

"İşte biz, bu temsilleri insanlar için getiriyoruz; fakat onları ancak bilenler düşünüp anlayabilir."[184]

" İşte Allah, düşünüp anlayasınız diye size âyetleri böyle açıklar."[185]

عقل kelimesi lügatte (ربط) manasındadır. Araplar (عقل الدابة) şeklinde kullanırlar. (العقال) kelimesi عقل diye isimlendirilir. Çünkü oraya buraya gitmesin diye kendisiyle deve bağlanır. Fuadın akıl diye isimlendirilme sebebi, insanın kendine zarar verek her şeyi akletmesinden kaynaklanmaktadır. Belki de akıl lafzının Kur'an'da isim olarak değil de fiil siygasında gelmiş olmasının hikmeti, aklın tefekkür, tedebbür ve taakkul diye isimlendirilen hareketindeki cevherinde gizlidir. Bu yüzden Allah (cc) bize Aklını çalıştırmayan ve kullanmayanın sanki aklını kaybetmiş biri gibi olduğuna işaret etmek için onu (akıl) varlığının gerçekleştiği halde (fiil) zikretmiştir.

---

181 **Fecr, 5.**

182 **Tûr; 32**

183 **Bakara; 75**

184 **Ankebût; 43**

185 **Nûr; 61**

Daha önce bahsi geçen husus bize şunu açıklamaktadır:

Fuad ve onun komutasında olan her şey (kulak, göz, hayl, dokunma, tat ve koku) kalbe yapışık vesilelerdir/organ. Kalp de onları istek ve hevasına göre hayır ve şerde kullanmaktadır.

Fuad kavramının Kur'an'daki tüm kullanımlarını detaylı bir şekilde araştırmayıncaya kadar, fuadın ruh için idrak edici bir kuvvetin ismi olduğunu kabul etmiyordum.

Eğer konunun uzamasından korkmasaydım bu meseleyi izah edecek tüm ayetleri burada verecektim. Fakat fuad kavramından maksadın akıl olduğunu açıkça izah eden bir ayeti vermek kafi gelecektir

"Musa'nın anasının yüreğinde yalnızca çocuğunun tasası kaldı. Eğer biz, (vâdimize) inananlardan olması için onun kalbini pekiştirmemiş olsaydık, neredeyse işi meydana çıkaracaktı."[186]

Ayeti kerime Hz. Musa'nın annesinin oğlunu tabuta koyup Nil Nehrine bırakırken ki şiddetli kaygı ve hüznünden bahsediyor. Burada Yüce Allah, onun annesini "aklının/gönlünün oğlu dışındaki her tür düşünceden boş olmakla" vasıflandırıyor. Ardından Yüce Allah, onun kalbine sekine indirerek onu güçlendirdiğinden bahsediyor.

Sonuç olarak insan batınının tanımı hakkında şunu söyleyebiliriz:

İnsanın Zahiri ve batını vardır. Zahiri insanın topraktan olan bedenidir. Batını ise insanın ruhudur. Nefis ruhun bedene giydirilmesinden sonraki ikinci ismidir. Çünkü nefis, cismi ve organlarıyla amellerle meş-

---

186 **Kasas; 10**

gul olduğundan dolayı medh ve zem ruha yönlendirilmeksizin sadece nefse yönlendirilir.

Kalp, ruh veya nefsin iradi yönünün ismidir. Konumu göğüstür/sadr. Fuad ise idrak etme yönünün ismidir. Merkezi baştaki beyindir. Kur'an- Kerim "nühye, lüb, hicr ve hilm" kavramlarının her birini vasıflarına göre fuad lafzına isim olarak kullanmıştır. Sadece fiili halleri dışında, "fuad" kavramı için "akıl" kelimesini kullanmamıştır. Sonra fuad ve ona uyan kulak, göz, dokunma, tatma ve koku duyularının her biri kalbe bitişik olup onları dilediği gibi kullanmakta ve yönlendirmektedir. Bu yüzden kalp nefis gibi, seçtikleri şeyler ile fuad ile ordusunun yönlendirmelerine göre hem methedilir hem de zemmedilir.

Aynı şekilde insanın zahirine yansır böylece onu ikrar, itaat ve ittiba ile tezyin eder

Yani kalbe yerleşmiş olan imanın nuru, insanın içine yansıdığı gibi aynı şekilde insanın dışına da yansımaktadır. Aynı şekilde bu iman ruh, kalp ve fuadı nurlandırdığı gibi aynı şekilde ceset ve organları da salih ameller ve şer'i davranışlarla süslemektedir.

Evet hak olan iman, kalbe yerleştikten sonra insanın içini nurlandırdığı gibi doğrudan insanın dışını da güzelleştirir. Şüphesiz, Kalpte olan her şey doğrudan cisme yansır. Bu somut bir şeydir. Öyle ki, hüzün, sevinç, sinir, rıza, korku ve güven gibi basit durumlarda bile insan tüm bu nefsi hallerin sonuçlarını arkadaşını çehresinde görmektedir.

Zahirin/dış tezyini pek çok yerde ortaya çıkmaktadır:

Birincisi: imanı ikrar ve imanı gerektiren her şeyde.

İkincisi: itaatte. Allah'ın Resulullah ve müminleri vasıflandrıdığı şeyi yerine getirmek için dini anlama da

itaat etmek. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Peygamber, Rabbi tarafından kendisine indirilene iman etti, müminler de (iman ettiler). Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine iman ettiler. «Allah'ın peygamberlerinden hiçbiri arasında ayırım yapmayız. İşittik, itaat ettik dediler..."[187]

Üçüncüsü: taatte. Yani dini pratiğe dökmede ile emir ve yasaklarını uygulamada taat. Kişisel, ailesel ve topumsal alanlarda dini somutlaştırmada. Kur'an-ı Kerim, pek çok yerde bu konuya vurgu yapmıştır. Öyle ki taat ile ilgil pek çok ayeti tekrar etmiştir. Yüce Allah ne zaman taatten bahsedip müminlere de bunu emretmişse, kendi taati ile Resulullah'ın (sav) taatini beraber zikretmiştir. Örneğin:

"...Kim Allah ve Resûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur."[188]

"Kim Allah'a ve Resûl'e itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, sıddîkler, şehidler ve salih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaştır!"[189]

"De ki: Allah'a itaat edin; Peygamber'e de itaat edin..."[190]

"Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlüne itaat edin, işittiğiniz halde O'ndan yüz çevirmeyin."[191]

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e ve sizden olan ulülemre (idarecilere) de itaat edin..."[192]

---

187 **Bakara; 285**
188 **Ahzâb; 71**
189 **Nisâ; 69**
190 **Nûr; 54**
191 **Enfâl; 20**
192 **Nisâ; 59**

Yüce Allah Resulullah ve müminleri, kendisine olan taatlerini (سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا) sözünü söylemekle vasıflandırmıştır.

Dördüncüsü: ittiba. Allah'ın emrettiği, Resulullah'ın uyguladığı ulemanın izlediği yol üzerinde şeriate bağılık ve uymada ittiba. Yüce Allah Resulullah'a kendi şeriatine uymasını emrederek şöyle buyurmuştur:

"Sonra da seni din konusunda bir şeriat sahibi kıldık. Sen ona uy; bilmeyenlerin isteklerine uyma."[193]

Ehl-i imanı kendilerine indirilene uymalarını emrederken de şöyle buyurmuştur:

"Rabbinizden size indirilene (Kur'an'a) uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşlerinden gitmeyin. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!"[194]

Taat ile ittiba kavrmları arasındaki fark sadece manalarının yönelmiş oduğu cihettedir. Taat kendisine itaat edilene yöneldiğinden Allah taati ya kendisine ve resulüne ya da sadece kendisine nisbet ederek zikredip müsümanlara taati emretmiştir. Bsadece bir defaya mahsus Kendisinin ve resuünün zikrinden sonra "ulu-emre" de izafette bulunmuştur. Bu izafe yapılırken de kendisine ve resuüne atfederek "taat" kelimesini tekrar etmemiştir. Bu konunun genişçe tafsili 3. Babın 3. Faslında ele alınmıştır.

Şİmdi de ulema arasında hakkında ihtiafın meydana geldiği bir meşeye değinmek istiyorum:

---

193 **Câsiye; 18**

194 **A'râf; 3**

İMAN VE ZAHİRİ AMELLER ARASIDAKİ İLİŞKİNİN KEYFİYETİ

Ameler iman dairesinin içinde mi yoksa dışında mı? yoksa imanın onsuz tamamanlanmadığı bir unsur mu yoksa onun sadece bir tamamlayıcısı mıdır? Müslümanar genel olarak bu mesele çerçevesinde 3 kısma ayrılmıştır.

İhmal edenler (muferrit)

Aşırıya kaçanlar (müfrit)

Her ikisinin arasını bulanlar

Bu üç kısma ve onların görüşlerine kısa bir şekilde değinip hangisinin doğru bir bakış açısı olduğunu ele alacağız.

İhmal edenler (muferrit)

Bu kısım zahiri amellerin imanla hiçbir alakasının olmadığını söylemektedirler. Bununla beraber imanın tek başına bir hakikat olduğunu iddia ediyorlar. Bunun neticesinde tüm Müslümanların bu hakikatte eşit olduğu görüşünü kabul etmektedirler. Bu kısma göre küfre hiçbir taatin fayda vermediği gibi imana da hiçbir günah zarar vermez. Bu kısımdakiler İslam tarihinde şu isimlerle anılmıştır:

Cehmiyye (Cehm b. Safvan)

Murcie. Bu taife de pek çok kısma ayrılmıştır. Bu taife şu vasıfta ortak bir kanıya varmışlardır ki onlar göre “amel imandan sonra olur” (تأخير العمل عن ا لإيمان).

Yani bunlar imanı amelden ayrı (müstakil) bir şey olduğuna itibar ederler. İşte bu vasıftan dolayı “murcie” diye vasıflandırılmışlardır.

Murcie kelimesi Arapçada (أرجا الأمر يرجؤه اي يؤخره) babından meydana gelmektedir.

Aşırıya kaçanlar (müfrit)

Bu kısım bir önceki kısmın aksini düşünüyorlar. Öyle ki her ameli imanın olmazsa olmaz bir unsuru, sahih olmasının bir şartı olarak görmektedirler. Binaenaleyh büyük günah işleyen her Müslüman (bir vacibi terk eden ya da bir haramı işleyen) iman dairesinden çıkmıştır. Öyleyse bunlara göre günahlar imana çok zarar vermektedir. Hatta her günah bile imanı yok eder ve kendi sahibini iman ve İslam dairesinden çıkarır. Tarihte bu görüşlere sahip olanlar şu isimlerle anılmıştır:

Hariciler

Mutezile

Bu ikisi arasındaki fark, imana farklı açılardan bakmalarından kaynaklanmaktadırç Hariciler büyük günah işleyen her Müslümanın iman dairesinden çıkıp kâfir olduğunu, mutezile ise büyük günah işleyeni ne mümin sayarlar ne de kâfir olduğunu söylerler. Bu durumda olan iman ile küfür arasında bir konumdadır. Bu fikir Mutezile'nin beş esaslarından bir tanesidir.

Mutezilenin beş esası

Tevhid

Adalet

El-menziletu beyne'l-Menzileteyn

Vaad ve el-vaid

Emri bil'l-Maruf ven'n-Nehyi ani'l-münker

Her ikisinin arasını bulanlar

Bunlar tarihte ümmetin çoğunluğunu temsil eden kısım olup daha önce zikredilen iki grubun ortasında bir konumdadırlar. Bu görüştekiler diğer iki ekolü kabul etmemektedirler. Bu görüşe göre salih amellerin imanla kuvvetli bir bağının olduğunu söylüyorlar. Bu ölçü -yani amellerin imanla irtibatlı olması- uemanın

kendi aralarında üzerinde ittifak ettiği ölçüdür. Aralarında ihtilaf ettikleri hususu ise birazdan ele alacağız.

Bu görüşe göre ki bu görüş genel olarak vasat ve doğru olan görüştür. Çünkü amelerin yapılması veya terkinde imanda olumlu ve olumsuz bir tesir oluşur. Ulemalar bu bakış açısını "iman artar ve azalır; taat ile artar, günahla azalır" şekinde ifade etmişlerdir.

Ulemanın üzerinde ihtilaf etmiş olduğu durum ise şudur:

Ameller sadece imanın tamamayıcısı mı yoksa onu oluşturan unsur mudur? Yapılması gereken hususlar ile kaçınılması gereken fiilerin organlarla meydana gelmesi imanın kemali için şart mı? Onlar olmadan da iman olur mu? Yoksa sadece imanın varlığı için şart olup ameller olmadan gerçekleşmez ve tamamlanmaz mı?

Bazı ulemalar birinci görüşü, bazıları da ikici görüşe yönelmiştir. her iki kısımda kendi görüşlerini ispat etmek içn deliller getirmiştir. Bana göre bu hususu ele almaya gerek yoktur.

Şimdi ise konuyu ele almanın zamanı geldi:

Kuran-kerim de geçtiği üzere zikrettiğimiz hususları Allah'tan yardım dileyerek şöyle ele alıyorum:

Kur'an ayetlerinin imanın konumunun kalp olduğunu açıklamasına binaen diyoruz ki, iman sadece kalbe yerleşir ve insan varlığında onun başka yeri yoktur.

Ayeti kerimelerden anlaşıldığı üzere imanın akli ve kalbi köklerine bağlı olarak onun lisanda (ikrar vb.) ve organlarla yapılan fiillerin eser ve sonuçlarının ortaya çıktığı görülmektedir. Yüce Allah bu netice ve sonuçların bir kısmını iman diye isimlendirmiştir.

Yüce Allah müslümanlara يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا diye hitap ettiğinde onlara İslam şeriatini ve fiillerini beyan edip sınırlandırmıştır. Bu onların sorumlu oldukları amelleri yerine getirmeden önce bile iman sahibi olduklarına delildir.

Bu üç hakikate binaen diyoruz ki:

İmandan ilk ortaya çıkan insanın irade, kesbiyle, Allah'ın lütuf ve teysiriyle kalbe giren nurani hakikattir. Ancak iman kalbe girer girmez iman hakikatiyle (kalbin amelleri) içini nurlandırmaya, salih amel ve taat ile de dışını tezyin etmeye başlar.

İman kalpte varolduğu sürece, imanın tesir ve meyvelerinden geri duramaz. Bu, onun için nerde olursa olsun gölge gibidir. Nasıl ki gölge bir şeyden ayrılmaz, güneş ve ay arasında ayrılma olmuyorsa ve onlardan çıkan nur ve aydınlık da onlardan ayrılmıyorsa aynı şekilde amellerin iman ile ilişkisi de bu şekildedir.

Ancak salih ameller ya da taat ve ittiba her ne kadar iman için genel olarak gerekli olsa da hepsi hakkında tek hüküm verebilmek için bunların hepsi aynı derece ve aynı seviyede değildir.

Ancak bir kısım var ki imandan geri kalması ne durumda olursa olsun asla mümkün değildir. Bunlar Allah'ın farklı siğalarla iman diye isimlendirdiği veya imanın varlığının zorunlu şartı kıldığı imanın unsurları diye isimlendirdiğimiz ameller ve neticelerdir.

Bu çeşit amellerin varlığı (taat) imanın varlığına şart olarak kabul edilir. Yani ameller olmadan iman olmaz.

Bazı ameller (taat) sadece imanı tamamlayıcı şarttırlar. Bunlar imanın varlığının şartı değildir. Bu kısım amelleri Yüce Allah ne iman diye isimlendirmiş ne de varlığına şart kılmıştır.

Bir kısım ulema imandan kaynaklı meydana gelen fiilleri üç kısma ayırmıştır:

İmanın varlığını şartı olan –yani imanın aslı veya mutlak iman- bu kısma “aslu’l-Amel” diye isimlendirme yapmıştır.

Vacip imanın kemal şartı olan kısım

Müstehap iman veya mutlak imanın kemal şartı olan kısım

Aslu’l-İman veya mutlak iman imanın en az ve an aşağı sınırı olup insanın mümin diye kabul edilmesinin şartıdır. Bu yüzden kişi ahrette bununla cennete girer. Bu çeşit iman sahibini büyük günah işlemekten alıkoymaz.

Vacip iman, sahibini büyük günah işlemekten alıkoyan veya hatalı sahibini tüm günahlarının bağışlanması için nasuh tevbeye yönlendiren imandır. Bu yüzden kişi bununla ahirette cezalndırımada cennete girer.

Büyük günah (el-Kebire): kendisine kitap ve sünnette dünyevi ceza veya uhrevi tehditi belirtilmiş olan, yasakları yapmak ve emredileni terkten oluşan her günahtır.

Müstehab veya mutlak iman sahibini küçük günahları yapmaktan ve müstehap ile mendup fiilleri terk etmekten koruyan imandır. Bu, imanı en yüce ve en faziletli kısmıdır. Her müminin ahirette iman, taat ve ihsanı ölçüsünde sevabı vardır.

KİŞİYİ NEFSİ FAZİLET VE AHLAKLA TEZYİN EDER.

Salih ame, taat ve ittiba kavramları da aynı şekilde nefsi fazilet ve ahlak meselesi kapsamaktadır. Ancak ben önemini vurgumak için tek tek zikrettim.

Nefsi faziletten kasıt saf, muttaki müminin nefsinde imanın neticeleri olan batini yüce ve övülmüş adetlerle hasletlerdir. Bunlar da ister insanın rabbi ile kendisi ya da diğer insanlarla arasındaki irtibat olsun eşittir. Üçüncü babın birinci faslında bu konuyu açıkladığımızdan dolayı konuyu oraya devrediyor ve onunla ilgili izahatı burada terkediyoruz.

Aynı şekilde ahlaki faziletlerden kastettiğimiz müminlerin insanlarla olan ilişkilerinde imanın bir neticesi olarak ortaya çıkan yüce ve güzel ahlaktır. Bu konu hakkında açıklmayı birinci fasıl ve üçüncü babın ikinci faslında bahsetmiştik.

Resuullah (sav) müminin ahlakını imanına kriter/ölçü kılmıştır. Öyleki kendisi bu husuta şöyle buyurmuştur:

"Müminlerin iman bakımından en mükemmeli ahlakı en güzel olanıdır. Ahlakı en güzel olanınız da kadınlarına en güzel davrananınızdır.[195]

Aynı şekilde imanı hayırlı olmanın sebebi kılmıştır. Bu hususta da şöyle buyurmuştur:

"Sizin en hayırlınız ahlakı en güzel olanınızdır."[196]

---

[195] Tirmzi 1162, hasan sahih bir hadistir.

[196] Buhari, 3559, müslim 2321.

IŞIĞIYLA ETRAFINI VE UZAĞINI AYDINLATAN GÜNEŞ GİBİDİR

Bu taat ve amelin iman ile irtibatının nasıl olduğunu açıklayan bir misaldir. Çünkü biz imanı güneşe, taat ve itaatte ortaya çıkan eser ve sonuçlarını da ışınlarına benzetiyoruz. GüneşİN ışınsız olması mümkün olmadığı gibi aynı şekilde iman ancak eser ve sonuçlarıyla vardır. Her biri birbirinin parçası olduğundan asla birbinden ayrılmazlar.

İmanın tarifinin konusun sonunda başka önemli bir meseleye değinmek istiyorum. O mesele şudur: imanın varlığı için özelde ve genelde şart olan eser ve sonuçların şart olmasının hükmü kişiden kişiye hatta farklı durumlardabile bir kişi için de değişiklik arz etmektedir. Bu mücmel iman ve mufassal iman terimerden kasdedilendir. Bunun sebebi şeri sorumluluğun güç ve takate göre olmasındandır. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar...!"[197]

Başka bir ayette de şöyle buyurmaktadır: فَاتَّقُوا اللّٰهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ

"O halde gücünüz yettiğince Allah'a isyandan kaçının..." (Tegâbün; 16)

Binaenaleyh her kim ki bazı vacipleri veya bazı yasakları barındıran şeri hükümlerin bilgisini herhangi bir ihmal veya kasıt olmaksızın kendisine verilen gücü kullanmasına rağmen vaciplerden bir vacibi terkeederse veya hükmünü bilmediği haram olan birşeyi yaparsa

---

197 **Bakara; 286**

günahkâr sayılmaz. Bu yüzden hesaba çekilmez ve cezalandırılmaz.

Bu vacip ve muharrematları belirleyen şeri hükümler inmeden önce Mekke döneminde Allah'ın Müslümanları(mümin) diye tabir etmesinin sırrıdır. Bu şimdi de geçerli olan bir husustur. Çünkü ehli imandan bir kişi; bir vacibi yerine getirmeksizin veya haramdan kaçınmaksızın, bilgisizlik, ikrah veya zorlamadan dolayı bir duruma düşerse kalbinin kendisiyle mutmain olduğu, içinin nurlandığı ve dışının da güzelleştiği imanına zarar vermez.

İmanın tarifi bağlamında tüm bu zikrettiğimiz hususları şöyle özetleyebiliriz: imanın özel/has bir varlığı olup konumu da kalptir. İmanın genel bir varlığı olup kişinin dış görünüşünde ortaya çıkmaktadır. Konumu kalp olan özel imanda, ikrah durumunda hatta ölüm yaklaştığında bile insanın her halde mümin olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Çünkü herhalde bu çeşit imana sahip olma fırsatı insana verilmiştir. Ancak iman konusundaki genel imana istisna haletinde müsamaha vardır. Bu her halde uygulanabilir olan has çeşitten değildir. Allah teala insanları uygulamayacağı ve mümkün olmayan şeylerle sorumlu tutmaz. Nasıl ki Allah teala şöyle buyuruyor:

"...Allah sizin için kolaylık ister, zorluk isteme."[198]

198 **Bakara; 185**

ALTINCI BÖLÜM
KÜFRÜN TARİFİ

Küfür kavramını Kur'an-ı Kerim ışığında tarif etmeye çalışacağız.

KÜFÜR: insanın bizzat ve şeytanın güzelleştirmesiyle kesbettiği konumu kalp olan zülmettir. İnsanın kalbini dalalet ve tekzip ile karartır. Karanlığıyla herşeye hükmeden simsiyah bir gece gibi dışını ise tuğyan, yüz çevirme, isyan, nefsi ve ahlaki ayıplara bürünmekle çirkinleştirir.

1.KÜFÜR: İnsanın Bizzat Ve Şeytanın Güzelleştirmesiyle Kesbettiği Zulmettir.

Allah'ın kitabında nur diye tabir edilen imanın tersine küfrü zulmet olarak tabir etmemizin sebebi Allah'ın kitabında birçok ayette bu tabirin küfür için kullanılmasıdır. Bu ayetler de şunlardır:

"Ölü iken dirilttiğimiz ve kendisine insanlar arasında yürüyebileceği bir ışık verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde kalıp ondan hiç çıkamayacak durumdaki kimse gibi olur mu?"[199]

"Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların dostları da tâğuttur, onları aydınlıktan alıp karanlığa götürürler. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar."[200]

"Elif. Lâm. Râ. (Bu Kur'an), Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa, yani her şeye galip (ve) övgüye lâyık olan Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır." (İbrâhîm; 1)

İnsanın küfrü bizzat kesp etmesi ve küfürle kalbini zulmete koyması, insanın kâfir yapan şeydir. Bu hususu daha önce açıklamıştık. Biz burada bu ayetlere işaret ederek iktifa edeceğiz:

"Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar. Herkesin kazandığı (hayır) kendine, yapacağı (şer) de kendinedir. Rabbimiz! Unutursak veya hataya düşersek bizi sorumlu tutma. Ey Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır bir yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği işler

---

199 **En'âm; 122**

200 **Bakara; 257**

de yükleme! Bizi affet! Bizi bağışla! Bize acı! Sen bizim mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et!"[201]

Ayeti kerimede geçen (كَسَبَتْ) ve (اكْتَسَبَتْ) sözlerinin çağrıştırdığı anlamdan maksat iman ve taatin kesbi bir durum olduğunu ifade etmektir. İktisab kavramından kasdedilen ise günah ve küfür işlemedir. Bu durumu şu şekilde izah edebiliriz: (لَهَا) kablindeki لَ harfi faydaya, (عَلَيْهَا) kavlindeki عَلَي harfi de zarara delalet etmektedir. Şüphesiz iman ve taat fıtrata uygun olmalarından dolayı fıtrata ter olan küfür ve masiyette oranla kesbi daha kolaydır.

" Öyle ise dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin"[202]

"Semûd'a gelince onlara doğru yolu gösterdik, ama onlar körlüğü doğru yola tercih ettiler. Böylece yapmakta oldukları kötülükler yüzünden alçaltıcı azabın yıldırımı onları çarptı."[203]

Şeytanın küfrü kâfire süslendirmesi ve sevdirmesi şeytanın asıl vazifesidir. Bunu Kur'an-ı Kerim pek çok ayeti kerimede beyan etmektedir. Kast edilen ayetlerin bazıları şunlardır:

"Allah'a andolsun, senden önceki ümmetlere de (peygamberler) göndermişizdir. Fakat şeytan onlara işlerini süslü gösterdi de (iman etmediler). İşte o, bugün onların velisidir. Ve onlar için elem verici bir azap vardır."[204]

---

201 Bakara; 286
202 **Kehf; 29**
203 **Fussilet; 17**
204 **Nahl; 63**

"(İblis) dedi ki: Rabbim! Beni azdırmana karşılık ben de yeryüzünde onlara (günahları) süsleyeceğim ve onların hepsini mutlaka azdıracağım!"[205]

"Kötü işi kendisine güzel gösterilip de onu güzel gören kimse (kötülüğü hiç istemeyen kimseye benzer) mi? Allah dilediğini sapıklığa yöneltir, dilediğini doğru yola iletir. O halde onlar için üzülerek kendini helak etme. Allah onların ne yaptıklarını biliyor."[206]

İnsanların saptırılması ve küfre düşürülmesinde şeytanın herhangi bir zorlaması ve baskısı söz konusu değildir. Bilakis onun tek gücü şerre davet ve vesvese de kendini göstermektedir. Yüce Allah iblisten bahsederken şöyle buyurmaktadır:

"(Hesapları görülüp) iş bitirilince, şeytan diyecek ki: «Şüphesiz Allah size gerçek olanı vâdetti, ben de size vâdettim ama, size yalancı çıktım. Zaten benim size karşı bir gücüm yoktu. Ben, sadece sizi (inkâra) çağırdım, siz de benim davetime hemen koştunuz. O halde beni yermeyin, kendinizi yerin. Ne ben sizi kurtarabilirim ne de siz beni kurtarabilirsiniz! Kuşkusuz daha önce ben, beni (Allah'a) ortak koşmanızı reddettim.» Şüphesiz zalimler için elem verici bir azap vardır."[207]

205 **Hicr; 39**
206 **Fâtır; 8**
207 **İbrâhîm; 22**

2. Küfrün Konumu Kalptir

Bu daha önce açıkladığımız bir husus olduğundan tekrar etmeye ihtiyaç yoktur. Fakat kısaca şöyle bir izahatta bulunabiliriz:

Kalb, nefsin ve ruhun irade, yönetim ve yönlendirme merkezi olduğundan sahibinde iman nuru meydana geldiğinde kendisinin dünya ve ahiret menfaatinin sebebi olan Allah'ın rızasına yönelir. Ancak kalbine küfrün zulmeti musallat olduğunda ise küfrün istikameti bellidir. Şair bununla ilgili şöyle diyor:

و من جعل الغراب له دليلا

يمر به على جيف الكلاب

Her iki halde de hür insanın iradesi, kalpten edindiği bir yönlendirmedir.

3.İnsanın Kalbini Dalalet ve Tekzip İle Karartır

Nasıl ki iman nuru mümin insanın üzeeinde yansıyorsa aynı şekilde küfrün zulmeti de kâfir insanın üzerinde etki etmektedir. Kalp küfür sonucu siyahlaşıyor.

Tekzip tasdikin zıttı olduğu gibi, Dalalet de yakin ve tuma'ninenin bir arada toplandığı hidayetin zıttıdır. Dalallet manevi küfrün en önemli özelliğidir. Dalalet küfürün en kötü neticesi ve sonucudur. Çünkü kâfir hem kendini hem de rabbini kaybetmiştir. Her kim rabbini unutursa Allah da ona nefsini unutturur. Bu hususta yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Allah'ı unutan ve bu yüzden Allah'ın da onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Onlar yoldan çıkan kimselerdir."[208]

Ayeti kerimede geçen "fısk" kavramından maksat, dinden, akıldan ve fıtrattan kessin bir şekilde çıkmaktır. Çünkü küfür, insanı Allah'ın yarattığı fıtrattan, sağduyudan, hak dinden başka bir hale dönüştürüp uzaklaştırır. Sonuç olarak kâfir, küfrünün kendisine verdiği cürretle şahsiyetsiz, akılsız ve basiretsiz bir kimliğe bürünüyor.

Böyle biri

Nereden geldiğini

Niçin gönderildiğini

Kendisini kimin getirdiğini

Nereye gideceğini vb. soruların cevabını bilmez.

---

[208] **Haşr; 19**

4.Dışını İse Tuğyan, Tevelli (Yüz Çevirme), İsyan, Nefsi Ve Ahlaki Ayıplara Bürünmekle Çirkinleştirir.

Tuğyan, yüz çevirme ve isyanda Kalbe egemen olmuş kalp, batını/iç karanlığa boğduğu gibi, aynı şekilde insanın dışını da çirkinleştirir.

Tuğyan, yaratıcı olan Allah'a rağmen haddi aşmaktır. Bu hususta yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

Gerçek şu ki, insan kendini kendine yeterli görerek azar. Kuşkusuz dönüş Rabbinedir"[209]

İnsanın, halik, Rezzak olan rabbine ihtiyacı olmadığı kanısına varması küfürden kaynakı dalaletten kaynaklanmaktadır.

Tevelli (yüz çevirme), Allah'a itaatten yüz çevirmektir. Her kim rabbine karşı haddini aşıp kibirllenirse o Allah'a itaate yüz çevirmiştir. Bu hususta yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"İşte o, (Peygamber'in getirdiğini) doğru kabul etmemiş, namaz da kılmamıştı. Aksine yalan saymış ve yüz çevirmişti."[210]

İsyan, ister vacipleri terk olsun ister haramları işlemek olsun yapılan günahtır. Bu yüzden Yüce Allah ehl-i imanı en büyük nimet olan imanla ve onu hayatlarındaki etkisi ile beraber zikredip şöyle buyurmuştur:

Hem bilin ki, içinizde Allah'ın elçisi vardır. Şayet o, birçok işlerde size uysaydı, sıkıntıya düşerdiniz. Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize sindirmiştir. Küfrü, fıskı ve isyanı da size çirkin göstermiştir.

---

209 **Alak Sûresi 6- 7**
210 **Kıyâmet Sûresi (31 - 32)**

İşte doğru yolda olanlar bunlardır. Bu, Allah'tan bir lütuf ve nimettir. Allah alîmdir, hakîmdir."[211]

"Nefsi ve ahlaki ayıplara bürünmek" kaydından kast edilen şirk, kibir haset ve bunların dışındaki yerilen şeylerin ortaya çıkmasıdır. Bunlar ister insan ve rabbiyle alakalı ister kendisi ve diğer insanlarla alakalı olsun. Aynı şekilde cimrilik, gurur, yalan ve bunların dışındaki görünen kötü ahlakların ortaya çıkması da kâfir insanın vasıflarındandır.

[211] **Hucurât Sûresi 7 - 8**

5.Karanlığıyla Herşeye Hükmeden Simsiyah Bir Gece Gibi

Bu küfrün kâfir insanda etkisinin keyfiyetini açıklayan bir örnektir. Çünkü küfür, kuşatıcı karanlığıyla herşeyi saran zifiri gece gibidir. Gerçekte öyle olmadığı halde, dünya herşeyiyle siyah içinde siyah olarak görünür. Ancak herşeyi asli renginden koparıp kendi rengine çeviren, şekil ve sonuçlarını yok eden karanlık gibi küfür de insanın fıtratını ve şahsiyetini altüst edip onu ters yüz edilmiş ve silik bir mahlûkata çevirir. Yüce Allah putlara ibadete dalıp sapıtan Hz. İbrahim'in kavminden şu şekilde bahsetmektedir:

"Sonra tekrar eski inanç ve tartışmalarına döndüler..."[212]

Yüce Allah'ın insanı en güzel şekilde yarattıktan sonra, kâfir insanın geri dönme ve meshedilmesi gibi ne çeşit bir geri dönme ve silinme vardır.

"Senin şânını ve ününü yüceltmedik mi?"[213]

"Andolsun, biz cinler ve insanlardan birçoğunu cehennem için yaratmışızdır. Onların kalpleri vardır, onlarla kavramazlar; gözleri vardır, onlarla görmezler; kulakları vardır, onlarla işitmezler. İşte onlar hayvanlar gibidir; hatta daha da şaşkındırlar. İşte asıl gafiller onlardır."[214]

Bu hayvanın hayvan olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak insanın insana dönüşmesi rabbinin kendisine belirlemiş olduğu fıtri vazifesi olan kulluğu yerine getirmesiyle mümkündür. Bu durumda insan hayvana dönüşmez.

---

212 **Enbiyâ; 65**

213 **İnşirâh : 4**

214 **A'râf; 179**

YEDİNCİ BÖLÜM
İMANIN DÜNYEVİ SEMERELERİ

Müminin hayatında imanın dünyevi semere ve sonuçarının çok olduğu kessindir. Bu imanın tüm hayır ve bereketlerin kaynağı olmasındandır. Nasıl olmasın ki! İman Rahman Rahim, Cevvad ve Kerim oan Allah ile irtibatın ta kendisir. Allah ile irtibatlı olanın her hayır ve berekete mahal ve ehil olması nasıl mümkün olmasın ki!

Bu yüzden-eğer asla muhal olan bir şey değilse- imanın bereket ve sonuçlarının müminin hayatında ferdi ve toplumsal alanda sayılması gerçekten de zordur. Ancak biz yine de gücümüz yettiğince bu sonuç ve semerelere derç edebildiğimiz kadar derç etmeye çalışacağız. Iman için şart, zaruret ve mukevvin olan hususlar ile bunlar gibi olmayan hususlar arasında da fark koymayacağız. Çünkü her ikisi arsındki toplayıcı müşterek "dereceleri ve imanı açıklama da konumu ne olursa olsun imanın semere ve sonuçları olmasıdır.

Biz iman başlığı altında sadece Ehl-i imanın sıfat, tutum ve ameleri gibi hususlarla ilgili yüce Allah'ın zikrettikleriyle iktifa edeceğiz. Bunların dışında Yüce Allah'ın başka başlıklar altında zikretmiş olduğu başka sıfat ve tutumlara da değinmeyeceğiz. Mesela;

(Abdur'-rahman), (el-Muttakin), (Müslümanlar), (El-Ebrar) gibi. Bundan maksadımız evvela konunun çok fazla dallandırılmaması, saniyen tüm bu vasıfların hepsini (el-Mü'minin) başlığı altında toplayacağımızdan dolayıdır. İnşallah.

Ayrıca (ibadet), (takva), (İslam), (ihsan), (berr) vb. hususların hepsi imanın eser ve neticelerinden olduğundandır.

İmanın –daha önce de açıkladığımız üzere- çeşitli/enva' olduğu aşikârdır. Ayrıcaimanın her çeşit veya derecesinden, miktarına ve derecesine göre eser ve sonuçlar meydana getirmektedir. Bununla ilgili Yüce Allah şöyle buyurduğu gibi:

"Herkesin yaptıkları işlere göre dereceleri vardır. Rabbin onların yaptıklarından habersiz değildir.[215]

Şimdi ise imanın eserlerini ayetlerlerle ve Kur'ani cümlelerle beraber bu çizelgede vereceğiz.

215En'âm, 6/132.

AYET	İMANİ ESER VE SEMERENİN ÇEŞİDİ	SIRA
"Allah iman edenlerin velîsidir; onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlerin velileri ise sahte tanrılardır; onları aydınlıktan çıkarıp karanlıklara sokarlar. İşte bunlar ateşliklerdir, bunlar orada devamlı kalıcıdırlar." (Bakara; 257)	Allah'ın dostluğu Karanlıklardan aydınlığa geçmek	1 ve 2
Rableri, inanmaları sebebiyle yol gösterir; nimetlerle dolu cennetlerde onların bulundukları yerin altından ırmaklar akar." (Yûnus; 9)	Hidayet	
İman edenler ise en çok Allah'ı severler. (Bakara; 165)	En çok Allah'ı sevmek	4
"İman edip iyi dünya ve âhiret için yararı işler yapanlara gelince, halkın en hayırlısı da onlardır." (Beyyine; 7) "Onların rableri katındaki ödülleri, altından ırmaklar akan, içinde devamlı kalacakları adn cennetleridir. Allah on-	Sadece Allah'tan korkmak (haşyet) Haşyet ile havf arasındaki fark, haşyette korku ile beraber saygı/ta'zim da vardır.	5

lardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte bu, rabbini sayıp O'ndan korkanlar içindir." (Beyyine; 8)		
"İmanlarına iman katsınlar diye müminlerin kalplerine huzur ve güven aşılayan da O'dur. Göklerin ve yerin askerleri yalnız Allah'a aittir ve Allah her şeyi bilmekte, yerinde yapmaktadır." (Feth; 4)	Kalbe sekinenin inmesi	
"Bunlar, iman edenler ve Allah'ı zikrederek gönülleri huzura kavuşanlardır. Bilesiniz ki gönüller ancak Allah'ı zikrederek huzura kavuşur." (Ra'd; 28)	Kalbin Allah'ın zikriyle huzura kavuşması/tuma'nine Tumanine ie sekinenin farkı; sekine ansızın kalbe iner ve tumanine gibi süreklik arzetmez. Bunun bilinen bir sebebi yoktur.	7
"Ey iman edenler! Allah'a karşı gereği gibi saygılı olun ve ancak Müslüman olarak can verin." (Âl-i İmrân; 102)	Takva	8
Yûnus Sûresi (63- 64) Onlar ki, iman etmişler ve takvâya ermişlerdir, işte onlara hem bu dünya hayatında hem de	Müjde Resulullah müdeyi kişinin gördüğü veya kişiye gösterilen salih rüya olarak tarif et-	9

âhirette müjdeler olsun! Allah'ın sözlerinde değişme olmaz; (öyleyse) en büyük kazanç budur. (63-64)	miştir.	
"İman edip din ve dünyaya yararlı işler yapanların, rablerinden gelmiş bir gerçek olarak Muhammed'e indirilene inananların ise günahlarını affetmiş ve durumlarını düzeltmiştir." (Muhammed; 2)	Günahları affetme Kalbin ıslahı	10 ve 11
"Ey iman edenler! Allah'a yardım ederseniz O da size yardım eder ve ayaklarınızı sağlam bastırır." (Muhammed; 7)	Düşmanlara karşı zafer Ayakların sağlam basması	12 Ve 13
"Gerçek şu ki o şeytanın, iman etmiş olanlar ve rablerine dayanıp güvenenler üzerinde bir hâkimiyeti olamaz." (Nahl; 99)	Şeytanın insanlara hâkimiyet kuramaması	14
"Sonra peygamberlerimizi ve iman edenleri kurtarırız. İşte böyle; inananları kurtarmak bize düşer." (Yûnus; 103)	Problemlerden ve zorluklardan kurtuluş	15
"O ülkelerin insanları inansalar ve günahtan sakınsalardı, elbette onların üstüne gökten ve	Yer ve göğün bereket kapılarının açılması	16

yerden nice bereket kapıları açardık. Fakat yalanladılar; biz de ettikleri yüzünden onları yakalayıverdik." (A'râf; 96)		
"İman edip dünya ve âhiret için yararlı işler yapanlara gelince, rahmân onlar için (gönüllerde) bir sevgi yaratacaktır." (Meryem; 96)	İnsan, cin ve melekleri sevmek	17
Hâlbuki asıl güç ve izzet Allah'ındır, resulünündür, müminlerindir; fakat münafıklar bunu bilmezler!" (Münâfikûn; 8)	İzzet/ güç (……….)	18
" eğer inanmışsanız şüphesiz en üstün olan sizsiniz." (Âl-i İmrân; 139)	Üstünlük ve yücelik	19
"Gevşeklik göstermeyin, üzülmeyin; eğer inanmışsanız şüphesiz en üstün olan sizsiniz." (Âl-i İmrân; 139)	Düşmanlardan korkmama (kişiyi öne atılması gereken zorunlu durumlarda geride bırakan korkuya bürünmemek)	20
"Müminlerden bir kısmı Allah'a verdikleri sözü yerine getirdiler, kimileri onun yolunda can verdiler, kimileri de ecellerini bekliyorlar; (vaadlerini) asla değiştirmediler."	Allah'a verilen söze sadık kalmak ve kişinin konumunu değiştirmemesi	21

(Ahzâb; 23)		
"Âyetlerimize gerçekten iman edenler ancak o kimselerdir ki, bunlarla kendilerine öğüt verildiğinde büyüklük taslamadan secdeye kapanırlar ve rablerini hamd ile tesbih ederler." (Secde; 15)	Allah'ın ayetleri anıldığında, Allah'a secde etmek, onu hamd ile teşbih etmek ve büyüklük taslamamak	22 23 24
İsrâ Süresi (107 - 109) De ki: "Siz ona inanın veya inanmayın, şu bir gerçektir ki, bundan önce kendilerine ilim verilen kimselere (Hakk'ın kelâmı) okununca derhal yüzüstü secdeye kapanırlar. (107) Ve "Rabbimizi tesbih ederiz, rabbimizin vaadi mutlaka yerine getirilir" derler. (108) Ağlayarak yüzüstü yere kapanırlar; Kur'an onların saygısını arttırır. (109)	Ağlamak Allah'ın ayetleri anıldığında, secde halinde huşunun artması	25 ve 26
"Peygamber'e indirileni dinledikleri zaman hakikate dair bilgileri bulunduğundan dolayı gözlerinden yaşlar boşandığını görürsün. Derler ki: "Rabbimiz! İman ettik, bizi hakka şahitlik edenlerle beraber yaz." (Mâi-	Hatemu'l-Enbiyanın getirdiği hak bigiden dolayı gözlerden yaşların akması	

de; 83)		
"Şüphesiz o, müminler için bir hidayet rehberi ve bir rahmettir." (Neml; 77)	Kur'an'ın hidayet ve rahmet olması	28 ve 29
" De ki: "O, inananlar için bir rehber ve şifadır." (Fussilet; 44)	Kur'an'ın şifa olması	30
"Kendilerine okunan bu kitabı sana göndermiş olmamız onlara yetmiyor mu? Elbette inanan bir topluluk için onda rahmet ve ibret vardır." (Ankebût; 51)	Kur'an'ın ibret olması	31
"Orada apaçık deliller, İbrâhim'in makamı vardır. Oraya giren emniyette olur. Gitmeye gücü yetenin o evi ziyaret etmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse bilmelidir ki, Allah bütün âlemlerden müstağnidir." (Âl-i İmrân; 97)	Kur'an'ın müjde olması	32
"Şüphe yok ki, Allah herhangi bir şeyi, bir sivrisineği, hatta onun da ötesindekini misal vermekten utanıp çekinmez. Bunun karşısında iman edenler onun, Allah'tan gelen gerçek olduğunu	Kur'an'ın emsallarının ince sırlarını ve amaçlarını anlama	33

bilirler..." (Bakara; 26)		
Kasas Sûresi (52 - 54) Bundan önce kendilerine kitap verdiğimiz kimseler (bir kısmı) buna da iman ederler. (52) Onlara Kur'an okunduğu zaman, "Ona iman ettik, şüphesiz o rabbimizden gelmiş gerçeğin kendisidir. Esasen biz bundan önce de rabbimize boyun eğmiştik" derler. (53) İşte (baskılara karşı) sabretmelerinden ötürü onlara mükâfatları iki defa verilecektir. Onlar kötülüğü iyilikle savarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan da Allah rızâsı için harcarlar. (54)	Kötülüğü iyiylikle savma	34
"Allah gökleri ve yeri hikmet ve fayda esasına göre yarattı. Şüphesiz, inananlar için bunda ibret vardır." (Ankebût; 44)	Yerin ve göğün yaratılış hikmetini, Allah'ın hak olduğunu ve her ikisini de yaratanın Allah olduğunu idrak etme	35
"Göklerde ve yerde inananlar için önemli işaretler vardır." (Câsiye; 3)	Allah'ın rububiyet, ulûhiyet, esma ve sıfatlarını ele alan ayetleri müşahede etme	36
"Semanın boşluğunda buyruk altına sokulmuş	Semanın boşluğunda buyruk altına sokul-	37

kuşları görmüyorlar mı? Onları (boşlukta) Allah'tan başkası tutmuyor. Kuşkusuz bunda inanan bir topluluk için ibretler vardır." (Nahl; 79)	muş kuşlarda Allah'ın azametine ve rahmetine dalalet eden ayetleri müşahede etme	
"Dinlensinler diye geceyi yarattığımızı, gündüzü de aydınlık kıldığımızı görmediler mi? İman eden bir kavim için elbette bunda ibretler vardır." (Neml; 86)	Gece ve gündüz olgusunda Allah'ın rububiyet ayetlerini müşahede etme	38
"Görmezler mi ki Allah rızkı dilediğine bol veriyor, dilediğininkini de kısıyor? Kuşkusuz bunda iman eden kimseler için ibretler vardır." (Rûm; 37)	Rızkın bol verilmesinde Allah'ın ayetlerini ve rububiyetinin alametlerini müşahede etme.	39
"Müminler ancak, Allah'a ve resulüne iman eden, sonra şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallları ve canlarıyla cihad eden kimselerdir. İçleri dışları bir olanlar işte bunlardır." (Hucurât; 15)	Mal ve canla Allah yolunda cihad etme	40
"Müminler ancak kardeştirler..." (Hucurât; 10)	Sadece ehli imanla samimice kardeş ve dost olma	41 ve 42
"Allah'a ve âhiret gününe iman eden bir topluluk-	Kâfirleri dost edinmeme	43

ğun, Allah'a ve peygamberine düşmanlık eden kimselere -babaları, oğulları, kardeşleri yahut diğer akrabaları da olsa- sevgiyle bağlandıklarını göremezsin. (Mücâdele; 22)		
"Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emredersiniz, kötülükten alıkoyarsınız ve Allah'a inanırsınız... (Âl-i İmrân; 110)	İyiliği emredip kötülükten sakındırma	44
"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e ve sizden olan ülülemre (idarecilere) de itaat edin..." (Nisâ; 59)	Allah'a, Resulüne ve ulu'l-Emre itaat	
"... Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz -Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız- onu Allah'a ve Resûl'e götürün (onların talimatına göre halledin); bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir." (Nisâ; 59)	Tartışmalı/ihtilaflı meseleleri Kur'an ve sünnete arz etmek	47
"Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra	Tartışmalarda resulullah'ın hakem tayin etme Hükmün sonucuna	48 49 50

da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar." (Nisâ; 65)	her halikarda rıza göstermek ve tam teslimiyet	
"Müminler, ancak Allah'a ve Resûlüne gönülden inanmış kimselerdir. Onlar, o Peygamber ile ortak bir iş üzerindeyken ondan izin istemedikçe bırakıp gitmezler...(Nûr; 62)	İslam liderlerine bağlılık Onlardan izinsiz oraya buraya gitmemek	51
"Allah, sizlerden iman edip iyi davranışlarda bulunanlara, kendilerinden öncekileri sahip ve hâkim kıldığı gibi onları da yeryüzüne sahip ve hâkim kılacağını, onlar için beğenip seçtiği dini (İslâm'ı) onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını ve (geçirdikleri) korku döneminden sonra, bunun yerine onlara güven sağlayacağını vâdetti." (Nûr; 55)	Yeryüzünde halife tayin etmek Allah'ın dinini güçlendirmek Korkuyu güvenle tebdil etmek (siyasi istikrar)	52 53 54
Müminler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğunda imanlarını artıran	Allahın zikri esnasında kalbin korkması Ayetleri işitmekle İmanın artması Allah'a tevekkül	55 56 57 58 59

ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir. Onlar namazlarını dosdoğru kılan ve kendilerine rızık olarak verdiğimizden (Allah yolunda) harcayan kimselerdir. Enfâl Sûresi (2 - 3)	Allah yolunda infak	
Muhammed Allah'ın elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetindirler." (Feth; 29)	Kâfirlere şiddetli olmak (karşılaşma anında)	60
...kendi aralarında merhametlidirler... Feth 29.	Ehl-i imana karşı yumuşak ve merhamet sahibi olmak	61
"... Onları rükûya varırken, secde ederken görürsün..." (Feth; 29)	Çokça ruku ve secde yapmak	62
" ...Allah'tan lütuf ve rıza isterler..." (Feth; 29)	Allah'ın rızasını ve lütfunu isteyip bunu hayatın amacı haline getirmek	63
"... Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir. Bu, onların Tevrat'taki vasıflarıdır..." (Feth; 29)	İbadet sonucu (özellikle de secde) yüzde güzel bir sima elde etmek	64
"... İncil'deki vasıfları da şöyledir: Onlar filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki ..." (Feth; 29)	İman ehlinin gelişmede, birbirini desteklemede ve kendilerine güvenme hususlarında güzel ağaca benzemesi	65

"... Allah böylece onları çoğaltıp kuvvetlendirmekle kâfirleri öfkelendirir. Allah onlardan inanıp iyi işler yapanlara mağfiret ve büyük mükâfat vâdetmiştir." (Feth; 29)	Müslümanların varlığına karşı tehlike arzeden kâfirlere karşı sinirli olmak	66
Gerçekten müminler kurtuluşa ermiştir; Onlar ki, namazlarında huşû içindedirler; Mü'minûn Sûresi (1 - 2)	Namazda huşu sahibi olmak	67
"Onlar ki, boş ve yararsız şeylerden yüz çevirirler;" (Mü'minûn; 3)	Boş sözlerden yüz çevirmek	68
"Ve onlar ki, iffetlerini korurlar;" (Mü'minûn; 5)	Nefsin sözle değil de amelle tezkiyesi	69
"Yine onlar (o müminler) ki, emanetlerine ve ahidlerine riayet ederler;" (Mü'minûn; 8)	Emaneti zayi olmaktan muhafaza etmek Verilen söze riayet edip zulüm ve vefasızlıktan uzak durmak	71 72
"Ve onlar ki, namazlarına devam ederler." (Mü'minûn; 9)	Namazları zahiren ve batinen muhafaza etmek	73
Size verilen şey, yalnızca dünya hayatının geçimliğidir. Allah'ın yanında bulunanlar ise daha iyi ve daha süreklidir. Bu mükâfat iman edenler ve Rablerine dayanıp güvenenler içindir. (36)	Büyük günahlardan ve fuhşiyattan uzak durmak	74 75

Onlar, büyük günahlardan ve hayâsızlıktan kaçınırlar; kızdıkları zaman da kusurları bağışlarlar. Şûrâ Sûresi (36 - 37)		
"... kızdıkları zaman da kusurları bağışlarlar." (Şûrâ; 37)	Sinir anında af ve mağfiret taleb etmek	76
"Yine onlar, Rablerinin davetine icabet ederler ve namazı kılarlar..." (Şûrâ; 38)	Allah'ın emirlerine uymak	77
"... Onların işleri, aralarında danışma iledir. Kendilerine verdiğimiz rızıktan da harcarlar." (Şûrâ; 38)	İşleri şura zemininde idare etmek	78
"Bir haksızlığa uğradıkları zaman, yardımlaşırlar." (Şûrâ; 39)	Eziyete maruz kalındığında düşmandan intikam almak	79
"Bir kötülüğün cezası, ona denk bir kötülüktür...(Şûrâ; 40)	Sınırı ve haddi aşmadan düşmana misilleme yapmak	80
"... Kim bağışlar ve barışı sağlarsa, onun mükâfatı Allah'a aittir. Doğrusu O, zalimleri sevmez." (Şûrâ; 40)	Eğer affetmek maslahata yol açıyorsa intikam anında affetmek	81
Rablerine olan saygıdan dolayı kötülükten sakınanlar; Rablerinin âyetlerine inananlar; Rablerine ortak tanımayanlar; Mü'minûn Sûresi	Allah'a şirk koşmamak	82

(57 - 59)		
"Ve Rablerine dönecekleri için yapmakta oldukları işleri kalpleri çarparak yapanlar;" (Mü'minûn; 60)	Allah’a dönüşten kaynaklı kalbin korkmasıyla beraber kişinin yapabildiği ölçüde salih amelleri yerine getirmesi	83 84
"İşte onlar, iyiliklere koşuşurlar ve iyilik için yarışırlar." (Mü'minûn; 61)	Hayırlı işlerde acele etmek ve bu konuda başkalarıyla yarışma	85

SEKİZİNCİ BÖLÜM
İMANIN UHREVİ NETİCELERİNİN BEREKETİ

İmanın uhrevi neticelerinin bereketi ahirette ehli imanda tecelli etmesinin bilgisi iiçin şu ayetleri düşünmemiz gerekmektedir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Körle gören, inanıp iyi amellerde bulunanla kötülük yapan bir olmaz. Ne kadar az düşünüyorsunuz!"[216]

"Yoksa biz, iman edip de iyi işler yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar gibi mi tutacağız? Veya (Allah'tan) korkanları yoldan çıkanlar gibi mi sayacağız?"[217]

Asra yemin ederim ki insan gerçekten ziyan içindedir. Bundan ancak iman edip iyi ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır."[218]

İncire, zeytine, Sina dağına ve şu emîn beldeye yemin ederim ki, biz insanı en güzel biçimde yarattık. Sonra onu aşağıların aşağısına indirdik"[219]

İman edip iyi davranışlarda bulunanlara gelince, onlar için makam olarak Firdevs cennetleri vardır. (Orada ebedî kalacaklardır. Oradan hiç ayrılmak istemezler."[220]

"Onların Rableri katındaki mükâfatları, zemininden ırmaklar akan, içinde devamlı olarak kalacakları Adn cennetleridir. Allah kendilerinden hoşnut olmuş, onlar

---

216 **Mü'min; 58**

217 **Sâd; 28**

218 **Asr Sûresi 1 - 3**

219 **Tîn Sûresi 1 - 6**

220 **Kehf Sûresi 107 - 108**

da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. Bu söylenenler hep Rabbinden korkan (O'na saygı gösterenler) içindir."

"Allah, mümin erkeklere ve mümin kadınlara, içinde ebedî kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetler ve Adn cennetlerinde güzel meskenler vâdetti. Allah'ın rızası ise hepsinden büyüktür. İşte büyük kurtuluş da budur."[221]

Ey âyetlerimize inanan ve müslüman olan kullarım! Bugün size korku yoktur. Sizler üzülmeyeceksiniz de. (Siz ve eşleriniz, ağırlanmış olarak cennete giriniz!

Onlara altın tepsiler ve kadehler dolaştırılır. Orada canlarının istediği, gözlerinin hoşlandığı her şey vardır. Ve kendilerine: Siz, orada ebedî kalacaksınız, işte yaptıklarınıza karşılık size miras verilen cennet budur. Orada sizin için bol bol meyveler vardır, onlardan yersiniz, denilir."[222]

"İman eden ve soylarından gelenlerde, imanda kendilerine tâbi olanlar (var ya)! İşte biz, onların nesillerini de kendilerine kattık. Onların amellerinden de bir şey eksiltmedik. Herkes kazandıklarına karşı bir rehindir."[223]

Arş'ı yüklenen ve bir de onun çevresinde bulunanlar (melekler), Rablerini hamd ile tesbih ederler, O'na iman ederler. Müminlerin de bağışlanmasını isterler: Ey Rabbimiz! Senin rahmet ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O halde tevbe eden ve senin yoluna gidenleri bağışla, onları cehennem azabından koru! (derler). Rabbimiz! Onları da, onların atalarından, zevcelerinden, nesillerinden iyi olanları da kendilerine vâdettiğin Adn cennetlerine koy. Şüphesiz azîz ve hakîm olan sensin!

---

221 **Tevbe; 72**
222 **Zuhruf Sûresi 68 - 73**
223 **Tûr; 21**

Bir de onları, her türlü kötülüklerden koru. O gün sen kimi kötülüklerden korursan muhakkak ki onu rahmetine mazhar etmiş olursun. Bu en büyük kurtuluştur."[224]

Ey inananlar! Allah'ı çokça zikredin. Ve O'nu sabah-akşam tesbih edin. Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için üzerinize rahmetini gönderen O'dur. Melekleri de size istiğfar eder. Allah, müminlere karşı çok merhametlidir."[225] Uhrevi imandan ortaya çıkan bereket ve sonuçlarını yukarıdda verilrn ayetler ışığında şu önemli noktalarda özetliyoruz.

mümin 58 ve sad 28: Salih ehli iman Allah'ın terazisinde/adalet müfsid ehli küfürle bir olmaz.

Asr 1-3: İman ve salih amele sahip olmayan hiç kimsenin aahiretteki büyük hüsrandan kurtulması mümkün değildir. Bununla birlikte kişi başkalarına hakka tabi olmayı ve sabırı olmayı tavsye etmelidir.

Bu hususu asr suresi beyan etmiştir. الخسر kelimesinden maksat cehennem ateşine götüren ebedi bedbahtlıktır. Çünkü bundan daha büyük bir hüsran olamaz.

Tin Suresi 1-6:İman ehli dışındaki her insan en alt derecelere inebilir.

Casiye Suresi 30: İman ve salih amel sahibi kişi ahirette Allah'ın rahmetiyle kuşanır.

Kehf suresi 107 ve 108: Allah teala iman ve salih amel ehlini Firdevs cennetlerinde misafir edip oradan ebediyyen kalmalarını sağlar.

---

224 **Mü'min Sûresi 7 - 9**
225 **Ahzâb Sûresi 41 – 44**

Beyyine 7-8: iman ve salih amel sahibi en iyi yaratılışın sahibidirler. Allah onlardan onlar da Allahtan razı olup cennette ebedi kalacaklardır.

Tevbe 72: Allah'ın rızasına ve cennetlerine ulaşmada ehli iman olan kadın ve erkekler aynı seviyededir.

Zuhruf 68, 69,70: iman ehli, cennetlere mümin eşleriyle keyif ve mutlu bir şekilde girerler.

Zuhruf Suresi 71: iman ehli için ahirette nefslerini istedikleri ve gözlerinin görmesiyle lezzet buldukları şeyler vardır.

Zuhruf Suresi 21: cennette ehl-i imana salih amellerinizin mükâfatı işte budur denilir. Şüphesiz ayete göre cennet nimetleriyle orada ebediyyen kalmak ehli imanın salih amellerinin karşılığı olmamakla beraber bu allah'ın rahmet ve faziletinin sonucudur.

Tur 21: allah teala ehli iman olan müminlerin zürriyetini onların derecelerini eksiltmeden cennette birbirinin yanına götürür.

وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ kavlinden maksat dereceleri yüksek olan babaları derecesinden daha alçak olan evlatlarına kavuşturmak için babaların derecesini azaltmaz. Bilakis alt derecede olan evlatlarını üst derecede olan babalarına kavuşturmak için derecelerini yükseltir. Ayetin zahirinden anlaşılan budur. Herşeyi bilen ve her şeyi yerli yerinde yaratan Allah'tır.

Mümin suresi 7: arşı taşıyan ve onun etrafındaki melekler ehli iman için istiğfar ederler. Değerli mleklerin duasının Allah katında makbul olduğu aşikârdır

Melekler Allah Teâla'dan salih kimseler ve onların salih baba, eş ve zürriyetleri için cenneti isteyip kıyamet gününün musibetlerinden muhafaza için dua ederler.

Demek ki Allah müminleri ister usul ister füru olsun iman sahibi olmaları halinde akrabalarıla buluşturacak. Bu Allah'ın insan için yarattığı fıtratının bir temennisidir.

Ahzap 43: Allah kendisini anan ehli imana rahmetinden ve meleklerin duasınadan pay vermiştir. Allah'ın müminlere salavatı rahmetini, keremini ve fazlını onların üzerine dökmedir. Meleklerin salavatı ise bunları Allah'tan istemektir.

Ahzap 44: iman sahibi müminler kıyamet gününde Allah'ın selamı ve ecrinden pay alırlar

Uhrevi imandan ortaya çıkan bereket ve sonuçları ele almak hususunu bu izahatlarla iktifa edeceğiz.

DOKUZUNCU BÖLÜM
İMAN İLE MÜMİN KAVRAMLARI

"İslam-iman" ve "müsüman-mümin" kavramlarının arasındaki farkı ve nerede birleşip nerede ayrıldıkları hususlarını bilmek için öncelikle "islam","müslim"ve "esleme" kavramlarını tanımlamamamız gereklidir.

Evvela şu ayeti kerimeleri iyice düşünelim. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Allah nezdinde hak din İslâm'dır. Kitap verilenler, kendilerine ilim geldikten sonradır ki, aralarındaki kıskançlık yüzünden ayrılığa düştüler..."[226]

"Kim, İslâm'dan başka bir din ararsa, bilsin ki kendisinden (böyle bir din) asla kabul edilmeyecek ve o, ahirette ziyan edenlerden olacaktır."[227]

"... Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim"[228]

"Allah kimi doğru yola iletmek isterse onun kalbini İslâm'a açar..."[229]

"Allah kimin gönlünü İslâm'a açmışsa o, Rabbinden bir nûr üzerinde değil midir?..."[230]

"İslâm'a çağırıldığı halde Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kim olabilir..."[231]

"(Ey Muhammed! O sözleri) söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Hâlbuki o küfür sözünü elbette

---

226 **Âl-i İmrân; 19**
227 **Âl-i İmrân; 85**
228 **Mâide; 3**
229 **En'âm; 125**
230 **Zümer; 22**
231 **Saf; 7**

söylediler ve müslüman olduktan sonra kâfir oldular..."[232]

"Onlar İslâm'a girdikleri için seni minnet altına sokuyorlar. De ki: Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın..."[233]

"«Eğer yüz çeviriyorsanız, zaten ben sizden bir ücret istemedim. Benim ecrim Allah'tan başkasına ait değildir ve bana müslümanlardan olmam emrolundu.»"[234]

"Bunu İbrahim de kendi oğullarına vasiyet etti, Ya'kub da, "Oğullarım! Allah sizin için bu dini (İslâm'ı) seçti. O halde sadece müslümanlar olarak ölünüz" (dediler)."[235]

"Yoksa Ya'kub'a ölüm geldiği zaman siz orada mı idiniz? O zaman (Ya'kub) oğullarına: Benden sonra kime kulluk edeceksiniz? demişti. Onlar: Senin ve atalarının İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilâhı olan tek Allah'a kulluk edeceğiz; biz ancak O'na teslim olmuşuzdur, dediler."[236]

"Musa dedi ki: Ey kavmim! Eğer Allah'a inandıysanız ve O'na teslim olduysanız sadece O'na güvenip dayanın." (Yûnus; 84)

"Hani havârîlere, «Bana ve peygamberime iman edin» diye ilham etmiştim. Onlar (da), «İman ettik, bizim Allah'a teslim olmuş kimseler (müslümanlar) olduğumuza sen de şahit ol» demişlerdi." (Mâide; 111)

"Hiçbir insanın, Allah'ın kendisine Kitap, hikmet ve peygamberlik vermesinden sonra (kalkıp) insanlara:

---

232 **Tevbe; 74**
233 **Hucurât; 17**
234 **Yûnus; 72**
235 **Bakara; 132**
236 **Bakara; 133**

Allah'ı bırakıp bana kul olun! demesi mümkün değildir. Bilakis (şöyle demesi gerekir): Okutmakta ve öğretmekte olduğunuz Kitap uyarınca Rabbe hâlis kullar olunuz."[237]

"De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun ortağı yoktur. Bana sadece bu emrolundu ve ben müslümanların ilkiyim."[238]

"(Resûlüm!) de ki: Ey ehl-i kitap! Sizinle bizim aramızda müşterek olan bir söze geliniz: Allah'tan başkasına tapmayalım; O'na hiçbir şeyi eş tutmayalım ve Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilâhlaştırmasın. Eğer onlar yine yüz çevirirlerse, işte o zaman: Şahit olun ki biz müslümanlarız! deyiniz."[239]

"De ki: Bana sadece, sizin ilâhınızın ancak bir tek Allah olduğu vahyedildi. Hâla müslüman olmayacak mısınız?"[240]

"«Biz, Allah'a ve bize indirilene; İbrahim, İsmail, İshak, Ya'kub ve esbâta indirilene, Musa ve İsa'ya verilenlerle Rableri tarafından diğer peygamberlere verilenlere, onlardan hiçbiri arasında fark gözetmeksizin inandık ve biz sadece Allah'a teslim olduk» deyin."[241]

"(İnsanları) Allah'a çağıran, iyi iş yapan ve «Ben müslümanlardanım» diyenden kimin sözü daha güzeldir?"[242]

"Müslüman erkekler ve müslüman kadınlar, mümin erkekler ve mümin kadınlar,"[243]

---

237 **Âl-i İmrân; 79**
238 **En'âm Sûresi 162 - 163**
239 **Âl-i İmrân; 64**
240 **Enbiyâ; 108**
241 **Bakara; 136**
242 **Fussilet; 33**

"İnkâr edenler zaman zaman, keşke biz de Müslüman olsaydık, diye arzu ederler."[244]

İbrahim'in dininden kendini bilmezlerden başka kim yüz çevirir? Andolsun ki, biz onu dünyada (elçi) seçtik, şüphesiz o ahirette de iyilerdendir. Çünkü Rabbi ona: Müslüman ol, demiş, o da: Âlemlerin Rabbine boyun eğdim, demişti."[245]

"De ki: Gökleri ve yeri yoktan var eden, yedirdiği halde yedirilmeyen Allah'tan başkasını mı dost edineceğim! De ki: Bana müslüman olanların ilki olmam emredildi ve sakın müşriklerden olma! (denildi)."[246]

"Bedevîler «İnandık» dediler. De ki: Siz iman etmediniz, ama «Boyun eğdik» deyin. Henüz iman kalplerinize yerleşmedi. Eğer Allah'a ve elçisine itaat ederseniz, Allah işlerinizden hiçbir şeyi eksiltmez. Çünkü Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir."[247]

"Onlar İslâm'a girdikleri için seni minnet altına sokuyorlar. De ki: Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın. Eğer doğru kimselerseniz bilesiniz ki, sizi imana erdirdiği için asıl Allah size lütufta bulunmuştur."[248]

"Eğer seninle tartışmaya girerlerse de ki: «Bana uyanlarla birlikte ben kendimi Allah'a teslim ettim.» Ehl-i kitaba ve ümmîlere de: «Siz de Allah'a teslim oldunuz mu?» de. Eğer teslim oldularsa doğru yolu buldular demektir. Yok eğer yüz çevirdilerse sana düşen,

---

243 **Ahzâb; 35**
244 **Hicr; 2**
245 **Bakara Sûresi 130 - 131**
246 **En'âm; 14**
247 **Hucurât; 14**
248 **Hucurât; 17**

yalnızca duyurmaktır. Allah kullarını çok iyi görmektedir."[249]

"Biz, içinde doğruya rehberlik ve nur olduğu halde Tevrat'ı indirdik. Kendilerini (Allah'a) vermiş peygamberler onunla yahudilere hükmederlerdi..."[250]

"Ona: Köşke gir! dendi. Melike onu görünce derin bir su sandı ve eteğini yukarı çekti. Süleyman: Bu, billûrdan yapılmış, şeffaf bir zemindir, dedi. Melike dedi ki: Rabbim! Ben gerçekten kendime yazık etmişim. Süleyman'la beraber âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldum."[251]

"Göklerde ve yerdekiler, ister istemez O'na teslim olduğu halde onlar (ehl-i kitap), Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? Hâlbuki O'na döndürüleceklerdir."[252]

"... O, gerek daha önce (gelmiş kitaplarda), gerekse bunda (Kur'an'da) size «müslümanlar» adını verdi"[253]

Andolsun biz size hakkı getirdik, fakat çoğunuz haktan hoşlanmıyorsunuz. Yoksa (müşrikler) bir işe kesin karar mı verdiler? Doğrusu biz de kararlıyız!"[254]

"Bunun üzerine orada bulunan müminleri çıkardık.

Zaten orada müslümanlardan, bir ev halkından başka kimse bulmadık."[255]

"Bir zamanlar İbrahim, İsmail ile beraber Beytullah'ın temellerini yükseltiyor, (şöyle diyorlardı:) Ey

---

249 **Âl-i İmrân; 20**
250 **Mâide; 44**
251 **Neml; 44**
252 **Âl-i İmrân; 83**
253 **Hac; 78**
254 **Zuhruf Sûresi 78 - 79**
255 **Zâriyât Sûresi 35 - 36**

Rabbimiz! Bizden bunu kabul buyur; şüphesiz sen işitensin, bilensin."[256]

Şimdi de yukarıda verdiğimiz ayeteri ışığında "islam", "müslim" ve "eşlem" kavramarını izah etmeye çalışacağız.

256 **Bakara; 127**

1. İSLAM

Bu kavram kuranda 3 manada kullanılmaktadır.

Kur'an'da ve hadisi şeriflerlerde çıkan manası itibariyle "hak din" manasındadır

Allah'a tam manasıyla teslim olmak

İman etmeden İslam'ın zahirine tutunmak

Şimdi bu saydığımız manaları da ayetler çerçevesnde izah etmeye başayalım.

1.İslam Hak Din Manasındadır.

İslam kelimesi el takısıyla marife olduğunda bu mana kast edilir. Buna şu ayeti örnek verebiliriz:

"Allah nezdinde hak din İslâm'dır. Kitap verilenler, kendilerine ilim geldikten sonradır ki, aralarındaki kıskançlık yüzünden ayrılığa düştüler. Allah'ın âyetlerini inkâr edenler bilmelidirler ki Allah'ın hesabı çok çabuktur."[257]

Yani yüce Allah, kitabında ve resulullah'ın sünnetinde olmayanı insanlık için ne din ne metod ne deuyumaya değer bir yol olarak saymaz. Binaenaleyh diğer tüm din ve metodlar batıl ve uydurma olarak kabul edilir.

Şu ayeti kerime bize bu hususu açıklamaktadır:

"Kim, İslâm'dan başka bir din ararsa, bilsin ki kendisinden (böyle bir din) asla kabul edilmeyecek ve o, ahirette ziyan edenlerden olacaktır."[258]

Yüce Allah burada elçisine hitap ederek onlara dini tamamladığını ve din olarak islamı seçtiğini bildirir. Burada dinden kasıt hayat tarzıdır.

---

257 **Âl-i İmrân; 19**

258 **Âl-i İmrân; 85**

2.İslam Allah'a Tam Anlamıyla Teslim Olmak Demektir

Bu da aynı şekilde İslam kelimesi el takısıyla marife olduğunda ve buradan maksat Allah'ın hak olan dini İslam olduğuna dair bir karine olmazsa bu mana kast edilir. Şu ayeti kerimeler bu hususu izah etmektedir:

"Allah kimi doğru yola iletmek isterse onun kalbini İslâm'a açar..."[259]

"... Eğer onlar yine yüz çevirirlerse, işte o zaman: Şahit olun ki biz müslümanlarız! deyiniz."[260]

"İslâm'a çağırıldığı halde Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kim olabilir! Allah, zalimler topluluğunu doğru yola erdirmez."[261]

Bu ayetlerde "İslam" kelimesinden maksadımızın ne olduğunu söyledik. İslamın "Allah'ın hak metodu" manasındaki İslam kelimesinin aksine bizim kasdettiğimiz Allah'a tam manasıyla teslim olmaktır. Çünkü bu ayetlerde İslam kelimesi bağlam çerçevesinde müfret olarak zikredildi. Bu yüzden bundan maksadın asıl manası olan lüğavi manasını tercih ettik. Lüğavi manası ise Allah' a tam manasıyla teslim olmak ve boyun eğmektir.

"Allah'ın hak dini" ve tam anlamıyla Allah'a teslim olmak kavramlarının birbirine yakın olduğu şüphesizdir. Belki de karşılıklı olarak birbirlerine bağlıdırlar. Çünkü Allah'ın hak dini Allah'a tam anlamıyla teslimiyeti gerektirmektedir. Aynı şekilde Allah'a tam anlamıyla teslimiyet ancak hak dine tabi olmakla her açıdan

---

259 **En'âm; 125**
260 **Âl-i İmrân; 64**
261 **Saf; 7**

hükümlerine bağlı kalmakla gerçekleşir. Bu yüzden yukarıda zikredilmiş olan ayetlerde İslam kavramını müfessirlerin "Allah'a tam manasıyla teslim olmak"

Olarak tefsir edenlere göre de sonuç değişmiyor. Allah'a tam anlamıyla teslimiyet de ancak kitap ve sünnette ortaya çıkan islama bağlı olmakla gerçekleşir.

3.İslam İman Etmeden İslam'ın Zahirine Tutunmaktır.

Bu Münafıklar ile Zahiri ve sathi bedevilerin islamıdır. Yüce Allah münafıklar hakkında şöyle buyurmaktadır:

"(Ey Muhammed! O sözleri) söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Hâlbuki o küfür sözünü elbette söylediler ve Müslüman olduktan sonra kâfir oldular. Başaramadıkları bir şeye (Peygambere suikast yapmaya) de yeltendiler. Ve sırf Allah ve Resûlü kendi lütuflarından onları zenginleştirdiği için öç almaya kalkıştılar. Eğer tevbe ederlerse onlar için daha hayırlı olur. Yüz çevirirlerse Allah onları dünyada da, ahirette de elem verici bir azaba çarptıracaktır. Yeryüzünde onların ne dostu ne de yardımcısı vardır."[262]

"Onlar İslâm'a girdikleri için seni minnet altına sokuyorlar. De ki: Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın. Eğer doğru kimselerseniz bilesiniz ki, sizi imana erdirdiği için asıl Allah size lütufta bulunmuştur."[263]

Bu islam kelimesinin ayeti kerimelerde sarih bir şekilde gelmiş olmasına nisbet edilir.

İkincisi müslim

Bu kavram kuranı kerimde sadece bir manada gelmiştir. O mana da şudur Allah'a teslm olup zahiren ve batinen islama (Allah'ın hak dini) islam tutunmaktır.

Yani müslim kelimesi ve farklı siğaları kurani kerimde sadece "mümin" kelimesinin geldiği manada varid olmuştur. Müslim kelimesi Hz. Nuh'tan hatta Hz. Adem'den Hz. Muhammed (sav) e kadar ehli imanın hepsinin adıdır.

---

262 **Tevbe; 74**

263 **Hucurât; 17**

Bu izahat ayeti kerimelerin şu iki meseleye delalet şeklinin açıklamasıdır:

Müslüman kelimesi: allah'a tam anlamıyla teslim olmak ve zahiren ve batinen islam'a tutunmaktır.

Bu hakikate işaret eden pek çok ayeti kerime vardır. Bunlardan bır kısmını zikrediyoruz:

"De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun ortağı yoktur. Bana sadece bu emrolundu ve ben müslümanların ilkiyim."[264]

Bu iki ayetin zikrettiğimiz manaya delaleti etmesi açıktır. Çünkü Yüce Allah peygamberini ancak en güzel ve en faziletli olan şeylerle emreder. Kişinin namazı, ibadeti, hayatı ve ölümünün Allah için olup şirkten uzak olması ancak Allah'ın dini ve şeriatına tam bir teslimiyet sonucu meydana gelir.

Çünkü Yüce Allah peygamberine ehli kitabı bütün rabbani şeriatlerde ortak olan paydaya çağırmasını emretmiştir. Bu ortak payda da, sadece Allah'a ibadet etmek, şirke düşmemek ve insanların kendi aralarında başkalarını rab edinmemeleridir. Bu hususta şu ayeti kerimeyi verebiliriz

" Eğer onlar yine yüz çevirirlerse, işte o zaman: Şahit olun ki biz müslümanlarız! deyiniz."[265]

"Öyleyse Müslümanlar ihlaslı muvahhidler olup sadece Allah'ın dinine, emir ve yasaklarına boyun eğenlerdir

---

264 **En'âm Sûresi 162 - 163**

265 **Âl-i İmrân; 64**

"De ki: Bana sadece, sizin ilâhınızın ancak bir tek Allah olduğu vahyedildi. Hâla Müslüman olmayacak mısınız?"[266]

Zikrolunan ayette de açıktır ki "müslim" kavramı Allah'ı birleyip ona samimiyetle ibadet edenlerdir. Çünkü Yüce Allah peygamberine Allah'ın tevhidi dışında kendisine başka bir şeyin vahyedilmediğini ilan etmesini emrediyor. Ardın davet edilen insanlara "Müslüman olup olmayacaklarını" sormasını emrediyor. Yani gerçek manada Müslüman sadece Allah'a ibadet eden ve daima onu birleyendir.

Bakara 136. Ayette Yüce allah, Hz. Peygamberden ve immetinden kendisine, indirdiklerine, iman etmelerini, İbrahim, İsmail, İshak, Ya'kub ve esbâta indirilene, Musa, İsa ve onun dışındaki peygamberlere verilenlere iman edilmesini istemekte ve en sonunda Müslüman olduklarını وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ şeklinde ilan etmelerini istiyor.

Buradan anlaşılan kendisiyle ilan edilmesi istenen İslam önceden bahsettiğimiz imanı barındırmaktadır. Binaenaleyh "مُسْلِمُونَ" kelimesinden kastettiğimiz tam manasıyla teslim olmak demektir.

"(İnsanları) Allah'a çağıran, iyi iş yapan ve «Ben müslümanlardanım» diyenden kimin sözü daha güzeldir?"[267]

Bu ayeti kerimenin işaret ettiği husus apaçıktır. Çünkü Yüce Allah övdüğü kişi hakkında üç şeyi zikretmiştir. Bu üç şey de şunlardır:

Allah'a davet etmek

Salih amel

---

266 **Enbiyâ; 108**

267 **Fussilet; 33**

Kişinin ben Müslümanlardanım demesi

Şüphesiz kişi ancak insanların en iyisi ve en faziletlisi olduğu zaman Müslümanlara mensubi gerçekleşmiş olur.

Ahzap süresi 35. ayet Ehli imandan erkek olsun kadın olsun herkesin sahip olması gereken 10 vasfı belirtmektedir. Bu vasıflar şunlardır.

İslam

İman

İtaat/ boyun eğme

Doğruluk/sıdk

Sabır

Korku /huşu

İnfak/tasadduk

Oruç

İffet

Allah'ı çokça anmak

Bu vasıfların tertibi en yüce vasıftan en düşük olana göredir. Binaenaleyh, insanın erkek olsun kadın olsun Müslüman olması en yüce vasıftır. "Müslim" vasfını taşıyan kişi, diğer dokuz vasfı da doğal olarak kendisinde bulundurur. Çünkü Allah'a tam manasıyla teslim olmak, Müslüman insanda tüm faziletlerin ortaya çıkmasına sebeptir.

"İnkâr edenler zaman zaman, keşke biz de Müslüman olsaydık, diye arzu ederler."[268]

Bu ayette geçen "مُسْلِمٌ" kelimesi Allah'atam manasıyla teslim olma, zahiren ve batinen onun dinine tabi olma manasına geldiği açıktır. Çünkü kâfirler ahirette sadece iyi şeyleri ve kurtuluş duasını temenni ederler.

---

268 **Hicr; 2**

Müslüm Kelimesinin Hz. Adem'den Son Peygambere Kadar Tüm İman Ehline Ve Ondan Sonraki Ümmetine İsim Olması

"... Peygamberin size şahit olması, sizin de insanlara şahit olmanız için, O, gerek daha önce (gelmiş kitaplarda), gerekse bunda (Kur'an'da) size «müslümanlar» adını verdi. Öyle ise namazı kılın; zekâtı verin ve Allah'a sımsıkı sarılın. O, sizin mevlânızdır. Ne güzel mevlâdır ne güzel yardımcıdır!"[269]

Ayeti kerimede muhatap ümmeti muhammeddin Müslümanlarıdır. Fakat Yüce Allah ümmeti muhammedi "Müslüman ümmet" olarak ifade etmesi zaman boyunca peygamberlerin önderliğiyle bir bağlantı içerisinde olmasından dolayıdır. Nasıl ki yüce Allah birçok peygamberinin ismini zikrederken bunlar-sıraya göre İbrahim, ishak, Yakup, Lut, Nuh, Davud, Süleyman Eyyüb, İsmail, İdris, Zülkifl, Yunus, Zekeriyya, Yahya ve İsa- onlara şu ayetle hitap ediyor:

"Hakikaten bu (bütün peygamberler ve onlara iman edenler) bir tek ümmet olarak sizin ümmetinizdir. Ben de sizin Rabbinizim. Öyle ise bana kulluk edin."[270]

"... Peygamberin size şahit olması, sizin de insanlara şahit olmanız için, O, gerek daha önce (gelmiş kitaplarda), gerekse bunda (Kur'an'da) size «müslümanlar» adını verdi. Öyle ise namazı kılın; zekâtı verin ve Allah'a sımsıkı sarılın. O, sizin mevlânızdır. Ne güzel mevlâdır ne güzel yardımcıdır!"[271]

Yani Kur'an'ın nüzulünden ince ve bu Kuran'da. Bu tabir Kur'an'ın nüzüzlünden önce inen tüm kitap-

---

269 **Hac; 78**
270 **Enbiyâ; 92**
271 **Hac; 78**

larda ve bu Kur'an'ın kendisinde geçmiştir. Binaenaleyh Hz. Âdem ile Hz. Havva'nı yeryüzüne ayak basmasından beri "müslim" kavramı Allah'ın seçilmiş kullarına verdiği isimdir.

... "Ve bana müslümanlardan olmam emrolundu.»"[272]

Hz. Nuh kavmine bu sözle hitap etmiştir.

"Bunu İbrahim de kendi oğullarına vasiyet etti, Ya'kub da, "Oğullarım! Allah sizin için bu dini (İslâm'ı) seçti. O halde sadece müslümanlar olarak ölünüz" (dediler)."[273]

Bu ayette Yüce Allah, Hz. İbrahim ve torunu yakub b. İshak'tan bahsederken, onların çocuklarına şu sözle vasiyette bulunduklarını beyan etmektedir.

Bakara 133. Ayette yüce Allah Hz. İbrahim ve hz yakubun söylemiş olduğu vasiyyetin aynısını hz yakup'un olüm gelmeden önce çocuklarına söylediğini bize açıklıyor.

Yunus suresi 84. Ayette hz. Musa kavminden kendisine tabi olan müminleri müslim diye isimlendirmiştir

Ve 7. Maide 111 ve Ali imran 79. Ayetlerde Müslüman kelimesi özelde her bir havari için genel mana da ise hz. İsaya tabi olanlar için kullanılmıştır.

Üçüncüsü: Eslem

Bu kavram Kur'an'da iki manaya gelmektedir:

Birinci mana: islama dürüstçe girmek ve Allah'a tam anlmıyla teslim olmak:

Bu ayetlerden de anlaşılacağı üzere kur'an'daen çok kullanılan manadır.

---

272 **Yûnus; 72**

273 **Bakara; 132**

"Çünkü Rabbi ona: Müslüman ol, demiş, o da: Âlemlerin Rabbine boyun eğdim, demişti."[274]

Bu ayette yüce Allah seçilmiş kulu İbrahim (as) övmektedir.

"Biz, içinde doğruya rehberlik ve nur olduğu halde Tevrat'ı indirdik. Kendilerini (Allah'a) vermiş peygamberler onunla yahudilere hükmederlerdi. Allah'ın Kitab'ını korumaları kendilerinden istendiği için Rablerine teslim olmuş zâhidler ve bilginler de (onunla hükmederlerdi). Hepsi ona (hak olduğuna) şahitlerdi. Şu hâlde (Ey yahudiler ve hakimler!) İnsanlardan korkmayın, benden korkun. Âyetlerimi az bir bedel karşılığında satmayın. Kim Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir."[275]

Bu ayette yüce Allah Tevrat ile hükmeden peygamberlerini övmektedir.

"... Melike dedi ki: Rabbim! Ben gerçekten kendime yazık etmişim. Süleyman'la beraber âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldum."[276]

Bu ayeti kerime Sebe Melikesinin Hz. Süleyman'ın vasıtasıyla iman ettikten sonraki duruşunu ifade etmektedir.

"... de ki: «Bana uyanlarla birlikte ben kendimi Allah'a teslim ettim.»"[277]

Bu ayette yüce Allah peygamberine kendisiyle tartışan ehl-i Kitap ve müşriklere «Bana uyanlarla birlikte ben kendimi Allah'a teslim ettim.» ve «Siz de Allah'a teslim oldunuz mu?» diye sormasını emretmektedir.

274 **Bakara; 131**
275 **Mâide; 44**
276 **Neml; 44**
277 Âl-i İmrân; 20

Ardından eğer Müslüman olmuşlarsa doğru yolu bulduklarını eğer yüz çevirmişseniz de kendisinin vazifesinin sadec tebliğ olduğunu söylemesini emretmektedir.

Burada dikkatimizi çeken başka bir husus daha varki o da Yüce Allah'ın (أَسْلَمُوا) kelimesini (اهْتَدَوْا) kelimesine denk, (تَوَلَّوْا) kelimesine de zıt olarak zikretmiş olmasıdır.

(أَسْلَمُوا) kelimesinin (اهْتَدَوْا) kelimesine denk, (تَوَلَّوْا) kelimesine de zıt olması ancak: islama dürüstçe girmek ve Allah'a tam anlamıyla teslim olmak manasına geldiğinde mümkün olacağı aşikârdır.

"Göklerde ve yerdekiler, ister istemez O'na teslim olduğu halde onlar (ehl-i kitap), Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? Hâlbuki O'na döndürüleceklerdir."[278]

Bu ayetin zahirinden anlaşılan, istemeden teslim olmanın (istislamu'l-Kerhi) manası, tüm mahlûkatın iradi yönleriyle Allah'ın sünnetine ve hâkim kanunlarına boyun eğmesidir.

İkinci mana: zahiren ve sathen islama girme (kalpsiz şeklen)

Bu manaya delalet eden Hucurat Süresinin 14 ve 17. ayetleridir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Bedevîler «İnandık» dediler. De ki: Siz iman etmediniz, ama «Boyun eğdik» deyin. Henüz iman kalplerinize yerleşmedi. Eğer Allah'a ve elçisine itaat ederseniz, Allah işlerinizden hiçbir şeyi eksiltmez. Çünkü Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir."[279]

---

278 Âl-i İmrân; 83

279 Hucurât; 14

"Onlar İslâm'a girdikleri için seni minnet altına sokuyorlar. De ki: Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın. Eğer doğru kimselerseniz bilesiniz ki, sizi imana erdirdiği için asıl Allah size lütufta bulunmuştur."[280]

Her iki ayetin bağlamından (اَسْلَمْ) kelimesinden iki konuya işaret ettiği anlaşılmaktadır. Oda kişinin kalbinin bir pay ve nasibinin olmadan zahiren ve sathen islama girmesidir.

280 Hucurât; 17

İslam ve iman, Mümin ve Müslim arasında Karşılaştırma

Şimdi Allah'ın kitabının apaçık ayetlerinin ışığından sonra İslam, Müslüman ve esleme kelimeleri üzerine ulaştığımız derece bu kavramlar sadedin de kelimeleri özetleyeceğiz. Bakalım İslam ve iman kavramları nerede aynı anlamda, Mümin ve Müslüman kavramları ise nerede farklı oluyor ve farklılıklar arz ediyor? Bunlar gelen on çerçevede:

İslam kelimesi Kuranı Kerim'de Elif Lam ile marifeli gelmemiştir. Ancak şu iki mana dışında; (دين الله حق) kitap ve sünnette uyumlu ve Allah için tam bir teslimiyet ve ikisi birincisine racidir. Çünkü tam teslimiyet ancak hak olan Allah'ın dinine bağlı kalmakla meydana gelir. Şöyle diyebiliriz; şüphesiz ki İslam onun manası birincisidir, İslamın neticesi ise onun manası da ikincisidir.

İslam kelimesi Elif ilamsız tarifsiz gelebilir. O zamam da muhatab ya da gaib bir zamine izafe edilir (اسلامكم -اسلامهم).Bu şekilde sizin ve onların teslimiyeti kastedilir. Bu da bazı hükümler ve amellerde şekli bir bağlılıktır.

(مسلم) kelimesi müfred, tesniye ve cemi bununla beraber müennes şekilleri vardır. Ancak Kuranı Kerim'de tek bir manada gelmiştir. Ve şu mana da teslim olmuş boyun eğmiş insan tam bir teslimiyetle Allah'a teslim olmuştur Allah'ın Hak Dini ne kalben ve ona karşı tam bir teslimiyet içindedir.

(أسلم) Kelimesi yani İslam'a Giriş veya Boyun eğme veya yüce Allah'a tam bir teslimiyet, Bu iki mana ile gelmiştir;

Doğru sözlünün İslama girişi ve yüce Allah a tam bir teslimiyet.

Zahiri olarak İslama girme veye zahiren Allah a teslimiyet.

(المسلمين) lafzı ve lafızlarının eş manalı (آمنوا- مؤمنين) - Kuranı Kerim'de varit olmuştur. Allah'ın mübarek kitabında 2 yerde geçmiştir. Zuhruf 69.Ayet: Ey âyetlerimize inanan ve Müslüman olan kullarım! Bugün size korku yoktur. Sizler üzülmeyeceksiniz de. Zariyat 35.Ayet: Bunun üzerine orada bulunan müminleri çıkardık. Zariyat 36.Ayet: Zaten orada müslümanlardan, bir ev halkından başka kimse bulmadık.

Yüce Allah peygamberlerini, Müslim, eşlem ve bunlardan daha farklı lafızlarla onları övmüştür. Bunun hikmeti ise; İslam övmede imandan daha beliğ olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü İslam imanı kapsamaktadır. Fakat iman da islamı gerektirmekle beraber islamı kapsamıyor.

Daha önce yaptığımız açıklmalara göre şöyle diyebiliriz:

(الايمان و الإسلا), (المؤمن و المسلم) veya (آمن و أسلم) kelimelerinin her biri, tek başlarına zikredildiğinde diğerine de delalet etmektedir. Yani anlamı genişliyor taki diğerini kapsasın. Ancak bu kelimler beraber zzikredildiğinde ise anlamları farlılaşır. Bu yüzden ulemalar şöyle diyorlar: "ayrı ayrı zikredildiklerinde birleşirler, beraber zikrediklerinde ise ayrılırlar".

Eğer (المسلم) kelimesi sünneti nebevi de "zahiren teslim olma" manasında geçmemiş olsaydı (yani münafık veya imanı kalbine tam oturmayan kişi) biz (المسلم) kelimesini hakiki manada teslim olmayan, Allah'ın dinine sımsıkı sarılmayan ve gerçek manada Allah'a teslim olmayan manalarına geldiğini söylemezdik. Çünkü Allah'ın kitabında (المسلم) kelimesi sadece bu manada kullanılmıştır.

Harfi tarif ile zikredilen (الإسلا) kelimesinden maksat Allah'ın Resulullah'a ve diğer peygamberlere göndermiş

olduğu hak dindir. Bundan dolayı "din" ve (الإسلا) kelimeleri eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Çünkü bu her iki kelime Allah'ın son peygamberine göndermiş olduğu, kitap ve sünnette ortaya çıkan metodun ta kendisidir. Ancak aralarında bir fark vardır. O fark da şudur. "din" kavramı hak dini kapsadığı gibi batıl dinleri de kapsamaktadır. İslam kavramı ise sadece hak dini kapsamaktadır. Bu yüzden Allah'ın kitabında geçen "İslam" manasındaki "din" kelimesi, her zaman bu manaya delalet eden bir karineyle beraber zikredilmiştir. Bu konuda ki ayetler şunlardır:

"Bütün dinlerden üstün kılmak üzere, Peygamberini hidayet ve hak din ile gönderen O'dur. Şahit olarak Allah yeter."[281]

Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik.

Böylece Allah, senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlar. Sana olan nimetini tamamlar ve seni doğru bir yola iletir"[282]

"Allah nezdinde hak din İslâm'dır..."[283]

"De ki: Şüphesiz Rabbim beni doğru yola, dosdoğru dine, iletti..."[284]

"Kendilerine Kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah ve Resûlünün haram kıldığını haram saymayan ve hak dini kendine din edinmeyen kimselerle, küçülerek elleriyle cizye verinceye kadar savaşın."[285]

"Allah, sizlerden iman edip iyi davranışlarda bulunanlara, kendilerinden öncekileri sahip ve hâkim kıldı-

281 Feth; 28

282 Fetih Sûresi 1 - 2

283 Âl-i İmrân; 19

284 En'âm; 161

285 Tevbe; 29

ğı gibi onları da yeryüzüne sahip ve hakim kılacağını, onlar için beğenip seçtiği dini (İslâm'ı) onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını... vâdetti..."[286]

(Resûlüm!) De ki: Ey kâfirler!..Sizin dininiz size, benim dinim de banadır."[287]

"De ki: «Ey insanlar! Benim dinimden şüphede iseniz"[288]

Geçen ayetlerden şu neticeyi çıkarabiliriz.

"islam" kavramı, "hak din" kavramı kadar kapsamlı ve geniş bir kavramdır. Öyleyse bu ikisi bir hakikatın iki yönü olup bir hedefin ismidirler. Ancak "iman" Allah'ın dinine ynelik olumlu bir tutum olup onun dinine ciddi ve samimi bir şekilde bağlanmak demektir. Bu yüzden iman derecelere göre kısımlandırılır. İman bazen azalma ve artmaya da uğrar.

Cibril hadisi diye meşur olan hadisi şerif de iman ve islam kavramlarının birlikte anıldı zaman faklı manaya geldiği hususunda bizim için delildir.

Burada Resulullah "imanı" kalbe yerleşen altı esasıyla (**Âllah'a, Allah'ın meleklerine kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe inanman, bir de kadere, hayrına şerrine inanmandır**), "islamı" da beş zahiri esasıyla beraber (**İslâm; Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın Rasulü olduğuna şehadet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, Ramazan orucunu tutman ve gücün yeterse Beyt'i hac etmendir**) tarif etmiştir. "İhsanı" da islam ve imana hiçbir şeyi ziyade etmeksin olarak tarif

286 Nûr; 55

287 Kâfirûn Sûresi 1,6

288 Yûnus; 104

etmiştir. Çünkü islam ve iman kavramlarına üstünlük ve mükemmellik dışında hiçbir şey ziyade edilmez.

Bu; "**Allah'a O'nu görüyormuşsun gibi ibadet etmendir. Çünkü her ne kadar sen onu görmüyorsan da o seni muhakkak görür" sözünün manasıdır.**

Çünkü Resulullah "ihsan" kavramını müşahede ve murakebe halinde ibadetlerin edası olarak açıklamıştır. İbadet kavramının daislam ve iman kavramlarını kapsadığı açıktır. Çünkü "ibadet" kalben (imanen) ve şeklen (islamen) Allah'a teslim olmaktan ibarettir.

Ancak bu hadiste geçen "iman, islam ve ihsan" kavramlarından maksadın; dindarlık, kişisel olarak islama (hak din) bağlılık olduğu hakikatine dikkat etmek gerekmektedir. Aksi takdirde "islam" kavramını beş esasla sınırlandırılması mümkün değil çünkü onların dışında pek çok şeyi kapsamaktadır. Emri bil'maruf ve'n-nehyi ani'l-münker, Allah yolunda cihad ve bunlar dışındaki islami büyük vazife ve sorumluluklar gibi.

Yüce Allah'ın zahiri bazı amelleri iman diye isimlendirmesinin sebebi; eğer iman hakiki bir iman ise şüphesiz islama bağlanmayı gerektirir. Ya da kalbe yerleşmiş halis iman, zayıflık ve gücüne oranla organlarda amm imanın zuhur etmesini gerektirir. Mıknatıs çekim gücü oran ve şiddetine bağlı olarak cisimleri çekmesi gibi. Daha önce de amellerin iman diye isimlendirilmesini açıklamıştık. Güneş ve ışınlarının ayrılmaması gibi bu amellerin de imanın sonuçları olmaları, imana bağlı olmaları ve imandan asla ayrılmamalarından kaynaklı olduğunu söylemiştik. Işınların güneş olmadan meydana gelmeyeceği bilinen bir hakikattir. Buna rağmen ışınlar ne güneşin zatıdır ne de aynıdır. Aksine sadece sonucudur!

ONUNCU BÖLÜM
İMAN KAVRAMIYLA ALAKALI YEDİ MESELE

Bu son bölümde ayetlerin delalet ettiği yedi önemli meseleye değineceğiz. Bu meseleleri ele alırken özet bir şekilde yazmayı hedefleyeceğiz.

BİRİNCİSİ: Çoğu İnsanlar Küfrü İmana Tercih Ediyorlar

Bu hususa pek çok ayeti kerime delalet etmekte olup bu ayetleri şu şekilde serdedeceğiz:

"Sen ne kadar üstüne düşsen de insanların çoğu iman edecek değillerdir."[289]

"Elif. Lâm. Mîm. Râ. Bunlar, Kitab'ın âyetleridir. Sana Rabbinden indirilen haktır, fakat insanların çoğu inanmazlar."[290]

"Andolsun İblis, onlar hakkındaki tahminini doğruya çıkardı. İnanan bir zümrenin dışında hepsi ona uydular."[291]

Bu hakikatin idrak edilmesi müminlerin kalbini, insanların dalalet ve küfrüne ilişkin meydana gelen üzüntü, kaygı ve vesvese gibi olumsuz durumlar açısından rahatlattığı gibi peygamberler aracılığıyla kendilerine gelen hakka icabet etmemelerinden kaynaklı şaşkınlık ve hayretini defeder.

İKİNCİSİ: PEK ÇOK İNSAN İMANLARINA ŞİRKİ KARIŞTIRIYORLAR:

Bu hususta yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Onların çoğu, ancak ortak koşarak Allah'a iman ederler."[292]İmanına şirk karıştıran kişinin imanının

---

[289] Yûsuf; 103
[290] Ra'd; 1
[291] Sebe'; 20

geçersiz ve yok olduğu aşikârdır. Bu durumda iman kalmaz. Buna binaen bu ayet iki manayı taşımaktadır:

İnsanların pek çoğu Allah'a iman ettiğinde imanlarından geri dönüp ardından Allah'a şirk koşmaya başlarlar. Şirklerinden dolayı imanları geçersiz olup gerisin geriye küfre dönmüş olurlar.

İnsanların pek çoğu Allah'ın halikiyetine ve rububiyetine ancak şirk katarak ve başkalarına ibadeti önceleyerek iman etmektedirler.

Yani ayette geçen imandan maksat bilinen şer'i iman değildir. Aksine kastedilen Allah'ın halikiyetine, rububiyetine ve malikiyetine iman etmektir. Çünkü şer'i iman şirki reddeder ve asla onunla bir araya gelmez. Ancak Allah'ın halikiyetine ve rububiyetine iman her durumda şirki reddetmez. Bunun delili Yüce Allah'ın müşrikler hakkındaki şu ayeti kerimedir:

"Andolsun onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan elbette «Allah» derler. O halde nasıl (Allah'a kulluktan) çeviriliyorlar?"[293]

Bu ayette geçen "şirk" kavramından maksadın kişiyi iman dairesinden çıkarmayan ve imanın vasıflarını yok etmeyen "küçük şirktir".

Üçüncüsü: şirke bulanmış iman sahibine ne fayda verir ne de kendisinde iman gerçekleşir

Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

İnanıp da imanlarına herhangi bir haksızlık bulaştırmayanlar var ya, işte güven onlarındır ve onlar doğru yolu bulanlardır. En'âm Sûresi (82)

---

[292] Yûsuf; 106

[293] Zuhruf; 87

Pek çok tefsir ve hadis kitaplarında sahabenin bu ayetten çok korktuğu rivayet edilmektedir. Çünkü sahabe ayette geçen (بِظُلْمٍ) kelimesini, zahiri manası olan genel anlamda taşkınlık ve günah olarak anlıyor ve "hangimiz zulmetmiyor"? diyorlardı.[294] Ardından Resulullah (بِظُلْمٍ) kelimesinden maksadın "şirk" olduğunu açıkladı. Şüphesiz mutlak şirk, Allah'a şirkin ta kendisidir. Çünkü zulüm kelimesinin asıl manası " bir şeyi uygun/münasip olmayan bir yere koymaktır".

Bu ifadeyle şirk, zulmün en çirkini ve en kötüsüdür. Bu konuda Hz. Lokman oğluna şöyle hitap etmektedir:

"Lokman, oğluna öğüt vererek: Yavrucuğum! Allah'a ortak koşma! Doğrusu şirk, büyük bir zulümdür, demişti."[295]

Şirk karıştırılan imanın, iman olarak kalmadığı hatta yok olup gittiği bilinen bir gerçektir. Bu sahibini Allah'ın azabından emin edemediğinden dolayıdır. Eğer iman iman olarak kalmış olsaydı, sahibine fayda sağlayıp en azından ona cehennemde ebedi olarak kalmaması için eman verecekti. Bazı alimlere göre (الإيمان)kelimesi (إفعال) kalıbında olup (الأمن) kökünden türemiştir.

Bu yüzden iman olduğu ve var olduğu sürece az da olsa sahibine fayda sağlar.

DÖRDÜNCÜSÜ: (آمن) KELİMESİ (ب) YERİNE (ل) HARFİYLE MÜTEADDİ EDİLİRSE TASDİK MANASINA GELİR

Yüce Allah, Hz. Yakub'un oğullarının kardeşleri Hz. Yusuf'u kuyuya attıktan sonra söylediklerini bizlere şöyle bildirmektedir:

---

294 Buhari,4629.

295 **Lokmân; 13**

"... Fakat biz doğru söyleyenler olsak da sen bize inanmazsın."[296]

Yani "Yusuf'u kurdun yediğini" söylememiz konusunda biz her ne kadar doğru isek de sen bizi tasdik edici değilsin.

Ayrıca YüceAllah Resulullah'ı şu şekilde vasıflandırmaktadır:

"(Yine o münafıklardan:) O (Peygamber, her söyleneni dinleyen) bir kulaktır, diyerek peygamberi incitenler de vardır. De ki: O, sizin için bir hayır kulağıdır. Çünkü o Allah'a inanır, müminlere güvenir..."[297]

[(يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ)] bunun manası: Peygamber Allah'a iman ediyor ve söyledikleri şeylerde müminlere güveniyor. Fakat yalancı münafıklar hakkında müsamaha gösterip sussa da onları tasdik etmiyor.

Önceki konularda "tasdik" kavramının iman ve imanın unsurlarının kapsamına giren bir parça/cüz' olduğunu; küfür ve küfür unsurlarının kapsamına giren "tekzip" kavramının da mukabilinde olduğunu söylemiştik.

BEŞİNCİSİ: (آمن) KELİMESİ BAZEN HAKKA İMAN KAVRAMI DIŞINDA KULLANILMAKTADIR

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"De ki: Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. O, göklerde ve yerde ne varsa bilir. Bâtıla inanıp Allah'ı inkâr edenler (var ya), işte ziyana uğrayacaklar onlardır."[298]

Bu ayet (آمن) kelimesinin "batıl inanç" manasında kullanıldığı tek yerdir. Belki de [(وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا

296 **Yûsuf; 17**
297 **Tevbe; 61**
298 **Ankebût; 52**

بِاللّٰهِ)] cümlesinde geçen hikmet şudur: ehl-i Batılın akidesi batılla irtibatlı olduğundan kalplerinde kökleşmiş olup netice itibariyle bu akide onlarda hakka benzeyen bir hal almıştır. Fakat bu durum ehl-i küfürde "tek ve nadirolan bu ayet gibi" istisnai ve nadir bir durumdur.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"... Onlar ancak zanna ve nefislerinin arzusuna uyuyorlar..."[299]

Ehl-i küfrün akidesi zan ve hevaya göre meydana geldiğinden ne sağlamlığı ne de istikrarı vardır. Çünkü yakin üzere değil de zan üzerine bina edilen sabit kalmaz, heva üzerine bina edilen inanç da rüzgârda savrulan tüy gibi bir o yana bir bu yana dönüp durur.

ALTINCISI: ÖLÜM ANINDAKİ İMANA İTİBAR EDİLMEZ VE BU İMAN SAHİBİNE DE FAYDA SAĞLAMAZ.

Bununla ilgili olarak denizde tam öleceği sırada Firavun'un tutumunu bizlere bildiren şu ayeti kerimeyi örnek olarak verebiliriz:

"Biz, İsrailoğullarını denizden geçirdik. Ama Firavun ve askerleri zulmetmek ve saldırmak üzere onları takip etti. Nihayet (denizde) boğulma haline gelince, (Firavun:) «Gerçekten, İsrailoğullarının inandığı Tanrı'dan başka tanrı olmadığına ben de iman ettim. Ben de müslümanlardanım!» dedi."[300]

Göze çarpan husus, Firavun'un [(قَالَ اٰمَنْتُ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا الَّذ۪ٓي اٰمَنَتْ بِه۪ بَنُٓوا اِسْرَٓاء۪يلَ)] sözüyle yetinmeyip, [(وَاَنَا مِنَ الْمُسْلِم۪ينَ)] sözünü eklemesidir. Bu da kişinin Müslüman olma durumunun, sadece mümin olma durumundan daha yüce bir durum olduğunun delilidir. İslamın imanı

---

[299] **Necm; 23**
[300] **Yûnus; 90**

kapsadığı, imanın da islam için gerekli olduğunu daha önce söylemiştik.

Evet kendisi boğulmaya yüz tutmuşken Firavun imanını hatta islamını ilan etti. Peki bu iman ona fayda sağladı mı? Veya bu ilan imandan mı kaynaklanıyordu? Kessinlikle hayır! Bu halde seçtiği ve ümit ettiğini hayatta iken yapmamıştı ki, ta ki İmanı veya ilanı kabul edilsin. Aksine firavun hayattan ümitsiz olduğundan ve ölümle esbablarını gördükten sonra iman ettiğini ilan etti. Bu yüzden Yüce Allah firavuna şöyle cevap verdi:

"Şimdi mi (iman ettin)! Hâlbuki daha önce isyan etmiş ve bozgunculardan olmuştun."[301]

(آلْآنَ) sözündeki hemze, inkâri istifham hemzesidir. Öyle ki Yüce Allah, firavunun ye's anındaki ikrarını reddetti ve kabul etmedi ve ardından şöyle buyurdu:

"(Ey Firavun!) Senden sonra geleceklere ibret olman için, bugün senin bedenini (cansız olarak) kurtaracağız. İşte insanlardan birçoğu, hakikaten âyetlerimizden gafildirler."[302]

Mısırlıların diğer kralları gibi firavunun cesedini de mumyaladıklarından dolayı hala mısır müzesinde mumyalanmış bir şekilde saklanmaktadır. Bu olay Yüce Allah'ın sözünün gerçekleşmesinin açık bir tezahürüdür. Bu haberi icaza bir örnek olup, bu konu beşinci kitabın üçüncü bölümünde ele alınacaktır.

301 **Yûnus; 91**
302 **Yûnus; 92**

YEDİNCİSİ: AYNI ŞEKİLDE KİŞİNİN KIYAMET ALAMETLERİNİN GÖRMESİNDEN SONRAKİ İMANI KENDİSİNE FAYDA VERMEZ:

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Onlar ancak kendilerine meleklerin gelmesini veya Rabbinin gelmesini yahut Rabbinin bazı alâmetlerinin gelmesini bekliyorlar. Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün, önceden inanmamış ya da imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye artık imanı bir fayda sağlamaz. De ki: Bekleyin, şüphesiz biz de beklemekteyiz!"[303]

Yüce Allah bu ayette üç hususu zikretmektedir:

Meleklerin gelişi: meleklerin gelişinden anlaşılan onalrın ruhun kabzedilmesi için gelmesidir. Bu eceli gelen kişinin ölüm anında melekleri görmesi anlamına gelmektedir. Kişinin ihtiyarı olmadığından

Bu halde iman etmenin faydasız olduğunu daha önce de zikretmiştik.

Yüce Allah'ın (Rab) gelişi: bundan kastedilen Yüce Allah'ın kıyamet günü kendisine yaraşır bir şekilde gelmesidir. Bu husuta yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

Sûr'a üflenince, Allah'ın diledikleri müstesna olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir. Sonra ona bir daha üflenince, bir de ne göresin, onlar ayağa kalkmış bakıyorlar! Yeryüzü, Rabbinin nûru ile aydınlanır, kitap konulur, peygamberler ve şahitler getirilir ve aralarında hakkaniyetle hüküm verilir. Onlara asla zulmedilmez. Herkes ne yaptıysa, karşılığı tastamam verilir. Allah, onların yaptıklarını en iyi bilendir"[304]

---

303 **En'âm; 158**

304 **Zümer Sûresi 68 - 70**

Yüce Allah'ın bazı ayetlerinin (alametler) gelişi: bundan kastedilen kıyametin büyük alametlerinin gelmesidir. Bu durmda da kâfir insan imanından fayda görmez. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: "ya da imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye"

Mezkûr ayet, şer'an farz olan semere ve sonuçları sahibine vermeyen imanın, kendi sahibine menfaati olmadığına dair kuvvetli bir delildir. Başka bir tabirle; fayda vermeyen amm iman sonucu vermeyen has iman sahibine fayda vermez. Buna benzer iztırar halindeki veya sekerat halindeki imanı örnek olarak verebiliriz.

İman, mü'min, müslim ve imanın hem dünyevi hemde uhrevi sonuçlarınıa ayırdığımız ikinci kitabın son bölümünü burada tamamlıyoruz. Allah'ın tevfiki ile inşallah dördüncü babta (on ikinci kitap) iman ile islamı bozan unsurları, iman ile küfür arasındaki ayırıcı noktaları, islam ile riddeti ve tüm bunlarla ilgili hükümleri ele alacağız.

KÜLLİYAT

ALLAH'IN KİTABINDAKİ GİBİ TECELLİ EDEN İSLAM İKİNCİ KİTAP

YAZAR
Ali BAPİR

Üstad Ali Bapir 1961 yılında Süleymaniye iline bağlı Peşder'de dünyaya geldi. İlk öğrenimini bitirdikten sonra 1974 yıında İslam Enstitüsü'ne girdi. 1980 yılında enstitünün lise bölümünü bitirdi ve aynı sene Kur'an-ı Kerim hıfzını tamamladı ve İslam Şeriatı ve İlmi fakültesine girdi. Fakülte öğreniminin 2. Dönemi esnasında zalim Baas rejimi hakkında tutuklama kararı çıkardığı için 1981 tarihinde öğrenimini terk etmek zorunda kaldı ve hicret etti. 20.10.2014 tarihinde Irak parlamento seçimlerine Erbil İli İslami Cemaat listesinden milletvekili adaı sıfatıyla seçime girdi ve üstün başarı ile seçimi kazandı. Şu anda fikri, siyasi ve toplumsal alanda davasını yürütmekte olup, özellikle de kitap ve telifatlarıyla uğraşmaktadır. Özellikle de Kur'an-ı Kerim'in mübarek yüce tefsiri ile uğraşmaktadır.

YAFES YAYINLARI
Şafak Mahallesi 3416 Sokak No. 27 BATMAN
+90 (553) 388 13 15

ISBN: 8-605-74805-0-7

